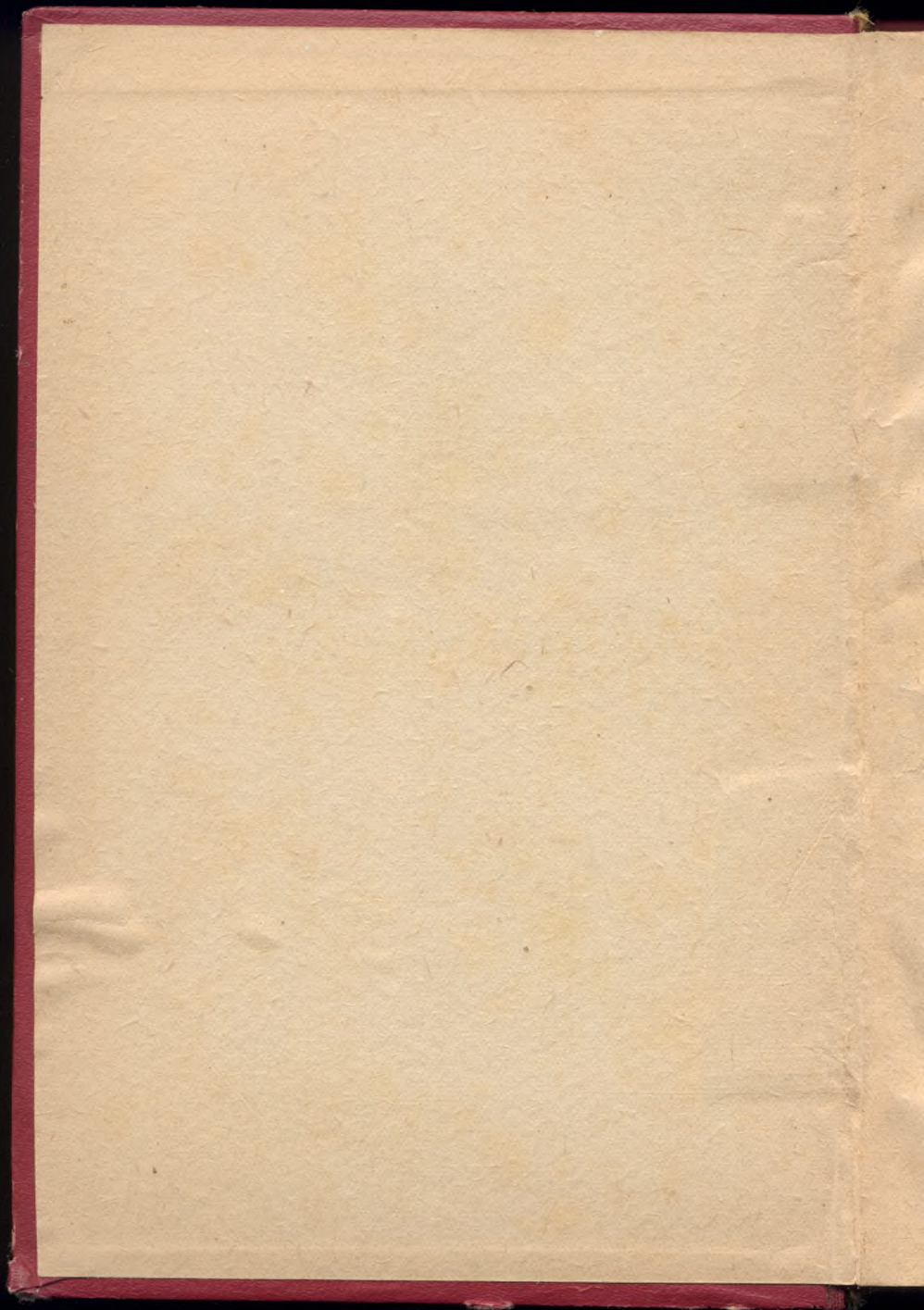
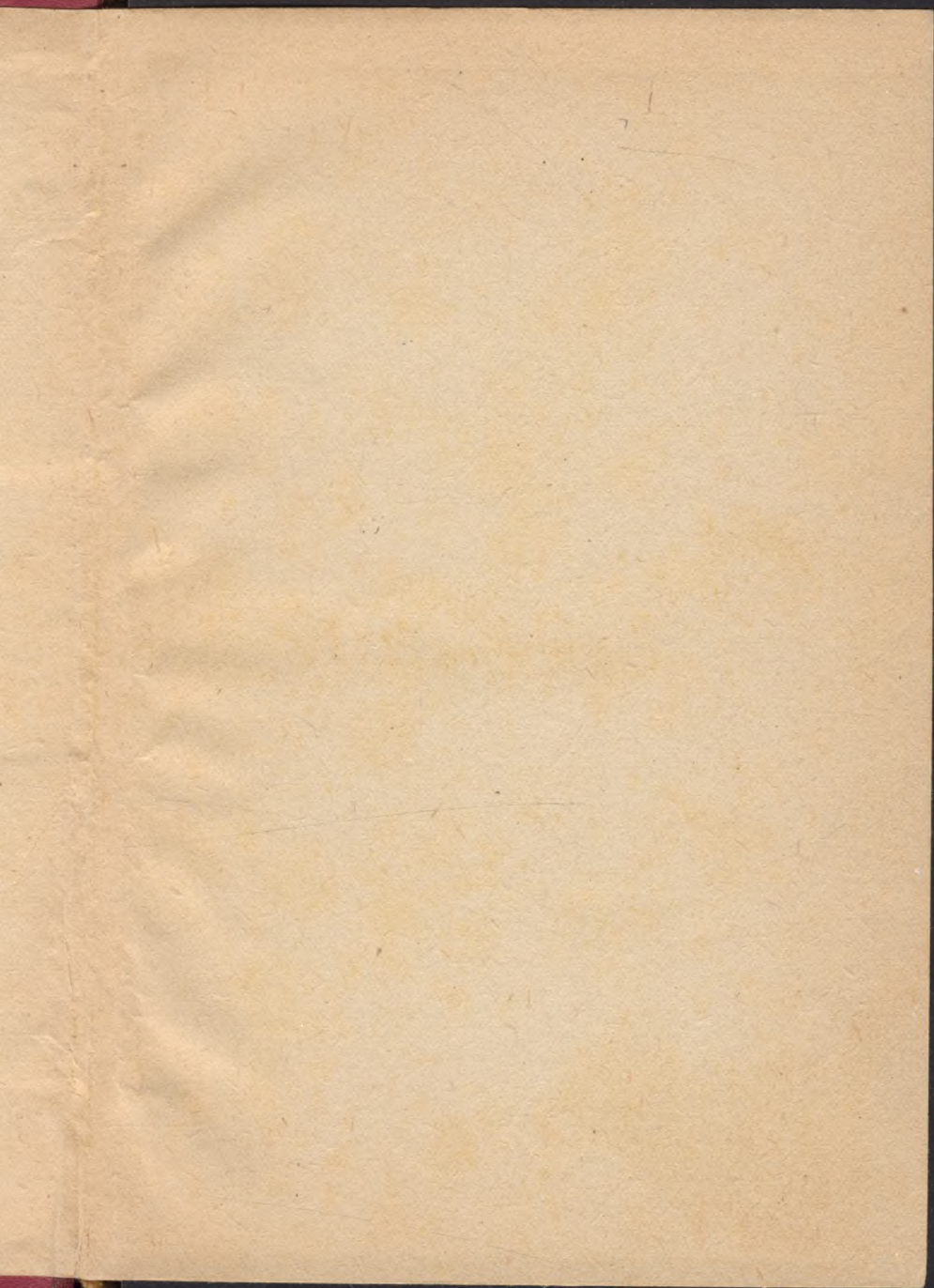

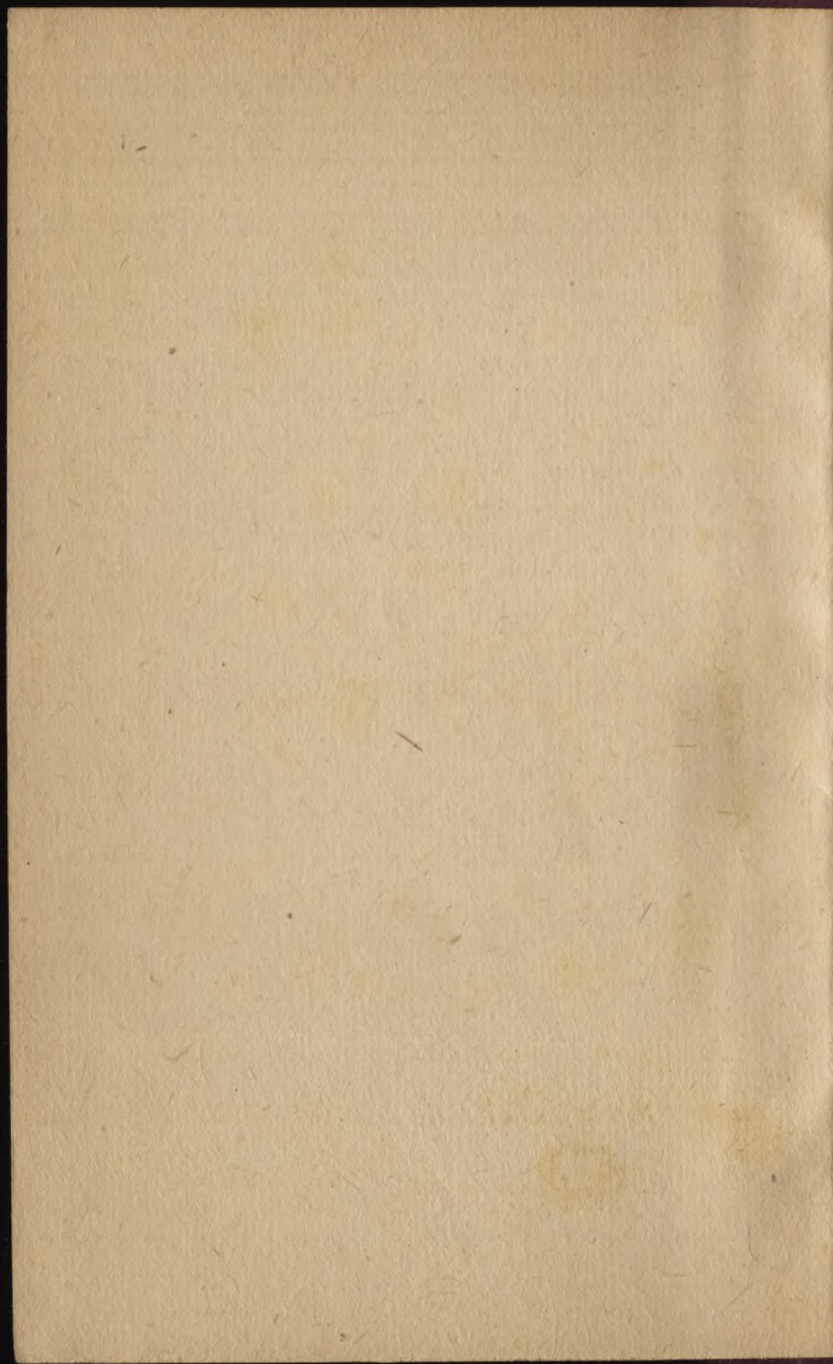
836.293

vitész
Somogyváry Gyula
munkái

VITÉZ SOMOGYVÁRI GYULA

VERSEI

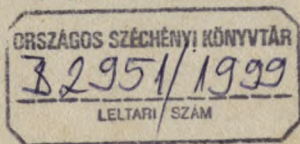
*Gyujtogatás
Idők sodrában
Éjjél után
Dal,
amelyet nem daloltak
végig*

SINGER ÉS WOLFNER
IRODALMI INTÉZET RT. KIADÁSA
BUDAPEST

Fenntartunk minden jogot.

836. 293

~~4115 150~~

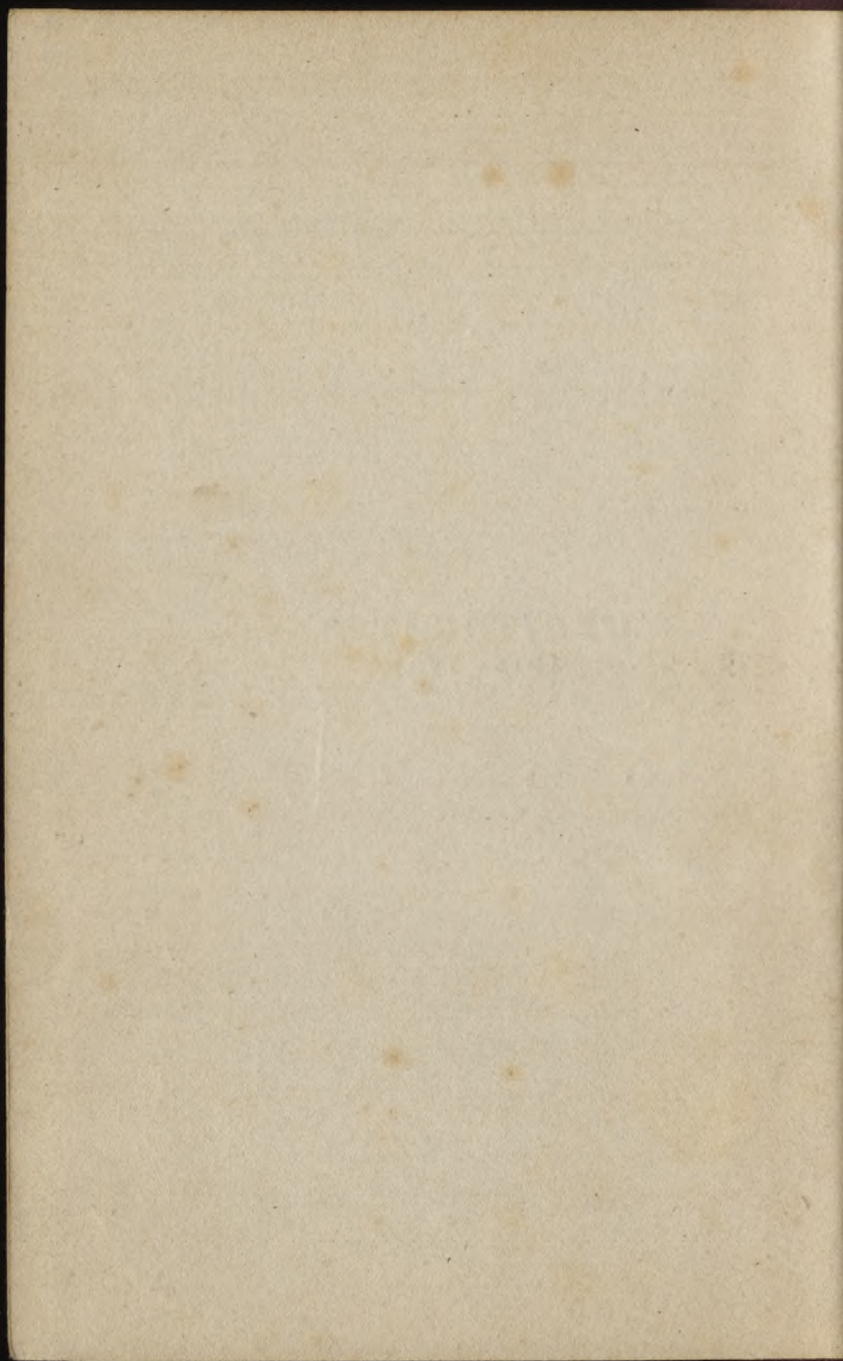

Felelős kiadó: Hampó József igazgató

Madách-nyomda, Budapest, IX., Lónyay-u. 18/b. Felelős v.: Tobik a.

GYUJTOGATÁS
1918—1921

DIÁKOK UTOLSÓJA.

Nézzetek néha a két szemembe:
babonás hitből születtem én.
Talán elkésett, gyöngé, kis hajtás
— de ág vagyok diákok törzsökén.

Nótákat penget a könnyű újjam,
halott regösök furcsa dalát,
bús citerások, kis nótaverők
porából támadt melodiát...

Szídjátok őket, hogy korhelyek voltak,
kósza, nagyhangú garaboncok,
csaták idején mégis csak szentek,
mert a nótájuk zászlókat bontott!

Voltam, mint ők is: keservek papja
s pergámen-bujó álmokölyök,
de jött az órám, zendül a vérem
s kiáltó lelkük belém költözött...

Furcsa rikoltás szakad a számon,
benne borzong a turáni láz,
három ős-szentség tanított rája:
a Vér, a Bor és a Buzakalász...

Nézzetek néha a két szemembe:
babonás hitből születtem én,
utolsó, gyöngé himbónak nőttem
kóbor diákok vén törzsökén...

BIZÁNCZ ALATT.

Dalok bárdjával — mondtad Istenem —
üsssem a rést Bizáncz kapuján.

Gyöngé Botond én! Erőtlen kardom
rozsdás pántjain kicsorbul talán.

Hiszen próbáltak előttem százan
és nálam jobb, nagyobb Botondok!
S alvó magyarok szíve-kapuján
az ütésük még karcolást se rontott.

És én... és én: a másvérű magyar,
hogyan gondolod, hogyan átalvágom?
Az én nótám még pöröly sohse volt,
csak döngő méh a terhes virágon...

De megpróbálom! (Én az álmodó,
— Mohács után is hívő — szent bolond.)
Hej! Bús Bizáncz, hol a vén vaskapud?
Dal-bárddal jön a legkisebb Botond!

MAGYAR MIATYÁNK 1919-BEN.

(Íródott valahol Magyarországon, álmatlan, gyertyavilágos éjszakában, mikoron a mi nagy, jó Urunk — Horthy Miklós — Szeged tájékán megfúvatta a magyar trombitákat és megverette a rézdobokat...)

Van-e imádság, forróbb, könyörgőbb,
mint a miénk most? — kínok imája! —
Nyisd meg Nagyúr a fellegek kárpitját
s irgalmas szívvel, figyelmezz rája.
Nincs annyi fűszál, libanoni lejtőn,
mint ahány könyecsepp bús magyar szemekbe,
hallgass meg kérünk, jaj, most az egyszer
Miatyánk, ki vagy a mennyekbe!

Könyörgünk! Nézz ránk, hisz az nem lehet,
hogy síró szóval pusztába kiáltunk!
Sok volt a vétkünk — nagy büszkeségünk,
felhőkig járt az álmodásunk —
de most bánattól gyötrötten mondjuk:
Szenteltessék meg a te neved!

Végigvertél a borzalommal
és mégis, most is széthúzunk, látod.
Küldjed szívünkbe a szerelmes békét,
jöjjön el végre a te országod! ...
Ugye nem szórod szét ezt a népet,

bujdosónak a nagy világba,
hiszen te hoztad Ázsiából
s verted, de védted a pusztulástól
ezer évig! mondd csak: hiába...?!

Voltunk a véres védőbástyád
s voltunk villámló ostorod,
tégy velünk, ahogy megérdemeljük,
legyen meg a te akaratod!

Küldjed szívünkbe a szerelmes békét
s küldd az erőt a rossz karunkba!
Küldj halk esőt a földjeinkre
s legyen gondod a barmainkra...!
Önts enyhülést a lelkek tüzére,
s ha tudsz: szeress! ha kell: fenyíts!
csak legyen béke, boldog megértés,
miképen mennyben, úgy a földön is.

Nézd: éhezünk, rongyokba járunk,
nincsen koldusabb néped minálunk.
Nézzed a gyermek éhező száját,
asszonyainknak bús Kálváriáját,
ha te nem segítesz: elveszünk!
Ó add meg hát a napi kenyerünk...!

Nagyúr! Vétekkal, igaz, megrakódtunk,
göggösek közt, bizony elsők voltunk,
de most a házunk hamva van fejünkön
s a bűnbánat megtépte köntösünket,
Isten! istenes szerelemmel
bocsásd meg a mi vétkeinket...!

Minket megvertél magyar-Isten
és megverted az őseinket.
De fiainknak minden más nép,
felejtse el apái vétkét
— sok számolatlan számadásunk —
miképen mi is megbocsátunk
a mi ellenünk vétkezőknek...

Torkunk rekedt a rimánkodástól...
az ős magyar föld: merülő gálya.
Jaj! tedd a szent kezed föléje,
oltalmazd meg, vigyázz rája
és ne vigy minket a kísértésbe!

A tenyereden, Isten-apánk
hordod az ember-milliókat.
Mi is elférünk békében ottan,
csak vedd ki köztünk az árulókat!

Nem kell minékünk más hódolása
és nem vágyik a magyar sehová sem,
csak engedj élni... tüzekbe nézni...
tilinkószónál... mesét mesézni
és szabadíts meg a gonosztól —Amen.

1919. május.

ZSOLTÁR.

Véresre csúsztuk porban a térdünk
Uramisten
s megalázottan, mégis remélünk
Uramisten.

Korbáccsal verték szenvedő arcunk
Uramisten,
pedig igaz volt a pörünk, a harcunk
Uramisten.

Népek végére soroltál minket
Uramisten.
s csordák gázolják vetéseinket
Uramisten.

Kiszaggatják az élő húsunkat
Uramisten.
s nevetik a jajdulásunkat
Uramisten!

Meddig leszünk még, mint Jób — a szemetjén —
Uramisten?
Mikor villan a felhők fölött fény
Uramisten!

Tégy pontot immár a szörnyű írásba
Uramisten
s örvendeztess a feltámadásra
Uramisten!

1919. április.

SEREGINDULÁSKOR.

Lelkemből csiholt parányi szikra
Lobbanj hát lángra az oltár kövén!
Fakuljon most a hajam galambőszre,
Öregedjen a kezem reszketősre,
Legyen a szavam táltos-kiáltás
S ti, akik hisztek pogány magyar hittel:
Jőjjetek, gyűljetek ide körém!

Égjen a tűz és szálljon a füstje...
Síposok, dobosok szerszáma zeng...
Kikiáltom a torkom rekedtre!
(Kútfők víznél, pázsitos berekbe,
Jajdul a régi, ázsiai szó)
Lobogjon a tűz és bodrozó füstje
Lejtve, remegve az égre kereng...

Jajdul a régi ázsiai szó
— Ősi pogány és nyakas hiszekegy —:
Hiszem én az örök magyar-szerencsét,
Hiszem, hogy vérünk és életünk szentség,
Hiszem, hogy soha el nem pusztulunk,
Hiszek a Földben és hiszek a Kardban
S hiszem a magyar pásztortűzeket...

Hiszek a Földben és hiszek a Kardban,
Hiszem a kemény hun-magyar fajtát,
Hiszek hittel az elszakíthatatlan,
Örökké-miénk Négy Magyar Folyamban,

Hiszem és vallom a Három Hegyormot
S hiszem — ha meg is köveznek érette —
A tűzes magyar „rajta-rajtát!”

Hiszem, hogy ez a parányi szikra
Lángra lobban az oltárok kövén
S mire megfakul hajam galambőszre
S megöregszik a kezem reszketősre,
Addig ez az új táltos-kiáltás
Millió magyart, hívő hitű lelket
Hajt imához a négy folyó közén.

1919. június.

FECSKE-VÁRÁS.

Fecskék! Én most is visszavárlak,
pedig a fészek szertedúlva.
Fecskék, ha megint visszajöttök:
lesz-e itt nálunk kedvetek újra?

Jaj nem mi tettük — magyar madárcák —
hiszen minékünk szent a fészek!
De más hadak dúlták e földet
s porig égettek vörös tűzvészek!

Elvittek minden kis szalmaszálat
s tán még majd lomb se nő az ágon.
Jaj, kicsi fecskék, miből raktok majd
új, puha fészket, Magyarországon?

1920. március.

SZÁMADÁS.

(Íródott, mikor elmúlt rólunk a
csapások esztendeje: 1919.)

Uram, hát eljöttünk a számadásra,
most, hogy itt az esztendőnek vége.

Mi: sáfáraid és pásztoraid
lehajtott fejjel, de becsülettel
állunk Uram a színed elébe.

Amit kezünkre bízál Pusztaszernél:
az ősi jószág, a szép a drága,
hát biz... akárhogy csűrjük-csavarjuk
— meg aztán nemcsak mirajtunk múltott —
farkasok jártak Uram a nyájra!

De szép is volt az! Hogy örült a lelkünk
s milyen örömet őrizgettük!
Te tudod Uram, ezer Ujévkor
híven számolt a számadónk mindig
s nem volt egy szikra hiba se bennük!

Most meg ládd — számadónk sem volt egy évig
s mindjárt nagy hiba esett a nyájba.
pedig őriztük, szent becsülettel
— ébren volt mind a soros virrasztól —
de hát... farkasok lopódtak rája...

Nagy híjja van! Haj, szörnyű nagy a híjja...!
Hogy is mondjam meg Uram teneked?
Hogy is kezdjem már... miképpen mondjam?
Hát nézd Uram: a drága kis bárány,
a Felföld bizony... bizony elveszett...

Éjszaka volt. A pásztortűzünk égett,
felleg fődte a Gönczöl szekerét,
a soros bojtár pipázott csöndbe
s ihol: egyszer csak farkas riasztja
északnyugatról a jószág elejét!

Kurjant a bojtár — ugrottunk is gyorsan
s rohantunk Uram — bízvást hiheted! —
Csattant a bot s a karikás ostor
de akkor... immár ezernyi farkas
rohant a nyájra s körbe kerített...!

Kevesen voltunk:... segélyért kiáltánk,
hogy jöjjön hát már a többi pásztor.
És nem jött senki! S mi vérbe rogyva,
hörögve néztük, hogyan prédálnak
a dúvadak az ősi nyájból...

Uram, nem vétkes a pásztorod ebbe'
hűség, becsület volt bennünk látod,
— igyekezetbe' sem volt hiányunk —
és mégis vitték jaj, rác farkasok
a szelíd Bácskát, gyöngé Bánátot...!

Aztán, hogy mondjam... hát ezt, hogy mond-
[jam meg?

— én: ezeréves kivénült szolgád —
jaj! ősz fejemnek... Uram, elvitték
a legszebbet és a legdrágábbat,
a szemünk fényét: Erdélyt elrabolták...!

Nagy híjja van a nyájnak, szörnyű híjja!
S e számadásom kínzóbb a tűznél.
Öreg szívemben jajdul a bánat
s hidd el Uram, hogy az se fájna így,
ha megtaposnál és messze űznél!

Most tégy Uram, hát tégy te igazságot!
— Hiszen én csak egy vén szolgád vagyok. —
Adjál közénk egy nagy, bölcs számadót
s azután mondd meg, hogy hát mit tegyünk,
mi: ezeréves magyar pásztorok?

Mondd: hogy szerezzük vissza a miénket
— amihez jussod csak neked vagyon —
mondd: hogy öljünk meg minden dúvadat
s meglásd — megtesszük nagy becsülettel,
a füttykösünkkel verjük mind agyon!

Uram! Hát ez volt a mi számadásunk,
most, hogy itt az esztendőnek vége.
Mi: — sáfáraid és pásztoraid —
lehajtott fejjel, de becsülettel
állunk Uram a színed elébe...

VARJÚ-ZARÁNDOK.

Csavargó, lomha varjúsárnyakon
kiröppenek nagy, bánat-körökre.
(Mikor az éjjel mindent gyászba von.)

És a szárnyam a Kárpát fölött jár
— az ősi szálfák nyurgán merednek —
s rekedten, árván sírom, hogy: kár... kár...

Vadul vágódom Északról, Délre
— fuldoklik lent a kalászos Bánság —
s szememre fut a szívemnek vére.

Erdély fölött — jaj tépem a tollam
s kínnal rikoltom: rossz varjúkarmom
helyett miért nem vércsekarmom van?

És szállok át a földön az éjen...
S hazavetődöm hajnalra, könnyel,
fáradtan, lomhán, koldusszegényen.

1920. október.

KÉRDÉSEK.

Elhallik-e a mi szavunk odáig,
honnét csak jaj az üzenet
és szürke, beteg bánat-órákat
morzsolnak sápadt emberek?

Gögös rabtartók duhaj tivornyáján
a szívverés átcsendül-e?
Magyar harangok rimánságát
meghallja-e Isten-füle?

Hogyan fordul, e rovásra vett élet
s az égre hittet nézhetünk?
Életbe vagy tán a kárhozatba
rohan az óra mivelünk?

Eltünk kenyerét hova tették le
s merre nő koporsónk fája?
Várjunk-e még vagy menjünk meghalni
zúgó Marmora partjára?

Jaj! itt kóvályog ezernyi kérdés
lehajtott, bús fejünk felett.
— És fönt az égen mozdulatlanul
gubbasztanak a fellegek...

1920. február.

GYUJTOGATÁS.

Várom, hogy próféták járjanak köztünk
és felrázzák a beteg lelkeket.

Legyen a szavuk korbács suhogása,
szikrák, tüzesők szívekre-hullása
s a tanításuk: égő gyűlölet.

Várom, hogy próféták járjanak köztünk.

Várom, hogy pártunkra álljon az Isten
s ítéljen köztünk: kié ez a rög?

S hogy haragjának legyünk ostora,
cikázó villám, mely el nem ég soha,
mindaddig míg csak egy rabló hörög!
Várom, hogy pártunkra álljon az Isten.

Aztán jöhetnek a régi igék is:
a megbocsátás és a szeretet.

De amíg tart e szörnyűséges torna:
zarándokoljunk tűzért a pokolba
és gyújtsuk lángra a magyar lelkeket.
Aztán: jöhetnek a régi igék is...

1920. március.

ÉGI MAGYAROK VÁNDOROLNAK.

(A társtalan ember felkönyökölt véres aléltságából és társait kereste. De nem talált senkit, csak az ég madarait. És akkor azokhoz jajdult, vergődő fájdalommal.)

„Hová repültök ujjongó fecskék,
részeg örömmel, sűrű rajokban?“
— Megyünk, rohanunk Erdélyországba,
a fészkünk vár ott, a fészkünk ott van. —

„Ne menjetek, az nem Magyarország,
másoknak ítélték, vad, gőgös urak.“
— Dehogy ítélték, bús, bolond ember,
míg Isten nem szól: — az magyar marad! —

„Hová repültök szóttalan darvak?
Északi földre hiába szálltok.“
— Visszahúzott az ősi, magyar föld,
még ma elérjük este a Vágot. —

„Maradjatok, az nem Magyarország,
rablóknak adtak ott minden röögöt.“
— Dehogy is adták, bús, bolond ember
csak Isten ítél az élők fölött! —

„Hová repültök gólyák és gémek
a szárnyatokat messze kitárva?“
— Magyar szél hátán úszunk sietve
a Tisza mellé s Alibunárra. —

„Megálljatok, az nem Magyarország,
eltépték tőlünk azt vén gonoszok!”
— Dehogy is tépték bús, bolond ember,
ott fönt az Isten csak mosolyog... —

„Hová repültök dacos keselyűk,
magyar keselyűk, arra nincs már út!”
— Szállunk, robogunk, lecsapunk Nyugatra,
hogy gőgös Páris szemét kivájjuk! —

REPÜLJ FEHÉR GALAMB...

Repülj fehér galamb, repülj sebes szárnnyal,
idegen országba hegyen-vízen át,
messze, Szajnaparton, kopogtasd meg kérőn,
szörnyű nagy uraknak rácsos ablakát!
Mondd: hogy innét szálltál a Tisza tájáról,
— hol az égre néznek apró templomok —
s jöttöd vágyva várják, karjukat kitárják
kifosztott, megtépett, koldus magyarok...

Mondd: hogy olajágért küldöttünk el téged
s hogy a szajnaparti híres, nagy urak
ne a betűt nézzék s ne az írást rójják,
igazságot nekik úgysem az mutat.
Hallgassák meg végre mit a lelkek súgnak
s mit a magyar földek szíve is dobog:
hogy akik most tépnek, vad idegen népek,
ők az elnyomók és ők a gyilkosok!

S ha az olajágot néked odaadnák
s hazahozod Erdélyt újra minekünk,
s hazahozod Bácskát s a bánáti földet,
futó Vág vizét s mind amit szeretünk:
szállj akkor az égig s hófehér felhőben
mosd még fehérebbre fehér tolladat
s aztán lassú körbe, ereszkedj a földre,
nehogy itt a szívek megszakadjanak...

De ha csonka lenne az ág, amit hoznál,
akkor ejtsd a földre, akkor el se hozzad,
hanem szállj egy barna felleg közepébe
és a sötétjébe mártsd meg a tollad.
Sötét turulszárnyra változzon a szárnyad
nőjjön hús-szakító, éles vércsekarmod
s vészes zuhanással, rekedt víjjogással
csapj a magyar rögre s hozd nekünk: a Kardot...

1920. február.

A SZAJNA FELE S A TISZA FELE...

A Tiszától a Szajnapartig:
hány napi járó az út — ki tudja?
— S nem volt ennél kálváriásabb
a názáreti Jézus útja!

A Tiszától a Szajnapartig,
nagyobb keresztet még sohse vittek
s a Tiszától a Szajnapartig
sokan voltak még, akik — hittek.

De — Szajnátlól a Tiszapartig:
egy perc alatt eljött a hír talán,
hogy gyilkosabb volt a Golgota,
mint egykor... Nagypéntek délután...

S a Szajnátlól a Tiszapartig
— míg visszahozták véres testét —
a megbocsátást s imát — még a
Máriák is elfeledték!

1920. ápr.

HITETLENEKHEZ SZÓLOK.

Ne féljeteK. A tűz még nem aludt el.

Csak hamut szórtak az izzó parázsra.
Ne féljeteK! Olcsó, krajcáros hittel
ne gondoljatok temetésre, gyászra.
Ne féljeteK ti elcsüggedt Tamások
és ne nézzeteK könnyesen a ködbe!
Hát elhagytak már mind az álmodások
s azt hisziteK, hogy így lesz mindörökre?

Ne féljeteK, ti rémült istenadták,
a történet még nincs készen mivélünk!
A torkunk évszázadok fojtogatták
s mi mégis, most is: élünk, mindig élünk!

Ne féljeteK! — Nem temetőbe vittek.
Csak börtön ez, mit nekünk sírul szántak.
S van még súlya a bilincses ökölnék
és van szárnya a hörgő Miatyánknak!

Ne féljeteK, ti gyötrött, árva lelkek,
nem halt még meg a magyar: csak kifáradt.
Nem állt a szív meg, csak egy percre dermedt,
de már dobog s a vére újra árad.
Ne gondoljatok temetésre, gyászra
s ne sírjatok, hitetlen gyáva hittell!
Csak hamu szállott az izzó parázsra...

Ne féljeteK! A tűz még nem aludt el!

1920. ápr.

IHOL KEREKEDIK.

Ihol kerekedik egy fekete felleg,
csattog már a szárnya a varjú-seregnek.
Fekete fellegnek hej, piros az alja,
varjak káromását hej, senkise hallja?

Jaj senkise hallja!

Ihol nyiladozik a föld is alattunk.
Mért nem fogunk össze, kik még megmaradtunk?

Pusztulás örvénye a tajtékot hányja
s pártos magyarok közt egy sincs aki bánja?

Jaj, nincs aki bánja...

ÉJFÉLI LÁZAK.

Egy bús parázs-szem még reám hunyorgat,
éjfélre jár. A kandalló hideg...

Most valahol egy régi temetőben
korhadó fejfa roppan s megreped.

Valahol mostan a baglyok huhognak.
— Zsibbaszt a csend, rossz lázak meggyötörnek,
a vérem lomhán akadozva fut
s hallom: valahol bírkóznak a láncsal
líhegve, sírva kis magyar fiúk...

Doberdón most a sírok felszakadnak,
sziklát görget egy zörgő, sárga kéz,
gurul a kő és billegve kilép
a föld alól egy szürke csont-vitéz.
(Horpadt sisakban repedt koponya,
rongyos köpeny a rozszant vállakon,
kezében szétlőtt, rozsdás, régi puska
és rajta csorba, összetört szurony.)
Éjfélidőben, bagolyhuhogáskor
a csont-vitéz Tirol felé kiált:
„Hahó... hahó! Őrség ott fenn a Grappán!
Ébredjetek! Az óra már lejárt.
Hahó, hahó! Erdélyben jár a farkas,
halljátok-e? Erdélybe hív az út,
hahó, hahó! Gyilkosok fojtogatják
a fehérportás sok magyar falut!”

S éjfélidőben, bagolyhuhogáskor,
lehengeríti a követ magáról
s fegyverbe lép az őrség fenn a Grappán.
Cihelődnek a megdermedt vitézek
— csillan a hold a katonák sisakján —
de ezek itt már mind nyugatra néznek.
És száll tovább az éjféli kiáltás,
borzongatón, kísértetes sötétben:
„Hahó... hahó! Ott Flandria szögében
s Verdun alatt virrasztó magyarok!
Hahó, hahó, ébredjetek serényen:
a Balkán szennye Szegedig csapott!”

És Flandriában, fagyos csatornák mellett
s Verdun alatt a holtak ébredeznek.
Csont-vállra lendül a rongyos hátizsák
s keletre száll a riadó tovább:
„Hahó, hahó! Ébredj varsói őrség!
Hahó, hahó! Izent és hív a rög.
Kassát, Pozsonyt durván kerékbe törték
s dögmadár víjjog a Táttra fölött...”
S lengyel mezőkön, süppedt sír alatt
felébreszti a régi holtakat
a riadó. És egyre száll tovább...

Oláh síkságon csontváz-katonák
rázzák magukról a nehéz göröngyöt
s hol egykor lábuk diadallal döngött,
most nyikorogva zökken rendbe sorba
és megindulnak századokba folyva.

És száll a hahó az Avala hegyére
és száll a hahó az Adria vizére
s köröskörül, hol földet ér az ég
az alvó tábor mind fegyverbe lép
és a holdfényben marsolnak a lábak...
Síri vezényszó rándítja őket,
a szenteket, a szenvedőket,
hűséges, drága, magyar katonákat.
— Majd összefolynak, hosszú oszlopokba,
jönnek nagynémán, búsan, tántorogva,
innen is... onnan is... minden irányból...
mozog a föld a tenger katonától...
erdőn, mezőn, dombon és lankán,
főn a csúcson s a völgyekbe' lent,
billegetve ballag a határ felé:
— szerelmes Isten! — száz csont-regiment...
Jönnek... átlépnek a magyar határon...
de most hirtelen a kakas rikolt
s eltűnnek mind... nyom nélkül, zajtalan...

— Hát nincs, hát nincs — csak éjszakája van
az élő és a halott magyarnak...?

Az ablakon besüt a sárga hold,
— valahol nyögnek a magyar faluk,
valahol most egy fejfa megrepedt...

S a bús parázs-szem végkép kialudt...

1919. november.

LÉLEKSZENTELES.

A szívem és a két karom kitárom
és akik hisznek, azokat megáldom.

Fejét a porból aki felemelte,
töviskoronát ki hittel viselte,

ki Golgotára roskadozva hágott,
de síron túl is föltámadást látott,

ki szenvedett de másokat vígasztalt:
annak neve legyen áldott és magasztalt.

A szívem és a két karom kitárom
és akik hittek, azokat megáldom...

PANASZKODNAK A MAGYAR SZELEK.

Hópihékké fagytak az Isten könnyei,
csavargó varjú száll szürke fellegekben,
messziről jött szelek bús, haragos szárnya
veri, kopogtatja ablakom szünetlen...

Felsívít a kémény, mint égő boszorkány,
pörög a rézkakas vármegyeház tornyán,
nyugatról, keletről vad viharok jönnek
s mint a száműzöttek sírnak, könnyörögnek.
Megremeg az ablak... északi szél vágja,
zúg mint az ítélet zengő orgonája...
Most pedig a déli szél rázta meg a fákat,
olyan, mintha nappal kísértetek járnak.

Szívet tép a hangjuk ... úgy borzong a lélek!
(Minthogyha eltévedt gyerekek lennének.)
Nyöszörögnek, sírnak... most egy percre csönd
van ...

De most még vadabbul, százszor szilajabban
dühöngve, ordítva tördelik az ágot,
aztán megint csönd lesz. Csak a varjú károg ...
Csönd van. — Halkan koppan, megcsörren az
[az ablak.

Nagy Isten! Én értem jaját e szavaknak!
Ez az északi szél! ... Késmárk felül jajdul
s torkom összeszorul ettől a sóhajtul.
„Égnek veri ormát havasfejű Tátra,
megdermedt a fenyves a szomorúságba.
Most is süvít a szél, Késmárkon, mint régen,
most is fagyos az út lengyel határszélen,
most is csörög a víz a Poprád patakba,
csakhogy nincs köszönet, nincsen öröm abbal
Havasfejű Tátra felmutat az égre,
bosszút kér a tenger földreomlott vére,
tátrai rengeteg sötét felhőt szaggat,
lengyel határszélen cseh-rablók vigadnak.
Késmárki szeleknek hazasíró torkát,
latrok, nyomorultak összeszorították.
Bilincsek csörögnek a Poprád patakban,
cseh-katona itat magyar lovat abban.
Rákóczi városa, híres büszke Kassa ...
van-e annyi könny, hogy méltón elsirassa!
Rákóczi csontjai, hogy legyenek békén,
mikor csehek járnak a Hernád vidékén?
S amerre a Vág fut zúgva, kanyarogva,

bús keserőséggel néz Csák Mátyus tornya.
Körmöc aranyait tolvajok dézsmálják,
selmeci utcákat más diákok járják ...
nyitrai Zobor-hegy négy turul-madara,
hej! hogy ideszállna, ha nem kőből volna!
Sajduljatok szívek, jajduljatok lelkek:
itt minden szívverést bilincsekbe vertek ...!”

Elhallgat a fáradt, késmárki szél hangja ...
elfáradt az útba és a siralomba.
Itt bent a szobában kongva ver az óra,
s kint a kóbor varjú leszáll a tarlóra.
Hull a hó, száll a hó, — fagyott Isten-köny-
nyek! —
Élni-e, halni-e, vajjon melyik könnyebb?

De íme! Alig, hogy csönd volt most egy percre,
új szél hajít havat az ablaküvegrel
Alduna tájáról Kosava-szél jár itt,
üstökön ragadja az út kopasz fáit,
megcibálja, tépi, tördeli az ágat,
mint megvadult gyermek a rossz mostohákat
Bekiált kívülről, duhaj, kemény szóval:
„Hallod-e? Énbennem az Alduna szólal.
Panaszt hozok én is rácok határán át:
visszasír a Bácska, hazasír a Bánát!
Elvetett bántási búza megfogadta,
hogy nem terem szálát, csak magyar asztagba,
Lázadás tört ki a bácskai gulyákba,
nem ellenek borjút csak magyar igába!
Temesvár kövei Hunyadit idézik ...

zentai halottak sebe újra vérzik...
Ujvidék tornyai nem ismernek más szót,
csak ezt: „Tűzzetek már reánk magyar zászlót!”
Mikor leszek szabad? — kérdezi Szabadka
— lehet-e bizalmunk még új virradatba?
Pécsi öreg templom a Mecsek aljába,
észak felé kémlel, de mindig hiába!
Mikor jönnek már el, szép, magyar vitézek,
hiszen rabságban a percek ezredévek...“¹

Elsuhan a szél, már messze, messze vágat
s újra ólomsúlyú, nagy, nehéz csönd támad.
Hideg van... mintha a torkom fojtogatnák...
s itt sír a szobámban az a szó, hogy: Bánát...
Hull a hó, száll a hó sűrűn és kavargón
s a varjú unottan ugrálgat a tarlón...

Ihol ni! De furcsa... ott a tarló végén...
felhő kerekedik... az erdő környékén...
egyre közeledik... a havat kavarja,
tornyot épít hóból, az égig a karja,
fájdalmas borzongás fut végig az erdőn,
aztán zokogni kezd bánatos-kesergőn:
„Most jöttem Erdélyből, Erdély országából.
Nemere-szél vagyok Hargita aljáról,
lelkiismerete vagyok a magyarnak,
szava vagyok szörnyű, székelv siralomnak.
Kicsapott a vize a két Küküllőnek,
borzalmas a hangja, kárpáti erdőnek!
Gyergyói hegyekből, láng csapott az égig,
bocskoros zsványok rémüldözve nézik,

kiontott könnyeknél csak a vér hull többet,
korbács suhogásán pribékek röhögnek...
Kolozsvár piacán Mátyás poripája,
horkol haragosan, a követ kapálja.
Segesvár környékén, Vízaknán, Szebenben,
rég porladt magyarok sóhajtása rebben.
Megdobbán a sírjuk... rémes jaja támad
föld alatt fehérülő repedt koponyáknak...
Minden kő felkiált... minden bokor vádol:
mikor jön már sereg szép Magyarországból,
mikor virrad már haj! mikor lesz már vége?
— Bilincsbevert székel felkémlél az égre. —
Mikor szikrázik már fent a hadak útja,
ősmondák vitéze végig mikor futja,
mikor látjuk haj, a Csaba paripáját,
mért nem jön? Hiszen így még sohasem várták!
Mennyi vér folyjon még, mennyi átok szálljon,
hogy a vízzé vált vér újból vérré váljon?
Meddig sírjon Erdély, a süket füleknek,
hüvelyben a kardok még meddig pihennek?
Milyen útat kell még a Golgotán menni,
mennyi vér folyjon még, mondjátok, hát
[mennyi...?

Elment... továbbzúgott haragos Nemere
s nagy halálos csönd lett odakint egyszerre.
Tarló közepéből a vén holló károg,
majd a légbe szökken... — Erdély felé szállott...

Estéli szürkület borult a szobámra,
fülembé harangoz az a szó, hogy: Tátra...

Hull a hó, száll a hó szürke ködpárán át
s lelkem mélyén sír a Bácska, meg a Bánát,
messze jár, meg se áll a három szilaj szél
s felsírok hörögve: édes, koldus Erdély...

1919. nov.

FEKETE MADARAKRÓL.

A sóhajok: nagy, sötét madarak,
az éjszakában elbolyonganak.

Lélek-oduból kiröppennek este
és barangolnak fényeket keresve.

Csendes madarak. Némák, szótlanak,
megkopogtatnak egy-egy ablakot

s aztán riadtan messzire szállnak:
gyásza van minden Sóhaj-madárnak!...

Összeütődnek nagy-néha ketten
s egymás szemébe néznek meredten.

Rémülten látják egymás bánatát
és menekülnek, suhannak tovább.

Valahol... régi várromok alatt
összeverődik egy-egy bús csapat

s együtt keringnek sűrű rajokban
és fényt keresnek az ablakokban,

de mécsvilág most nem reszket sehol
s a bús madár-raj egyre vándorol...

S mihelyt a hajnal szempillája rebben:
— nyom nélkül tűnnek el a végtelenben.

... Magyar éjben a Sóhaj-madarak
most seregestül járnak, bolyganak.

Esti madarat, ha láttok, emberek,
hajtsátok meg a fáradt fejetek,

mert olyankor a hangtalan sötétben:
— magyar sóhajok húznak át az égen...

IDŐK FORDULÁSÁBAN VALÓ BIZAKODÁSUNK ÉNEKE.

Ránkborult a felleg.
Tavaszi rügyeknek
lehullott a virága.
Erdők elhervadtak,
madarak itthagytak,
elmentek a világba,
elmentek a vilákba...

Csüggedt két karunkkal
nagy bús bánatunkkal
keserű az életünk.
Kél a sóhajtasunk,
más időkre várunk:
mit ád Isten minekünk,
mit ád Isten minekünk . . .

Bárhogyan lesz sorsunk,
akármeddig hordunk
verítékes keresztfát,
— idők fordulását,
a tél elmulását
földön nem gátolhatják,
földön nem gátolhatják.

Fellegek elmennek,
madarak megjönnek
sóhajunk is elapad.
Új napok vidítják
boldogságos útját
hittel hívő magyarnak,
hittel hívő magyarnak . . .

1920. jan.

MAGAM BÁTORÍTÁSA.

Szívem: ne fájjon néked az a másik,
míg el nem mulik ez a förgeteg.

Szívem: nem sirunk nagy-idő mulásig
és nem tünődünk tegnapok felett.

Szívem: mi ketten most nem is vagyunk,
szívem: nagy ének most a mi dalunk!

Szívem: nem látjuk mi most a virágot,
szívem: szent bőjtök szakadtak reánk.

— Áldott tűz most a te gyertyavilágod —
Jaj! — csak ne szánjad most azt a leányt!

Szívem: mi ketten most nem is vagyunk,
szívem: nagy ének most a mi dalunk!

Szívem: kevés a zsoltáros magyar
s látod — várják az igaz éneket,
kell most a hit és kell és kell a dal:
sokan vannak a kicsinyhitűek.

Szívem: mi ketten most nem is vagyunk,
szívem: nagy ének most a mi dalunk!

Szívem: amíg e porbanéző arcok
hittel nem néznek mind az ég felé:
mindaddig vívjuk e szent, énekes harcot
akár ha meg is szakadunk belé!

Szívem: mi ketten, most nem is vagyunk,
szívem: nagy ének most a mi dalunk!

Szívem: ha majd nem hull a könny szünetlen
és eljövend a tíz csapások vége,
akkor majd újra kiballagunk ketten
a holt szerelmek temetőjébe.

De addig — szívem — mi nem is vagyunk,
s addig nagy ének — szívem — a dalunk!

1920. jan.

FEGYVERKOVÁCSOK MÜHELYÉBEN.

Üssed! Szikrázzon, csattanjon a vas,
forró, bosszuló penge készül.

Kormos, lihegő fegyverkovácsok,
zengessétek a dal-kalapácsot:

Erdélyben párák szállnak a vérből.

Üssed! Szikrázzon, csattanjon a vas.

Üssed! Hogy szálljon esőként a tűz.

Szörnyű, kegyetlen legyen a kard,

— csupasz, izzadó fegyverkovácsok,

zengessétek a dal-kalapácsot:

deresre húzták délen a magyart.

Üssed! Hogy hulljon esőként a tűz.

Üssed! Verd belé keserűséged,

haragodat, a könnyet, a vért,

— áldott, robotos, magyar kovácsok,

zengessétek a dal-kalapácsot:

Késmérki hörgés a szívekig ért

Üssed! Verd belé keserűséged...

1920. márc.

EGY KIS MAGYAR FIUHOZ.

Apró öcsikém ülj az ölembe
s dobd a sarokba a játéklövet.
Magyarországon most más játék járja...
(Ránkborult barna fellegek sátra,
Magyarországon most nem süt a Nap...)

Dobd a sarokba, félre a bábut!
Nézd csak: a bácsi mit ad teneked,
jaj, csecse játék! Nézd hogyan villan!
Csontnyele sima... szép hegye is van...
Tiéd öcsikém, kis csöppnyi gyerekl!

Szorítsd marokra. Így kicsi lelkem.
Ugye, hogy tetszik? No mondd, hát beszélj!
Pillanat sem kell s tíz szívet átszúr...
S hallod öcsikém? — Messze Kassáru
bús, magyar jajdulást kerget a szél...

Apró öcsikém, kis magyar bimbó,
hát ez a másik kell-e vajon?
Fényes csövében hat bogár szunnyad...
Csitt!... ott délen most szívekbe szúrnak
s vérrózsa nyílik a fehér havon!

Hát ez a játék, amit most látsz itt,
kell-e öcsikém — te hazátlan árva?
Kristályüvegben fehér halálpor...
De hallga!... Csönd most!... Erdélyországból
metsző sikoltás száll a világba!

Apró öcsikém, néked adom mind
csak dobd a sutba a lovat, babát!
S ha sohse nyílik az ajkád imára
s kezed se téved soha virágra:
ott fönn az Isten mindig megbocsát.

De ha nem tudod, mi a gyűlölet
— mit most szívedbe belemartam én —
ha csak egy percre is elfelejtet:
akkor én fojtom beléd a lelket
árva magyar-bimbó, kis öcsikém ...!

1920. márc.

MAGYAR.

Napkelte szülte, Napnyugat csalta,
ölelni jött a szőke Tiszaparra.

Erében forrott ezer ifjú ének
s Nyugat elhívta szeretőjének.

Egy csók nem sok, de annyit se látott,
visszavert mégis testvért, barátot,

hogyha Keletről Nyugatra törtek.
Első csapását minden ökölnek

ő védte ki. S magát ölette, vágta
ezer esztendőn ezeregy csatába.

Egy csók nem sok, de annyit se látott,
céda Napnyugat rajta hahotázott.

Most meg ellökte, mint valami rongyot
s marják, tépdetik útszéli porontyok.

Szeretni jött a szőke Tiszaparra
s ledér Napnyugat örökké megcsalta ...

KIÁLTÁS A VÉGEKRE.

(Válasz Végvári-nak.)

Kiálts még egyszer! Kiálts még százszor!
(Halkan, igaz — de halljuk a szavad.)
Hahó Végvári: új, magyar kakas
a rikoltásod máris riogat!
Vagytok-e még vagy elsülyedtetek,
tiprott sírokban, szürkén, névtelen,
vagytok-e még rajongó harcosok
a Végeken, a Végeken?

Kiálts át újra, üss fekélyeket
korbács-hanggal, az alvó táboron
s mi: gyöngeszavú, rekedt kakasok,
e sápadt, csüggedt, ködös hajnalon,
megfeszülve és düledt szemekkel,
veled zengünk majd, borzongva, éberen ...
Rikolts még egyszer, virrasztó magyar
a Végeken, a Végeken!

Kiálts át újra! Hasadjon a köd
ha vértengerből kél is ez a nap.
Hahó Végvári: hallod a szavunk?
Nyissad ércesre hangos torkodat.
Kiálts! S ne hagyd, hogy fojtogassanak.
Ki vagy? — hahó! én féltve féltetek...
De azért szólj és gyujtsd fel százszor is
a Végeket, a Végeket...!

1920. máj.

RABOK.

Pajtás szorítsd! Most nincs megállás.
Feszítsd, feszítsd a börtönrácsot!
Verítéked csak lopva hulljon,
a vésőd meg ne csikorduljon
s ne üssön zajt a kalapácsod.

Pajtás szorítsd! S ha fáj a vállad,
ha kiserked a kínzott véred,
akkor se nyögj egy jajdulást se,
reánk vár ott kint a szerencse
és vár az élet, drága élet...

Pajtás szorítsd! Most nincs megállás,
hív a Tisza s a Rajna partja
s jaj lesz akkor a rongy világnak,
hogyha majd újra nekivágnak
a germán és a magyar fajtal

LESZ ÚGY MEGINT.

Lesz úgy megint, hogy levetjük a rongyot
és felhúzzuk az ünneplő gúnyánkat
s őszi időben, bortermő hegyen,
gyertyás, pókhálós pincék mélyiben
emelgetjük a részeg, víg kupákat.

Elmondjuk majd, hogy sanyarogtunk régen
s megátkozzuk a mult, bitang időket.
S az áldomásban izzó magyarok
szeme majd újra göggel felragyog
s behivogatjuk az arra menőket.

Lesz úgy megint, hogy elmúlik a fájás
de azért mégis csak sírva vigadunk.
Keserű dalra édes lesz a bor
— boldog gyerekek zúgnak valahol —
s vidáman zeng és száll majd a dalunk.

Akkor talán már én is csak rekedten,
öreges hanggal, halkán kornyikálok,
de pókhálós, vén palástom alatt
— amfg a kupák járnak, bolyganak —:
irígyelhetnek engem a királyok!

1920. máj.

KELETRE ÜZENEK.

Sóhajok földjén, vén hegyek alján,
füstölgő, székel porták udvarán,
játsztok-e még, kis magyar gyerekek?
Mondja-e még a csillagszemetek
esténként: ne sírjon édesanyám!
Erdőn bujdosó, bús apátoknak
viztek-e titkon elemóziát?
S fáj-e a vad csók, kínzó szorítás
mikor apátok öleli fiát?

Van-e csigátok s ostor hozzája,
sárga pitykével gomboztok-e még
öreg szederfa, akác aljába?

Tudtok-e futni, kacagni vígan,
gatyás, apró, kis magyar csemeték?

Néztek-e most is a patak vizébe,
hogyha fenéig süt be a nap,
szedtek-e könnyű, gondtalan kedvvel
bolondos, fényes kavicsokat?

Zöldel-e még a kertetek mellett
nevetve, várva tavaszi pázsit,
játsztok-e most is rablóst, zsványost,
játsztok-e most is szép katonásdit?

.... Ne játsszatok most árva bogárcák,
hiszen most úgyis ott a zsvány.
(Sisakja csillan, két keze durva,

szeme a galamb szívét is szúrja
s az ökle mindig ott a kancsukán ...)
Ne játsszatok most pöttön katonák,
csak várjatok egyre ott lenn az alvégen,
egyszer majd jönnek tollas vitézek
és harsog a kürt majd és zendül az ének,
magyarul, tűzzel mint egykor régen ...

A HADAK ÚTJÁN.

„Nézz le a földre uram, vezérem,
Csaba királyfi! Nézz le hát!
Hozzád sikoltoz legázolt néped,
nyergeljenek a csillag-vitézek,
én — megfujom a trombitát!“

— Megállj! Nem mozdulsz. S nem mozdul a had.
Nyöszörgő népnek nem terem csoda.
Ha majd a karddal hördül föl az égre,
vérben, tűzben és harci lángban égve:
akkor ... igen — levágtatunk oda! —

1918. december.

HALOTT MAGYAROK SZÁJÁVAL SZÓLOK.

Ez a föld: egy. És örökké magyar.
S aki egy marok rögéről lemond:
az pusztuljon, az nem való közénk,
az rongy!

Ki elfelejti köztünk álmosan,
hogyan vállunkon a Jövő keresztje,
annak legyen a legszebb perce a
veszte!

Ki nem lát be a sírok mélyibe
s nem hallja, hogy ott nyögnek az apák:
az menjen, jaj, az menjen innen el
tovább!

Kinek nyugodt a szíve és álma,
akár mert bolond, vagy akár mert bölcs:
az hulljon le mint fáról a rohadt
gyümölcs!

Ez a föld: egy. És örökké magyar.
S aki egy árva rögéről lemond:
az járjon úgy mint a hét gyászmagyar:
az rongy!

1918. november.

A TURÁNI TESTVÉREKHEZ.

Kik elszakadtunk Ázsia szívéről
s kiket nyugatra hajtott a vérünk,
kik idefolytunk Kelet sátorából
és akik most holnapot remélünk,
értsük meg egymást, újra, még csak egyszer,
— míg vastalpával megtipor az élet —
hej! ott északon, hej! ott délen
figyeljete testvérek!

Ott északon, te harcos, drága testvér,
ki leráztad a börtönvasakat,
hallgassad meg a rabbá lett magyart,
háthogyha széthull rajtunk a lakat!
Érted-e, hogyha kopogunk a falon,
hallod-e testvér s felriadsz-e rája?
Testvér dalolj! Minékünk szent vigasz,
ha zeng a Kalevála ...

És arra lent, te régi, déli szomszéd,
kivel átkozott századok során
keserű szívvel marcangoltuk egymást
s mégis: erős volt akkor ős Turán:
török testvér! Kivel most egy a sorsunk,
kopogj te is a tömlöc-falon át,
mi: örök-élők — túléljük a láncot,
börtönt és kancsukát!

1919 június.

PETUR PINCÉJÉBEN.

Te csak mindig újra születesz Petur.
Meghalni nem tudsz, mert éltet a kín.
Nem azért vagy, mert lenni te akarsz,
de mert szülnek az ősök csontjain
vásárt ülő kis féreg magyarok,
akik eladják rongyos kincsekért,
ledér asszonyok csókjáért a multat,
a véres, bús de áldott tegnapot. —
Mindig Peturt szülnek a Nyomorultak...

Te csak mindig újra születesz Petur,
akárhogy vénül, görnyed az idő.
Nem azért jössz, mert feltámadást fújnak,
de mert sikolt a mégrémült jövő,
a magyar holnap! Akit fojtogat
a vállrándító, bohóc-belsejű,
minden kis zajra összerezzenő
magyar gúnyába öltözött csepű...

Te csak mindig újra születesz Petur
— lázadt szavú, keserű ború bán —
hogy közbehördülj, mikor elkockázzák,
mit ükapáik védtek száz csatán,
hogy kardot ránts, ha meghunnyászkodik
magyar derék a kufár-pénz előtt.
Petur... én uram... bálványom, apám:
verd föl a sok, sok hitvány heverőt!

Te csak mindig újra születesz Petur.
Jöjj el hát most . . . most várva-várlak én!
Sohse kellett még úgy a haragod,
mint most a szavak, szavak idején.
Jöjj a keserű, boros kupáddal,
ülj ide s öntsd ki forró lelkedet,
szemed szikrázzon izzó feketén
s csapj az asztalra, amíg megreped!

Te csak mindig újra születesz Petur
és én hiszem, hogy szilaj haragod
kardot huzat a bárgyú álmodókkal
s szent részegséget ad a te borod.
Várlak Petur, nagy jajongással várlak,
hogy bús esetben, lábadoz boruljak,
hozzad a kupád, mérged, bánatod . . .
. . . S ezer Peturt szüljetez Nyomorultak!

1919 jan.

PETURRAL A TEMETŐBEN.

Magyar temetőn, vánszorgó órán
az éjjel rongya mindent betakar.
Ketten vagyunk a lázadó bánnal
— én jó urammal, szent apámmal —
a sír felett, melyben meredt
szemekkel fekszik a magyar.

„Szörnyű, szomorú, turáni sírtól,
hová küldted a lelkedet Nagyúr?
Megfojt engem e bús hallgatásod
s hogy fehér fejed meg se rázod
és két kezed ölbe teszed
hitetlen szívvel, konokul...

Nem láttalak még ilyen szobornak,
őszhajú, drága mesterem, ősom!
Pedig mióta cimborák lettünk,
— Nagyisten! — hányszor keseregtünk
véren, boron, részeg toron,
síró, magyar hegedősön...

Nagyúr! Hiszen te mindig lihegve,
hörögtél, sírtál és lázadoztál
s amíg átkoztad, verted a népünk:
addig — tudtam — hogy élünk, élünk
de jaj nekem, ily vértelen,
csüggedt te még sohsem voltál.

Nézzed Uram, már kivérzett térdel
hozzádcúsúszom és jajongva kérlek:
csak még egy átok fakadjon benned,
csak egyet szólj még, jaj, csak egyet
szólalj Nagyúr! Kínnal, vadul
s tán a halott is felébred!

Csak egy jajszót... egy keserű jajszót..
s még egyszer rázd meg fehér szakállad!
En kérem, tőled... Petur bán! — látod,

én: a bolondos, hívő diákok,
ez új síron, lásd én sírom,
kérem vissza szörnyű átkod...

Hát még se szólsz... hát még sincsen szavad...
minthogyha szolgád meg se hallanád...
A koldulás, jaj, torkomba rekedt,
elterülök a roppant sír felett
s Tisza-parton — idehallom —
fölsír a nyárfa és a nád...

1919 jan.

PETUR VEZET ÉJFÉLI PUSZTÁN.

Hangtalan pusztán, éren és nádon,
felleg alatt, bús éjszakában,
lobogó, fehér, ősz fürtökkel,
görcsös bottal, rossz térdekkkel
ballag a bán — s lába nyomán
magyar rögöt nyögve járom.

Jaj, nehéz út ez, bolond bolyongás...
Amerre járunk: vétek és romlás.
Megállunk itt, ott — mint az árva —
s úgy kiáltjuk a pusztába:
„Hol egy magyar, ki még magyar,
kinek lelke most se rozsdás?”

Sehol egy hang. És sehol mécsvilág.
Halott mocsárba hajladoz a nád.
Lihegve kínnal továbbmegyünk,
mélyre csügged le a fejünk
s egyre csordul homlokunkról:
veríték, könny, szitkok, imák...

„Megálljunk hej! Nagyúr már nem bírom.
Engedd mégégyyszer elkiáltanom
haldokló, rekedt, pusztá-szómat!
Hátha mégis válaszolnak,
hátha akad az ég alatt
még egy magyar, hogyha hívom?

... Hiába minden. Multba esetten
hallgat a pusztá. Sóhaj se rebben.
De törpe, gonosz kis egerek
rágják egyre a gyökeret,
mi megmaradt a föld alatt...
S kúvik húz a fellegekben.

„Meddig megyünk még? — Mondd meg hát
E stáció a kárhozatba nyúl. [Nagyúr!
Hányszor kell még, hogy összeessünk,
hányszor kell kétségbeesnünk
míg mi ketten, holt meredten
elhullunk megsiratlanul?...

1919. jan.

MÁRIA ASSZONY PANASZKODOTT.

Mária asszony csodaszép kertjét
éjjfélidőben mind lelegelték,
összetiporták, szétszakították.
Mária asszony könnyezve járja,
szedi s elejti mindegyik rózsát,
külön siratja mindegyik rózsát.

Mária asszony megyen zokogva
s kérdezi tőle Fia szorongva:
„Anyám, nagyasszony, mi bántja lelkét?”
Mária asszony feleget árván:
„Virágos kertem földreteperték,
virágos kertem elrepegették.”

Mária asszony magzatja szóval
szerelmes, áldó, becéző szóval:
„Anyám, nagyasszony, semmi baj sincsen,
te kertet újra virágba pattan
s palánkját őrzi fiad, az Isten,
szűzen-szült, ifjú, ötsebű Isten...”

Mária asszony talpig fehérbe,
kannával sétál csodakertjébe.
Rózsákat öntöz élet-vizével,
mindegyik rózsát szóval simítja.
S ötsebű Isten fényes szemével
nézi s áldja áldó kezével...

1919 augusztus.

APÁKNAK MONDOM.

Ültessétek a rozzant térdetekre
a kérdő-szemű magyar gyereket
és égő szájjal, szikrázó szemekkel
szívébe forró mérget öntsetek,
amíg keze ökölbe nem szorul,
míg homloka haraggal nem bõrül,
amíg a szíve úgy föl nem sajog,
hogy fájdalmában majdnem megreped.
Tanítsatok meg átkozódni
millió magyar gyereket!

Szelíd mesétől soha ne aludjon,
simogatással ne illessétek.
Tanulja meg, hogy alázott derékcal
földig hajolni: bűn, szörnyőség, véték.
Csodára várón ne nézzen az égre,
könny sohse szökjön gyáván a szemébe,
el ne lágyljon egy hervadt virágon:
tudja meg, hogy árvább, gyülöltebb, szegényebb,
hajszoltabb futóvad nincsen a világon,
kárhozott világon...

Koldusrongyban is ázsiai göggel
álljon mint egy szörnyű, nagy, idegen bálvány,
hogy e sárgolyónak minden sanda népe
rettegve, fázódva, köntösét megtépve
nézze ezt a szobrot itt a Tisza táján...

De ha egyszer aztán nyugatról, keletről
horpadt magyar kürtök rikoltása zendül:
szökjön szíve-vére két dacos karjába,
ne gondoljon többé apjára, anyjára,
jajra, imádságra, szakadó könnyekre,
csak a gyűlöletre, forró gyűlöletre,
édes gyűlöletre! ...

Hogyha esténként szelíd harangszó
imádkozik a kis faluk felett —:
ültessétek a rozzant térdetekre
s tanítsátok a gyűlöletre
a gyereket, a gyereket ...

1919. február.

KOLDUSOK BABILON ELŐTT.

Vén Duna-partra, bűnös Babilonhoz
eljött a Bánság s elsírta baját,
hogy nyögve érik arra a vetés
és ember-hangon jajdulnak a fák.

Vén Duna partján bűnös Babilon
csak kacagott, csak kacagott ...

Vén Duna-partra, bűnös Babilonhoz
a Felföld is egy üzenetet küldött:
hogy arra fent a lélekzetet fojtva
várják, hogy mikor zendülnek a kürtök.

S vén Duna partján, bűnös Babilon
csak nevetett, csak nevetett...

Vén Duna-partra, bűnös Babilonhoz
koldus-Erdély is elhozta jaját:
hogy a temetők egyre nőnek
s bilincses kölyköt szülnek az anyák.

S vén Duna partján bűnös Babilon
csak vállat vont s még jobban nevetett...

1919. február.

MAGYAR TEMPLOMOK ÜZENNEK.

Sokszor látom most, éjjel, sötétben,
mikor a csend már mindent elnyomott:
hogy titkon — mint az istrázsás rabok —
üzennek apró, magyar templomok.

Üzennek át a szuronyok falán
— míg óra-szívük csendesen ketyeg —
s ember-füleknek érthetetlenül
szállnak a titkos, nagy üzenetek.

Sokszor látom, hogy éjjel, sötétben
szikrákat szór a keresztek hegye
s a szikra röppen keletre, nyugatra,
északra, délre, messze... messzire...

Ugy hull a szikra, mint a tüzeső,
utaznak fényes, lidérces lángok
s rablott kincseket őrző martalócok
talpig fegyverben — nézhetnek utánuk.

Ki tudja titkos fény-igéiket?
Vészjelek-e vagy buzdító szavak?
Ki hív s ki ad most választ itt az éjben
felhős, szomorú, magyar ég alatt...?

Írástudója nincsen e jeleknek,
szent, érthetetlen marad a titok.
Bílics zöröghet, istrázsa vigyázhat:
üzennek mégis most a templomok...

1919. március.

BÁGYADÁS.

Hej! Nagy pipát adtál Uristen
s kevés dohányt az én fajtámnak!
Te láttad: tegnap még lázadoztak
hogy e földet nem adjuk gazoknak
és máma már a napon szundikálnak.
Nagyon megvert az élet, mégse látunk.
Csak komótosan megvetjük a hátunk
a napsütötte rozzant ház falán
és száll a füst a nagy pipából,
álmodunk szavak mákonyától,
pedig rohan a máma, holnap,
holnapután...

Es amíg egyre örül az Idő;
új, éhes faj veri a sátrát
Tiszamentén... Tuladunán...

1919. március.

EGY MAGYARHOZ, AKI ELMENT
A NEM-MAGYARSÁGBA ÉS MEGINT
VISSZATÉRT.

Megjöttél Pajtás? Rongyos a csizmád,
elvásott bizony már az útban.
Jaj én megmondtam, úgye megmondtam,
nem hazudtam...

Megmondtam százszor, hogy ne hagyd el,
el ne hagyjad egy pillanatra
ezt a rögöt. S te mégis mentél
azon az úton, amely továbbvisz
a Tiszaparttól — Napnyugatra.

Úgye megmondtam: hogy ez az útunk
Lebédiától idáig ér.
Lebédiától a Tiszapartig.
S ki itt marad, áldott lesz holtig,
de jaj annak ki még tovább megy
ahol az út Nyugatra tér...

Mert ami szentség Lebédiába'
s ami a Tisza táján szentség,
az ott Nyugaton: bűn, nevetség.
És nekünk: méreg,
ami azoknak: édes, drága.
Ha testvéreket mentél keresni,
mért nem maradtál Tisza mentén
vagy mért nem mentél Lebédiába?

En itt maradtam akkor is,
mikor ti kinevettetek.
Bolond voltam és tegnapi
azért, mert pogány áhitattal
s görcsös, ölelő, bús karokkal
szerettem ezt
a négy folyót... három hegyet...

Megjöttél pajtás? Rongyos a csizmád.
Elvásott bíz' a dőre útban.
Ugy-e, hogy mégis visszatértél
lehajtott fejjel, kiraboltan.
Pedig most szűkebb lett a föld itt
— s hogy szűkebb lett néked is vétke —
és mégis, mégis visszajöttél
verjed a melled... csusszad a térded...

Úlj ide mellém, Idők-útjára,
szorítunk néked is egy helyet
s el ne felejtse:
hogy az időknek szörnyű útja
— mely a világot körülfutja —
bárhova tér:

minékünk meg kell állanunk itten,
mert csak itt éltet minket az Isten,
minékünk — árva magyaroknak
ez a nagy út csak Lebédiától
a Tisza áldott partjáig ér...

1919. október.

MAGYAR BÁBEL.

All a torony. Mi építettük.
Az égbe nyúlik csonka orma
és körülötte veszetten, búsan
csak tart a torna, tart a torna...

Nagy torna ez. Nyelvek csatája.
(Ezer éve, hogy belekezdünk)
Köröttünk mások mindig nyernek
s mi mindig veszünk, mindig veszünk...

Elvesztettük az ősi fegyvert,
kincset, nagyságot, bús hazánkat,
csak egyet nem: a pártos, hangos,
istenverte, rossz, csahos szánkat.

Szörnyű e Bábel, én Uramisten
s latrok kacagnak körülöttünk!
S nincsen egy kéz, áldott ököl,
ki egyszer szétütne közöttünk!

Áll a torony. Mi építettük.
Az égbe nyúlik csonka orma.
S veszetten, búsan, duhaj keservben
csak áll a torna, ősi torna...

1918. december.

TE VAGY A LEGÉNY...

Te vagy a legény Tyukody pajtás!
Szakad a szádon tenger sóhajtás.
Penészes nóta, savanyú lőre
mégis csak könnyebb, mint az: „előre!”

Te vagy a legény Tyukody pajtás...
Csahol a labanc, szűkül a hajtás,
de te ne mozdulj — minek is tennéd? —
majd a Rákóczi, Bercsényi megvéd...

Te vagy a legény Tyukody pajtás...
Akad még benned duhaj kurjantás.
Lobban a lángja magyar portáknak,
Rákóczi kínja-t te csak ne bánjad!

Te vagy a legény Tyukody pajtás.
Keserűségre álom a fojtás.
Bercsényi úram dobot verethet:
mi majd csak alszunk kemence mellett.

Te vagy a legény Tyukody pajtás.
szakad a szádon sóhaj, káromlás.
Duhajkodj búsan, tart még a löre,
akinek tetszik: menjen előre!

Te vagy a legény Tyukody pajtás...

1919. november.

A KOCSMAJÁRÓ MAGYAROKHOZ.

Hallgassatok, figyeljete fel néha,
vidám fiúk a kocsmá mámorában!

Hát nem halljátok, hogy zúg, kavarg
körülöttünk egy szörnyű hangzavar?
Valahol sírnak gyerek-magyarok,
valahol most muskátli ablakot
zúz be a részeg, durva puskatus,
valahol hosszan sikolt most a jaj.

Hallgassatok hát! Kurjantás se szóljon,
pohár se csengjen, hej, most csönd legyen!

Idehallik, hogy völgyön, hegyeken
magyar rabok csapatja vánszorog.
Koppan a léptük és szünetlenül
csattog a korbács hajlott hátukon —
ki nem bírja: az hörögve kidül
és ottmarad a golgotás úton...

Hallgassatok, ne húzza a cigány,
hiszen nem hallom így a hangokat...

Nem hallom, hogy a börtönajtó nyekken
valahol, komor pincebolt alatt.

Nem hallom, hogy a puska zára csattan
s halálbogár a csőben meglapul,
nem hallom jaj, hogy eldörren a sortűz
s valaki nyögve, holtan földrehull...

Hallgassatok, figyeljetelek fel néha
s tudom: keserű méreg lesz a bor,
ha meghalljátok, hogy az éjszakában
hányan halódnak mindig valahol...

Hallgassatok, figyeljetelek fel néha!

1919. november.

ÁRMÁNY-ISTEN FIAI

Emese asszony fiai vagyunk
és Ármány-isten az apánk.
E korcs-isten egy vad csókjáért
lidérces átok ült reánk.

Ázsia torz, kis istenének
fattyú-kölykei mi vagyunk.
Emese sír — minket siratgat —
s mi egymást marjuk s kacagunk.

Fehér lovat hiába szúrunk
ősi bálványos fák alatt:
elhullanak a jók, a tiszták
s a törpe, pártos megmarad...

Síratgat minket Emese asszony
— kalászos hajú Földanyánk —
s Ural hegyén sandán kacag most
Ármány-isten, az ősapánk...

1919. december.

HAZAJÁRÓ MAGYAROK.

Vizek partjáról hazajárnak
éjjel a halott magyarok,
ha elszunnyad a lámpafény
s az utcák csöndesek, vakok.

A Bug, a Styr, futó Isonzó,
Drina, Dnyeszter és Ikvpart
esténként hazaengedik
a sok magyart, halott magyart...

Halottat ringató bús vizek
ideküldik a rabokat
s kopottan szürkén, könnyesen
jönnek az ablakok alatt.

És fáj nekik jobban, mint akkor
az elmulás, a szörnyű vég,
hogy láncok közt is jóízűn,
és lustán alszik itt a nép.

Hogy megbékélt a szolgasággal,
szívére hálót szőtt a pók
s nincs egy torok, ki felriassza
a felejtőt, az álmodót.

Vizek partjáról hazajárnak
— s mint akit hite elhagyott —
kocognak búsan, keserűn
tarisznys, néma, magyarok.

MEMENTO.

(Minden magyarnak, kinek vére van)

Jöjj el Gyűlölet, jöjj a szívekbe,
légy te a hit és légy te a kard!
— Karóba húzva s kerékbe törve
s halódva is, de zengem ezt a dalt.
Kötözzék meg a lázadt két kezem
s tömjenek rongyot az énekes számba,
még akkor is — a két meredt szememmel —
ordítom majd e vak világba,
hogy nincs más nekünk, csak a Gyűlölet
s aki magyar s most békét hiteget:
az vesszen el a tűzhely melegén,
az gyáva, gyáva, gyáva, gyáva ...!

Mi ugyse tudunk Krisztusok lenni
s imádkozni e vad Golgotán,
bennünk nem gyujt a korbács megbocsátást.
Más a mi lelkünk: turáni, pogány.
Népek között, a fajtánk: jövevény
s nekünk erőszak: minden irgalom.
Mi nem felejtünk. Aki minket üt,
az fogja meg a pajzsát is nagyon,
mert fáj a seb — jaj, átkozottul fáj! —
és sebeinkből nem nő kegyelem,
ha megütött, hát várja meg a választ
s ne idézze az Istent hirtelen!
Mi ugyse tudunk Krisztusok lenni:
van húsunk, vérünk, vágyunk és jajunk,
mi: — Ázsiából idezüllött nemzet —
nem Megváltók, csak gyarló emberek,
haragvó s fájó magyarok vagyunk.

Mi eltagadtuk mindig, hogy mi fáj
és odaadtunk mindent, amit kértek.
Röhögj Európa! (Festett vén bohóc.)
Ezer esztendő görnyedt bús során
véres cafatra vágattuk magunk,
mindig csak érted. Mindig teérted!

Áldomás van. A Szajna vigad.
A Szajna részeg, a Szajna dalol,
hízott patkányok járják a táncot
— s rajtunk szorosra húzzák a láncot! —
és fáj a testünk szörnyen, valahol ...
— Valahol ... ott a Hargita tövén,

valahol... ott a Bánság szögletén,
valahol... ott, hol ölel a Kárpát...
Mindenütt fáj, ahol levágták! —
Áldomás van. A Szajna vigad,
a Szajna dalol, a Szajna részeg!
„Kegyelmes úr! Dicső Európa!
Megkaptuk hát a dús fizetséget.
Ó megfizettél. Nem vagy már adós.
Nincsen már semmi az ősi rováson
Fizesse meg a mi Istenünk neked.
(De úgy: ahogy még sohse fizetett!)

Ez új toron, e hősi áldomáson,
vérrel és könnyel töltött serleget
mi is üritünk — szolga magyarok —
és megfogadjuk holtigérő hittel,
hogy nem felejtjük ezt a szent napot
soha, soha! — S ha elfelejtenék
valamikor a tévedt fiaink:
mi fölkelünk a sírjainkból
és megtanítjuk őket rá megint.
Ne félj Európa — festett, vén bohóc —
ez emlék mindig itt lesz majd felettünk,
mint hóhérbárd a vértanú felett,
mi magyarok: mi sohase felejtünk...!

Kötözzék meg a lázadt két kezem
s tömjenek rongyot az énekes számba
még akkor is — a két meredt szememmel —
ordítom majd e vak világba,

hogy nincs más nekünk, csak a gyűlölet
s aki magyar s most békét hiteget:
az vesszen el a tűzhely melegén,
az önző, törpe, gyáva, gyáva...

Állom és tartom a vesszőfutást
hamis próféták sorfala között,
üssenek rám a békések, a szentek,
a mindig-bírák tetteink fölött.
Állom és tartom a vesszőfutást!
S ha összerogynék véresen a végén
ott is sikoltom mint egy csatakürt:
hogy új csatáknak jöttét hirdetem,
új csatáknak jöttét hirdetem,
új seb fájását, új vér buggyanását
s új könnyeket az anya-szemeken...
— Pedig nekem is van síró anyám,
kinek a szíve biztos, meghasad,
ha majd a kürtök, a régi kürtök,
az áldott kürtök újból szólnak... —

Jöjj el Gyűlölet, csaták korbácsa,
légy te a hit és légy te a kard!
— Karóba húzva, kerékbe törve
s halódva is — de zengem ezt a dalt...

1920. június.

AZ ÉN TÜZEM.

Most csak parázs még, de majd erőre kap,
éhes, mohó láng, gerjedve éled.
Kormot kerget a csillagokra
és mégis szent és mégis: élet.

És egyszer, forrón, mindent elborít,
szikrázva ég a csonka, kis ország
és lángot vet majd édes Erdély
s meggyújtja fönt a Táttra ormát!

Aztán lecsap az Aldunáig futva
és pusztít, mint egy újtűzű pokol
de az igazság és az érték
s minden magyar szív összeforr.

S minden, mi bűn és szenny és új gyalázat,
az benne ég és hamvába roskad.
Nem volt még ily áldott tűzvésze
soha, soha a magyaroknak!

Most kis parázs még, de majd erőre kap,
csak élesszétek, míg lánggra éled,
hajtson kormot a csillagokra,
mert nekünk; szent, minékünk: élet!

1920.

EGYSZER MAJD ELJÖN.

Tudom, hogy eljön Napkeletről
valami bátyánk vagy öcsénk,
ki ott maradt el réges régen
egy víz partján, vagy hegy tövéen.

Tudom: nem sejtjük, mikor indul,
viharként jön vagy lépeget,
orkán lesz-é vagy nyári szellő,
port kerget csak, vagy népeket?

De eljön messze Napkeletről
s egyszer csak ott áll a hegyen,
Uzsok fölött vagy vén Vereckén
s egy pillanatra megpihen.

Végiglát majd a Tisza-tájon
s megnézi: hogy él a magyar?
S felgerjed benne mind a vércsepp,
ha eljut hozzá csak egy jaj.

Haraggá válik szent nyugalma
s ezer babona szabadu'
és jaj lesz akkor! — Az Óceánig
minden kacaj hörgésbe ful.

Igen: eljön majd Napkeletről
— s ítélet lesz mindegyik lépte —
valami bátyánk vagy öcsénk.
... S új világ nő a vén helyébe ...

AZ ÉN PRÓFÉTASÁGOM.

Már cserepesre kiáltom a számat
s a két szemem fakóra virrasztottam ...

De — kriptaszagtól megcsapottan —
míg szörnyű súllyal nyom a bánat,
csüggedten is, fáradtan is
magyar éjjel sötétjén át,
sírom, dadogom, nyöszörgöm bénán
az élet dalát ...

Csapzott hajam a szemembe vágja
az elmúlás szele, viharja.
Hitetlenek közt, roskadozva,
de mégis Messiásra várva,
az énekem — tudom — hogy szentség:
végső vigasz az elhalóknak,
keresztelő a születőknek,
bölcsők rekedt hozsannája
s nyögése új, nagy temetőknek.

Állok a magyar-Idők határán
sírok között, bölcsők előtt.
Mit bánam én: verik vagy áldják
bennem a furcsa énekelőt,
ki gyöngé szóval a dadogó száján,
de csoda-hittel a szíve táján
énekel bízó éneket ...

Aztán ... egyszer majd én is elmegyek
kiégetten és boldog mosollyal.
S a négy folyó és három hegy között
jusson nékem is apró síri hant,
szóljon értem egy kis magyar harag
s hulljanak rám majd lassan, leperegve,
borongó, őszi levelek ...

1921. február.

MAGVETŐ A TISZAPARTON.

Húzzátok, hej, a fiatal barázdát,
törjétek egyre a régi ugart!
Recsegjen, nyögjön a szuette járom,
ostoros gyerkőc gyorsabban járjon,
pirosló hajnal ne lássa ágyban,
ne lássa ágyban — de izzadságban —
serény szántásban az újult magyart!

Duzzadt köténnyel a barázdán járok,
nyikorgó, áldott, vén ekék mögött
és hintem a magot most jobbra-balra.
Zizegve szórom éhes ugarra
tisza magját a szent Gyűlöletnek.
Tiszai tájon ilyenekkel vetnek,
ilyenekkel vetnek most minden rögöt.

Pogány termés lesz mire majd kisarjad.
Kemény, acélos, csodatevő mag.
Nekünk: éltetőnk, mannánk, kenyerünk

— vérrel duzzasztja sok apadt erünk —;
másoknak: méreg, halál kenyere,
romlás, gyehenna, poklok étele,
poklok étele mindegyik falat.

Pogány termés lesz. Én vetem a magját,
hej, csak törjétek azt a parlagot!
Gyűlölet magját a magyar földeken,
ifjan dalolva, boldogan vetem.
Piros hajnalán a szép kikeletnek,
tiszai tájon ilyennel vetnek,
ilyennel vetnek az új magyarok...

TAVASZVÁRÁS.

Most nem sírok és nem kiáltok.
A torkom immár berekedt.
Harag, könnyörgés, gyötrő imádság
minálunk nem gyújt szívéket.
A Máva nem az én időm már
— a korcs, a szóbafulladt Máva —
de a Holnap mindent ígérő,
mindent ígérő szent hozsánna...

Papja vagyok a Búzamagnak,
amely a földbe most fogan,
papja vagyok a Magzatoknak,
kiket a szívük alatt hoznak
magyar Máriák boldogan...

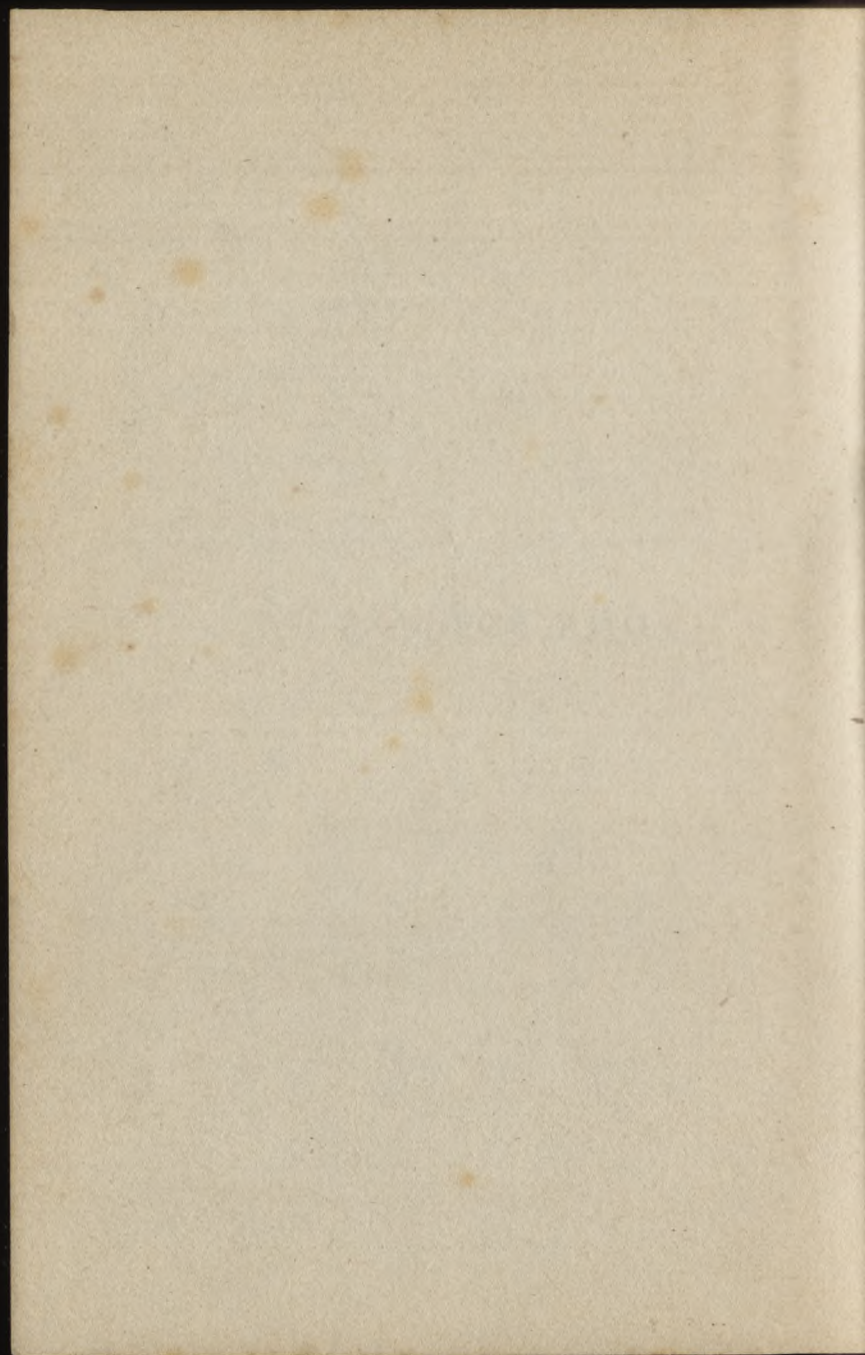
Sarjadj ki Mag, magyar vetés,
te vagy a bosszú, te vagy az élet;
téged köszönt allelujázva
lelkemben sok, sok szunnyadó ének.
Sarjadj ki Mag, magyar-kenyér,
Holnap-kenyere nőjj ki már;
ihol, jön lassan, áldott parasztunk:
a forró, öreg, magyar Nyár...

Anyák méhében szerelmes Magzat,
magyar ígéret, nőjj hamar!
Téged simogat, téged becézget
e hívó, kérő, gyöngé dal.
Harcos, bosszúló fiúkat várunk,
dolgos pörölyös öklöket,
kik megdöngetik ledér Európát
s jobban őrzik a végeket...
Sarjadjatok, zsendüljefek
szunnyadó, áldott ember-virágok,
jöjjetek el és karddal, ekével
ássátok ki e süllyedt világot!

Magyar rögökben foganó Magok,
magyar anyákban áldott Magzatok:
födetlen fejjel alázatosan
— bizakodva és imádságosan —
elétek ballagok...

IDŐK SODRÁBAN

I. Véres zsoltárok

ANYÁM ÉN ELMEGYEK.

Anyám én elmegyek.
Szánom és bánom minden könnyedet,
mert az én vétkem, ha miattam árad,
de lásd anyám: a véres kard üzent,
s hallod, édes, a búgó trombitákat?
Ne sírj anyám, hagyjad a könnyeket,
anyám — én elmegyek!

Szánom és bánom minden könnyedet,
mert az én vétkem, ha miattam árad,
de látod, édes, ha most nem megyek
— mikor a szívem súgja, mit tegyek — :
holnaptól kezdve üznének a vádak!
Vádak, amelyek önlelkemből kelnek...
S hallgasd anyám: az utcán énekelnek
s vonulnak zengő, ifjú ezredek...
Anyám engedj, anyám én elmegyek!

Az én vétkem, ha könnyed értem árad
és százszor jaj most épen énnekem,
hogy új kereszttel terhelem a vállad
s magam fonom meg szelíd fejedem
a vérfakasztó töviskoronát;
mikor e zengő, hívó trombitáknak

úgyis adtál már fiút, katonát.
Mégis anyám, oldózzon ölelésed!
Tudom, hogy ezzel újabb szenvedések
özöne hullik miattam reád,
vihar van... nézd: a határszéli fák
küzdenek minden rostjukkal a széllel...
Ne sírj anyám, engedd, hogy én is menjek,
s erősebb lesz a fa egy kis levéllel!

Ne sírj! Ne félts! A fegyver könnyű leszén,
de szörnyű súly lesz rajtam a te könnyed.
Ne húzzon vissza édes ölelésed,
bízzál anyám és mindjárt minden könnyebb.

... Engedj édes, meglásd, hogy visszatérek
és visszatér majd mindegyik fiad,
csodás erőd van néked, jó anyám,
hiszen a lelked csupa áhítat,
szent imakönyv, amelyből Isten olvas,
ha búsítják világok s emberek...
Megvéd majd engem imád, mint a páncél,
engedj anyám és bocsáss meg nekem
azért, hogy elmegyek!

1914 augusztus.

GYÖNGESÉG.

Szétdúlt falucska... füstölgő romok
s lenéznek rá a hold s a csillagok.
A dombon, fönt: puskázó rajvonal,
rakétafény s nagynéha harcizaj;
itt lent: rőzsetűz, mélézó hallgatás
és bámul ránk a dült-fedelű ház...

Hajnali egykor: előre tovább!
És félkettőkor: vajjon élek-é?
Látom-e még a napnak biborát,
halál órája lesz? Vagy életé?
S ha élek is: mi lesz az, győzelem?
Vagy vert hadaknak réműlt szégyene?
Halotti mars lesz-é az ágyúzenge
vagy diadalnak büszke éneke?

Bolond fejem, mit gyötrödsz most ezen?
S te szív, te gyöngé, riadt húsdarab,
most, most remegsz, sok elszánás után,
mikor már itt a véres pillanat?

Ó, be kicsiny vagy én gyötrődő lelkem
s hogy összeroskadsz én hívságos testem!
Hát félek én? A bízó nagy erőből
a töprengések mélységébe estem?

Vagy más is fél? Vagy más is reszket mostan?
Másokat is e csúnya láz gyötör?
Mások arcán is gyöngyöz a veríték
s a fegyverén tán reszket az ököl?

Vagy tán csak én? Csak én? Csak én magam?
Ó, milyen hitvány fából is vagyok.
Hát olyan szörnyű: az első roham
s oly szörnyű az: hogy talán meghalok?

Isten, jaj, nézzed: kétség kínja bánt
s nézd, hogy dadog itt bent a Miatyánk...
Segíts, segítsd meg gyarlóságomat
e lengyel viskó roncsai alatt!

S te is apám, én meghalt jó apám,
ó, nézz e gyöngé pillanatba' rám,
erősítsen meg örök szellemed,
hogy most is majd a te fiad legyek!

Pattog a tűz, az óra egyre jár —
apám, erőt adj, készülődünk már!
Köszönöm! — Érzem: ingó lépteim
keményszenek, a gyöngeség eloszlik
s a lelkem, ime, felszárnyal megint!

S te gyenge szív, most verj, dobogj vidáman,
egyszer se roskadj két hitvány kis lábam,
apám, hadd fogjam hús szellem-kezed...

Félre gyöngeség! — Elvégeztetett!

1915.

AZ ELFOGLALT SÁNCON.

Ragyog az ég és harmatos a reggel —
Nyüzsgünk vidáman itt a muszka-sáncon,
földröttünk bűgő gránátok rohannak,
a futó muszka szalad bokron-árkon
s nyomába vág az üldöző gránát!

Pajtás, pajtásom, látod: ideértünk!
De szép, de szép e drága diadal
s de szép az élet győzelmes hadakban,
nézd ezt a reggelt... piros, fiatal! —
Pajtás, mit írsz ma az édesanyádnak?

Pajtás, nincs ehhez fogható gyönyör:
állni a sáncon, elvett muszka-árkon,
derős reggelben hűs reggeli szélben,
virtus tűzében, harmatos világban.
Pajtás, nincs ehhez fogható gyönyör!

Tudom. Voltam már minden szépnek rabja:
a vers, a csók, a lányok szép szeme,
a mámor, mellyel elringat a bor,
az estharang, a nóta s a zene
mind, mind oly szép, de egy sem ilyen szép!

Lehet, hogy barbár s durva e gyönyör
és megkövezne sok „világos ész”,
de mégis szép, ha mi vagyunk erősek,
mert minden szép, ha tiszta és merész —
Pajtás, kurjants az elvett muszka-árkon!

1915.

AZ ÉHES KUNOK.

Lemberg alatt, egy erdőszélen
megállt a muszka nagy kevélyen.
Hogyisne! Hát csak nem szalad,
mikor csehek mennek mögötte!
Megállt, hogy magát kilihegje
s az öreg tölgyerdő alatt
arcot vetett az üldözőnek.

Hőköl a cseh. Magát beássa
— s habár a muszkák csupán főznek —
sebes lovassal jelenti hátra:
„Az oroszok nagy túlerővel,
iszonyú harcra készülődnek!”

Nosza, hátul a főkomandó
adja az ordkrét nagyhamar:
„Előre minden tartalék,
sietve, gyorsan, nagy a baj!”

Hát hiszen, talpal a bakancs,
hogy gazdáinak nyelve lóg,
előre... árkon-bokron, éjjel,
liheg a honvéd, nagy terhével,
„szopik a borjút” szörnyűmód!

Talpal, botlik a sok bakancs
erdőnek, hegynek, sík mezőnek,
„az angyalát... ez oszt menyországi!”
káromkodnak a kun legények.

Hajnaltájon, szürkülő ködben
váltják a megriadt csehet,
iszkol is hátra Olmütz virága,
örül, hogy ép irhát vihet.

Piheg a kun a zöld vetésben,
a muszka meg csak pattog, ébren.
— Nem is sejti, hogy új csapat
került véle szembe, az éjben.

Piheg a kun a zöld vetésben
s káromkodik, hogy fönt az égben
még szent-Dávid is fejet csóvál!
De hát hogy is ne? Szomjan, éhen,
kajtották egész éjszaka,
a trén meg fene tudja, hol jár,
várhatja délig a baka!

Piheg a kun a zöld vetésben
és szentséget ott szörnyűképen,
mert hogy muszkától jön a szél
s a konyhaszagot odahordja.
Föltartott orral szimatolja
a rajvonal s imígy beszél:

„Érzi kend? Tulnan főz a muszka!“
— Húslevest főz, babbal, a rusnya! —
„Hogy van pofája, a rohadtnak,
az ember éhhez idebaktat
s most orrunk alá főzi főztjét!“
— Hú, az áldóját, de ehetnék! —

Piheg a kun a zöld vetésben
s nagyokat nyel a könnyű szélben.
Föltérdei egy-egy... majd föláll,
szájában összefut a nyál,
éhsége nő, a dühe forr,
fortyog, mint akár hét pokol.

„Mit szólna kend, ha átalmennénk?”
— Az ám, oszt kosztjukat megennénk! —
„De akkor lépünk szaporán,
mert hogyha késünk egykomám,
a kehes muszka mind befalja!”
— S nem hágy a disznó egy falatra
való kis húst benn a levesbe! —
„No, akkor co, föl! Mehetünk!”
— Még napkelténél ehetünk! —

El is indul vagy öt-hat ember
s ballag a ködös szürkülettel,
de egyik hadnagy rájuk harsan:
„Hova mennek ott? Vissza gyorsan!
Nincs még parancs a támadásra!”

Hanem: kemény a kun-kobak
s mint akik mitsem hallanak;
mennek — s tűnnek a szürkületben...

Túlhan, a muszka meg se rebben,
mikor szemébe tűnnek ott
— egy sortűz is elég a csehnek! —
nosza, nevetve odapörköl,
vitéz csehtől csak nem ijed meg,
kivált négy-ötötől!

Hanem bezzeg a kun sem állja
szó nélkül, hogyha rátüzelnek:
„Az angyalát, hej, aki áldja,
megállj csak, muszka, képenverlek!“
S öt szál legény rohanni kezd:
„Na, most, komám! Hegyibe! Hallja?“
S hogy még az ég is zengedez
úgy bögi: „Rajta! rajta! rajta-a-a!“

Hőköl a muszka, — mi ez? „Rajta?“
Hej, bozse, hisz ez — magyar fajta!
...Hamar elhány fegyvert, rukzsákat
és föltartott kezekkel vár ott...

Megáll a kun s „pihenj“-t vezényel
a muszkáknak és szertekémlel.

Kutat, keres és szimatol,
hanem a leves — nincs sehol.
A kondér, csajka mind üres,
már muszka-hasban a leves.

A nyolcvan muszka áll ijedten
s hallgatja, hogy hull a szitok,
dehát nem érti a sok áldást,
fülének minden szó titok.

Káromkodik a kun veszettül
s a muszkák sáncára hanyatt dül
várva, hogy jöjjön már a század.

Nem is nagyon sokáig várnak;
már be is ért a rajvonal.

A hadnagy bámul, majd rájuk támad:
„A teremtésit, nyolevan muszkának
még őrséget sem állítottak?”

— Instállom, hiszen — mind befalták
a kosztjukat s ránk — mitse hagytak!
Nem ölég, hát hogy így becsaptak?
Még őrizzük is őket itten?
Őrizze meg a muszka-isten!
Hitvány fajta ez, rongy, cigány-nép,
nem érdemel meg ez — parádét!... —

1915.

AZ ÉLEN.

Anyám, ha látnád: én megyek az élen,
anyám, érted-e: én a te fiad!
Otthon mindenki még kölyöknek nézett;
itt rám bízták, anyám, az elővédet
s mögöttem jönnek komoly férfiak!

Anyám, ha látnál: én megyek az élen,
elsőnek léptem át a gránicot,
megcsodált, hej, a muszka tilalomfa,
negyven kun legény lépked a nyomomba
s az élen, anyám, én, most én vagyok!

Nagymessziről hódolva integetnek
riadt faluk és sápadt kupolák.
Csörög rajtam hej, biztatón a fegyver,
tele a szívem büszke énekekkel
s virágzik bennem győztes ifjúság.

Anyám: ujjongok! Köszönöm, hogy szültél,
hogy itt járhatok, seregek előtt,
bimbózó, bízó, büszke ifjúságba
s régi csatákból megyek új csatákba
anyám, tedd el a könyves keszkenőt.

Anyám, tudod-e: én megyek az élen,
mögöttem negyven bátyám lépeget,
még hátrább: ezred, dübörgő brigádok,
egy hadsereg és győztes generálok,
de legelől a fiad — én megyek!

Anyám, idenézz: én megyek az élen,
én, az egyszerű, szürke kis kadét,
kezemben letört, rügyező husáng,
lóbálgatom királyi bot gyanánt
s kurjongatom a hősök énekét!

Ne sírj utánam s ne nevedd ki értel

1915.

SZULKOVSZKY GRÓFNŐHÖZ.

Ma láttam grófnő, bűgó gépkocsin
repült az úton. Tudom, Varsóba ment.
Felénk villant a parfümös kendője,
amíg kitért a poros regiment.

Tűzött a nap az álmos lengyel síkon,
egy perc — s már messze járt az út porába,
kelet felé ballagtak a bakák
és ön sietett Varsoviába.

Grófnő, ön fénybe futott, menekült,
mi pedig új csatába masiroztunk,
ön pillangó volt, én meg bús vakond,
de egy percre mégis egy volt a sorsunk.

Tegnapelőtt a kastély kapuján
mikor bejöttem, ugy-e remegett,
s hogyan kereste a két szememben,
hogy ember vagyok-e, mint más emberek?

És láttam, hogy lángolt a lelke,
s maga sem tudta: hogy lenne jobb,
ha erőszakos csupa-férfi volnék,
avagy szerelmes, diszkrét Lancelot.

Holnap, Varsóban, tudom elmeséli,
míg aranyvégű cigarettje ég;
hogy mily anyás, szelid, lovagias
és mily bolond volt az a kis kádét...

Ma láttam grófnő. Búgó gépkocsi
verte a port, tudom, Varsóba ment.
S nekem a szívem fájt is, meg nem is fájt,
amíg kitért a fáradt regiment...

1915.

LÁZ.

(A belzi tábori kórházban.)

Sötét boltívek... halkszavú nénék...
fekszem az ágyban — mintha nem élnék.
Akácág csörren ódon ablakon...
mellemre térdel s fojt a jodoform...

— — —

Halkszavú néne. Nem érti szavam.
Kötényén anyám olvasója van...
És pirkad. Nap támad.

— — —

...Ki támad? Ki az?

De hisz csak nyolc fő az egész szakasz!
...S ki váltja akkor a két tábori-örsöt?
Dehogyan halt meg! Az imént még hörgött,
hörgött, ha mondom!

...Doktor, mit akarsz?

nem látod, hogy zavarasz?
Nekem előre kell menni a drótig...
De buktat ez a bolond répafield
s az áldóját, de kemény csata volt itt:
a répafield piros is meg zöld...

... A sok harmattól egy lucsok vagyok ...

Az előbb szólt még: „pajtás, meghalok“,
de most fekszik arcabukva
s nézd: véres a fejebúbját!
Ugyan! Csak tréfál... majd felkeltem én:
Halló, Tóth Géza! Kelj föl vén legény!
No nem? Hát jó. Hát jó, ha nem lehet,
csak töröld meg a véres fejedet...

Halkszavú néne... No lám, hát itt vagyok?
Az ablakon virágos gally kopog.
Reggel van? Este? Mindegy. Egész mindegy.
Ágyammal erdők s rét fölött keringek...

Az ott, alant: Jakimov... vagy Rozsanka?
Gyü, gyü, fakó! Rácsapok ágylovamra!
Jó sora van most, tyuhaj a bakának,
ágyparipáján csapongva és keringve
erdők felett, felhőkbe vágat...
Csak el ne törjön most a légsavar.

Maga hová fut? Hé! Hát mit akar?
Nincs: vissza! — Mindegy! Előre! No hát!

— — —
Istennyilát! Mi törtük át a muszka vonalát!
... Főhadnagy úr: már Litovitz is ég...
idáig száll a pernye... füst... korom...
és ég az erdő, ég a szélmalom,
a szélmalom!

Most csönd — — —

Az ág az ablakon kopog.

Néne! Ugy-e: a szívem még dobog
s ugy-e: a tűrők, engedelmesek,
a jó katonák: azok boldogok!

— — —
A keze oly jó itt a fejemen,
mint hús selyem...

— — —
Ó, hagyja itt! — S én majd mesélek.
— Tizenkilenc éve, hogy élek...
magyar vagyok... öten vagyunk fiúk.
Mind katona. Anyámnak biz' kijut
az imádságból! — Ha látná az anyámat!

A mosolygását. Két meleg szemét...
Kutassa ki a zubbonyom zsebét,
ott van a képe. Az, az. Ugy-e, szép?
Szívem fölött volt sok-sok csúnya harcon.

— — —
Néne, egy tükröt tudna adni nékem?
Köszönöm. Jézus! Ez... ez az én arcom?
De hogy kiverte a bajusz, szakáll...
s a pofacsontom is kiáll...!
No, szép vagy gyermek. Mint a cérnaszál.

Mit mond a néne: mióta nem ettem?
Hogy nincs étvágyam, akármit csinál?
De néne, hisz ez lehetetlen,
Szörnyen éhes vagyok!

És lázam sincs már... Enni kérek,
Néne: én élek!
S a bolond doktor azt mondta akkor,
hogy meghalok.

1915.

AZ IVANGORODI TROMBITÁS.

Őszi avaron, lengyel dombokon,
sápadtan, félve, szürkül a reggel.
Az ágyúdörgés halkan, elhalón
még játszódik az őszi levelekkel.
A berek alján honvédek hevernek.
Rekedt hangja a fáradt fegyvereknek
elnémult már. Sok eltörött szurony
vértől párás. Bús, lengyel dombokon
szürkül a reggel, vajudik a fény...

— Nincsen egy hang. De ott a szögletén
az erdőszélnek, fönt a dombtetőn
most megriad egy honvéd trombita
s dalol, eseng, hívóan, sürgetőn...
Először halkan, sírva hangzik a
hang, de ime, zengőbb lesz a torka:
a *Sorakozót* beleharsogja
a virradat, a szürkület ködébe!

Most elhallgat, a harsogásnak vége.

...De — lám, megint! — megszólal és dalol,
de hívására nincs, ki válaszol.

Most fuldokolva, könyörögve zeng
és nem mozdul meg mégsem a berek
— csak fekszenek a néma emberek —
ezren hevernek csöndbe, szótlanul:
a tizenötös honvéd-regiment...

Tegnap még, hej! hogy égtek a szemek,
kemények voltak, büszkék, délcegek,
a szívekből a virtus kicsapott
és visszavágtak kilenc rohamot
Ivangorodnál...

Tegnap még, hej! — a szőke tót bakák
dalolva mentek tűzön, poklon át
s a muszka-tenger egy kis szigetén
lihegve harcolt ezer tót legény
Ivangorodnál...

Pedig akkor már meghátrált a had
s elől csak egy — csak egy! — ezred maradt,
mikor már minden, minden visszament:
utóvéden ott állt a regiment
Ivangorodnál...

És jött az éj — s vele a szörnyűségek...
Köröskörül már minden tűzben égett!
De hát parancs. (S azt meg nem szeghetik!)
„Kitartani csak másnap reggelig
Ivangorodnál..

Az éjszakában az ég leszakadt.
Fönt a dombon és lent a domb alatt
szörnyű próbában égtek a szívek,
de megmaradtak: tiszták és hívek
Ivangorodnál...

Aztán elült a fegyverek zenéje.
S a tót bakáknak megszentelt fejére
nagy messziről, a másik dombon át:
muzsika-ágyúk fújtak füst-glóriát
Ivangorodnál .

Most... hogy az első hajnalcsík derengett,
hiába hívják már a regimentet,
az ezred-kürt hívhat sorakozóra:
nem mozdul többé, senki már a szóra
Ivangorodnál...

*

... És szól a kürt. — Az ezred trombitája...
Könyörög, sürget mint egy félő gyermek.
Most fenyeget és haragosan harsog,
a végtelenbe kergeti a hangot
s akikhez szól: még mindig csak hevernek...

Most átkozódik s aztán meg kifárad,
gyöngül a szárnya a vad melódiának...
Most elbágyad és becézőn gügyög
(mint bús anya a kisfia fölött)
s nem mozdul senki...! — Hallgat a berek
s hallgatnak mind a fáradt emberek.

Már elnémúl... csak egyet-egyet jajdul...

S e síró, féltő, nyöszörgő sóhajtól
megborzong és eloszlik a köd:
— a Nap kilövi első sugarát —
s egyszerre mindent fényözönbe lát
a trombitás ott fent az erdőszélen
és: ... felsikolt a kürt kinnal, keményen
és zeng, hörög, kínlódva, fájva és
szenvet, mint mikor megbomlik az ész!
Ordít a hang! Tobzódik, sír, recseg,
poklok szülnek csak ilyen éneket...!

Majd megcsuklik... Most vígan feldalol,
mint reggelenként messze, valahol
a Vág mellett a kaszárnyában zengett —
A régi, régi dal...
... az Ébresztő!...

S hajnali, üde, víg hangjaival
ébresztgeti a halott regimentet...

1916.

LEVÉL.

Colombina! Csitri, szőke lány,
játékos szívű, pajkos, kacagó —
messze határról ír most magának
a csukaszürke ifjú Pierrot...

Sötét vonatok röptettek erre
s nekem eszembe jutott a tanyám
— zajos városban álmodó szoba —
és egy szent asszony: az édesanyám.

Duhaj nóták közt álmodtuk a multat
s multam keresztjét: gyermekkoromat...
Magát is láttam... szemében opál égett
s csak zakatolt, csak rohant a vonat...

Most már nagy, fehér hegyek közt megyünk,
nyögjük a fagyos, hosszú utakat,
szemünkben tompán ég a kínok lángja
s ma láttam sírni barna fiúkat,
kik eljöttek a Duna-Tisza közről
nótás ajakkal, kemény, hetyke szívvel
s mára megtörte izmos vállukat
az út, a súly s a háborúknak átka...

Ma még veríték hull és hörög a szitok,
ma fáradt testet vonszol a baka,
de holnap talán már vérünk gőze száll
holnap talán már a srápnell kaszál
s vijjog Doberdó gyilkos madara
a gránát s vadul a sziklára lecsap.

Pedig az ég oly mosolygó szelid...

1916.

AZ ÚJ GETHSEMANE.

(„...Az olasz tűzérsegi tűz, különösen a Karszt-fensíkon, időnként a legnagyobb hevességig fokozódott.“ — Höfer.)

Úristen! Milyen apró pont vagyok
kicsiny és gyáva életemmel.
Lázasan, félve, hozzád tapadok
ős-örök állatszerелеmmel
Élet, Ifjúság...

Gránátok zúgnak s a halál zenél,
egy kósza sziklára bíztam a sorsom,
csak engem tarts meg, Úristen, csak engem
s a gögöm, a bűnöm a lábadohoz hordom,
csak tarts meg engem, jaj csak engem!

Síró acélok tépik a sziklát,
köröttem poklok vad tüze lángol,
lemondok kéjről, kincsről és rangról,
Uram! Én félek a haláltól,
engedd, hogy éljek, engedd, hogy éljek!

Apák hörögnek... gyermekek sírnak...
tört koponyákból surran az élet,
minden botlásom, könnyem s erényem
csak azért volt, hogy itt végetérjek?
Húszéves, szomjas gyerekszívemmel?

Úristen, nézzed: nekem anyám van!
És nézd: a testem bús görcsbe rándul...
Krisztus, a haláltól te is féltél,
rólam is véres veríték csordul,
csak egy napot adj még, csak egy napot...!

Nézd, hogy kínlódom s üvölt a gránát...
Uram, felejtsd el a vétkeket, a multat,
mit bánom én most mások imáját,
csak engem ments meg, a nyomorultat,
csak egy órát még, csak egy órát!

Jaj, hangom sincs már, torkom kiszáradt,
testem elnyúlva fekszik szikla-ágyán...
a zaj elnyomja hörgő imámat,
el kell pusztulni... húsz évvel... gyáván...
önzőn, bűnösen, kis féregmódra.

Legyen meg a te akaratod...x

1916.

ROHAM UTÁN.

A drótsövénynek tépett roncsain
zizegve, halkán, nótát kezd a szél...

Az ágyúk, mint a láncravert kutyák
elnémultak. A zaj' elhallgatott.
S véres holtait kint a sziklán hagyva,
a bersaglieri-század megfutott...

S a drótsövénynek tépett roncsain
zokog, zizeg, panaszkodik a szél...

Úgy fojt a füst... gőzölgő emberpára...
s a szürke sziklán barna vérnyomok.
Csak nézünk szótlán, fáradtan, meredten
és nyujtóznak a puskák, szuronyok.

Ránknéz a nap. Véresen visszanéz
s merül, merül az ég alján a vérbe...
— Mit bámulsz rajtunk? Magyar munka volt:
egy sem jutott az árkaikba élve! —

A drótsövénynek tépett roncsain
még egyre sír és nyöszörög a szél...

A fejem kábult, halántékom lüktet,
agyamban béna minden gondolat
s valami nagy, nagy nyugalom
és égigszálló szent bizakodás
gomolyog most az alkonyég alatt...

Fáradt vagyok. A fejem ég és kábult.
S olyan jó ez az ernyedtt nyugalom!
Reám borulnak halk alkonyi párák
s elomlok lágyan és hallgatagon.

Fekszem egy zúzott kőhalom tövén
és hallgatom a szívem: hogy dobog...
Este van... este... otthon most harangszót
zengenek békés, szelíd templomok...

Egy homokzsákból szítál a homok,
a páncéllőrés bután rám mered,
olyan jó volna kicsit aludni,
de nem lehet, aludni nem lehet...

S a drótsövénynek tépett roncsain
unott nótákat dudorász a szél...

Fáradt vagyok. És oly nehéz a pillám,
szemem nagy messze, semmiségbe néz
s most valahol egy véres sebesült
felkiáltott, hogy:

— Jaj, szanitéz! —

S a drótsövénynek tépett roncsain
zörögve, sírva nyargal át a szél...

1916.

GYÓNÁS.

Ha visszatérnék egyszer majd a végén,
pogány nótákat ne várjatok tőlem.
Bolond harcoknak könnye és vére
megmosta arcom, megszelidültem.
Cifra zsúroknak léha trubadurja
s rablott csókok bús orgazdája, én —
gránátok izzó csipkebokrából
új Igéke hangja harsogott felém
és megreszketett bennem az Ember...

Asszonykarok szikrázó bőre
ne fonja buja járomba nyakam,
asszonycsók, izzó, égő melege
ne perzselje le fakó ajakam!
Úgy fáj a multam... Szédít a régi csók.
Kábít a multból sok édes parfóm,
lelkem vezekel sok párnafelhőn,
hol vérem, vágyam mámorokba fult...

Úgy fáj a multam! Pihenni vágyom.
Nem bűnös násztól lángoló ágyon,
ne égjek soha mámoros lázba...

...Vágyódom egy kicsike házra
s egy kis leányra, akit kinevettem,
— s aki azóta sokszor sírt titokba —
s kicsi szobában, esti szürkületben
értem imázó szent öregasszonyra...

1916.

ÜZENET.

Fiúk, hogyha én itt maradnék,
írjátok meg az édesanyámnak.
Liliom szirma legyen a papír
s a pacsirta tollát vegyétek pennának.
Tintának jó lesz, bús, piros rózsák vére...

Halk alkonyatkor, szellőjáráskor
írjátok ezt a liliom-levéltre:

„Asszonyom! Doberdón csillaghullás van,
alig marad egy is odafenn fölöttünk.
Asszonyom! Tegnap is lehullott egy csillag,
alkonyatkor egy katonát temettünk.“

Írjátok meg, ha fejem roncsolná szét
s agyamat tépné egy gránátdarab:
hogy csendben, jaj nélkül nyujtóztam a kőre
s a testemen csak egy csöpp vér maradt
szívem alatt.

Ha jajgatnék a kintől, fájdalomtól
és eltorzulna arcom a tusában:
írjátok meg, hogy mint a kis virágé,
szelid s egyszerű volt az elmúlásom.

S ha két szemem riadt üveggé válna
s kezem megdermed vad görcsbe fonottan:
írjátok azt, hogy szemem lefogtátok,
hajamat szépen elsimítottátok
s kulcsolt kezemben egy őszirózsával
holtom után is mosolyogtam...

1916.

HALOTT SZEMEK HALOTT BESZÉDE.

A sziklaárok csendes most a jajtól,
a sziklaárok alszik. Vért ivott.
Bujkál a hold a felhők rongya közt
s a bús oduban csak ketten virrasztunk.
én — az élő és te — a halott...

Szemedbe nézek. Olyan különös!
Soh'se néztél így, kicsi Pajtikám.
A két kezed s a homlokod hideg,
— miért nem szólsz te lányképű gyerek —
örökre hallgatsz? Mondd: hát igazán?!
Beszélj, felelj hát nékem cimboral!
És hunyd le, hunyd le két fáradt szemed.
Valami bánt még és nem hagy aludni?
„Hess!” — nézd, elűzöm mind a rémeket,
aludj csendesen kis koma.

Virrasztunk. Pedig beh fáradtak vagyunk!
S a szemed fénye, jaj de különös.
A hajad csapzott, a gyertya fénye reszket...
Mondd: a szikla nem nyomja gyöngé tested?
Fáradt vagyok. A fejem ég és kábult
s mintha most szólna tört tekinteted...
szavad nem hallom... mégis értelek...
hatalmas Isten... szólnak a szemek!

— — —
„Én már elvégeztem minden számadásom.
Ifjú éltemből kora elmúlásom
nehéz volt Pajtás. Mert az élet drága.
S e drágaságot egy olcsó golyó
olyan egyszerűen halálra átváltja...

Ahol most járok, minden olyan szép,
ahol most járok, minden olyan jó,
ahol most járok, ágyú nem dörög
és nem suhan a füttyenő golyó...
Ahol most járok, a vér nem bugyog,
nincsenek könnyek, fájó sóhajok,
nincsen Doberdó és nincsen roham,
csak csönd, csak fény, csak halk szeretet van.
Én már átjöttem a titkos hídon,
ami ott úgy fáj, azon túl vagyok.
Oly jó: a szívnek mozdulatlan lenni,
oly jó: az agynak gond nélkül pihenni!
S a titkok titka látó szemünk előtt,
mint oldott rejtély: megfejtve ragyog.
Amit otthagytam gyötrötten, szegényen,
temessétek el majd ifjú testemet!
Halott jobbomat szorítsad meg Pajtás,
most már majd alszom. Fogd le szememet..."

... Ott kint már pirkad. S újra döng az ágyú!
Örök zenénk ez immár minékünk.
Piros reggelbe piros vér buggyan...

— — —
Téged, kis Pajtás, este temetünk...

1916.

GIULETTA.

A szemed fénye olyan idegen!
Álmodban sem láthattál soha.
Szívemben kelet bús csatáit hozza,
pihenni jöttünk e kis faluba.

S most újra hallok leánykacagást,
virág-kezek futnak a zongorán
és én lehajtom fáradt fejemet
- - mondd: nincs körötte töviskorona? —
s álmodom újra némán, ostobán
a jövőt — amely tán el sem jön soha.
Holnap támadunk kisleány...

Játsszál nevető virágszirom-hullást
és kis, érzélgő menüetteket,
halott szerelmek visszajáró lelkét,
jaj, csak a vért ne és a könnyeket!
Holnap támadunk kisleány!

Játsszál! S a lelkem mindent magába szív
— mint mámoros ember a bort, a bort —
s ha összedülnék holnap véresen,
mondd: hogy a lelkem már máma haldokolt...

Kisleány...

(1916. Vigalzano.)

ANYÁM.

Öt fiad volt. S ahogy elment az első:
mélyen lecsuklott drága, ősz fejed,
a gyöngé lábad térdelésbe roskadt,
egyed jaldultál s aztán szótlánul
pergetni kezdte egy sor gyöngyszemet...

S a második, ahogy kötötte kardját
és homlokára sítad csókodat:
Könnyed még volt s az ajkad is vonaglott,
de a jaj-szó, az anyahördülés
ajkadra nem jött, az belül maradt.

A harmadik — hogy búcsúcsókod kérte:
a bús keresztet már könnyebben bírtad.
Áldó kezéd már meg se reszketett,
fölemelted a fejed is kicsit
s a könnyedet a Bibliába sítad.

Elédbe állt a negyedik is egyszer
— s látod anyám: te még erősebb voltál —
szemedben egy — csak egy! — könny remegett
s azon az estén órákhosszat látott!
térdelve a szűz-máriás oltár...

Az utolsó, a legkisebb is készült
— mint lakzira a vőlegény, vígan —
s akkor már nem volt könnyed sem anyám,
igaz: fehér lett minden szál hajad,
de emelt fővel te mondtad: menj fiam!

1917.

BIBELŐDÉS.

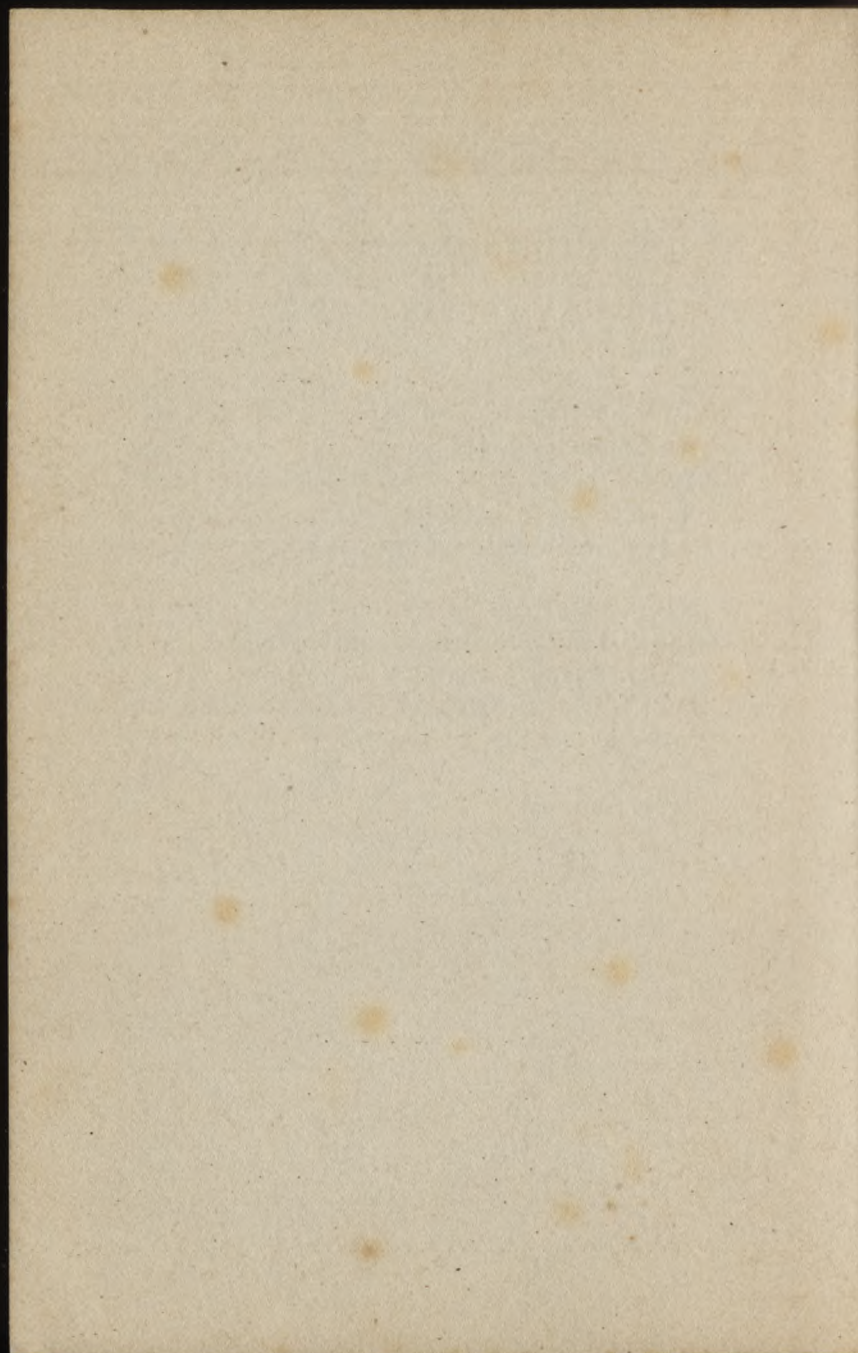
Tenéked most nyugodt az álmod
s én bajra várva sáncban állok.
Te nagyboldogan öleled a párnád:
az én hajam vad szelek kúszálják,
de csak te álmodj boldogan.

Az álmodat semmi sem bántja
s én kapkodok a Miatyánkba.
Téged a csönd most símogat lágyan
s én didergek a hóhullásban.
De te csak álmodj boldogan.

Aludj, aludj, nagy úr leánya,
gondolj bosztonra, frakkos cigányra.
Hiszen te holnap víg, cifra bálra mész!
S mit bánod te, ha akkor egy vitéz
a muszka fronton összerogy...

1917 nov. Glitt.

II. A Kulpa-parton

A KULPA-PARTON.

Most ifjú, pogány-isten vagyok,
kevélyen, szépen hordom a fejem.
Van egy szelíd, fátyolos, tiszta
imádságos Vesta-szűzem.

Örök-tűz ég az oltár előtt
s az oltáron, hej! — göggel trónolok.
Este-reggel ölelnék lágyan
alázatos leánykarok.

Mosolyog csak és egyre rám néz,
vággyal, szemérmes, szent szerelemmel,
csak én rám néz és senki másra,
bálvány vagyok, nem nyügös ember!

Vad szélkölyök sikongat ott künn
— lombokkal játszik, rosszfiú módra —
s én részegen és szédült fejjel,
leszállok egy hosszú csókra...

1918.

MIT NÉZTEL RAJTAM?

Mit nézel rajtam olyan áhítattal?
A két szemem, két fáradt élet-lámpa,
csendes tüzével mit mond teneked?
Huszonnégy év elsuhant perciből
titkokat mond, vagy titkot rejteget?
Mit nézel rajtam olyan áhítattal?

. . . . .

A homlokom koravén ráncá fáj?
(Gond-országút volt sok álmódásban!)
Vagy tán tűnődsz: milyennek vártalak
s mint éltél bennem, mielőtt rádtaláltam?
Mit nézel rajtam olyan áhítattal?

. . . . .

Olvasd el rólam a rámírt igéket
— régi írás, bűbájös kabala —
Ádámra írta egykor a teremtés
s most hordja minden férfi homloka:
„Asszony! te vagy a bölcsőm s temetőm.“

1918.

SIMOGATÁS.

Hajtsd a fejed az ölembe
s engedd, hogy a szemed nézzem.
Meg akarlak símogatni;
hiszen holnap úgy is sírhatsz
szűzi, leány-özvegységben.

Szempilláid sötét selymén
csillog a gyöngy, könnyű szívárog.
Kulpa vizén szelek zúgnak,
ma még miénk: csók és élet,
de már itt, e forró csöndbe
a Holnap is belekárog.

Ma még mienk: ez a csend itt
s a muzsikás lélegzésünk.
Hallgat még a trombitaszó,
de holnap már minden más lesz
és e csoda-gazdagságból
csak a Semmi marad nekünk.

Hajtsd a fejed az ölembe
s engedd, hogy a szemed nézzem,
meg akarlak símogatni.
Ne sírj édes, özvegy-árvám,
hiszen holnap úgy is sírsz majd
szűzi leányözvegységben.

1918.

BOLDOG CIGÁNYOK A KULPA-PARTON.

Vétkek hajszoltak, vágyak űztek.
Reszkettem részeg tavaszi láztól.
De lám! most itt, a Kulpa-parton
anyásan óv és rejt a sátor.

Sátrunkban nincs más, csak mi ketten
és nézzük egymást hallgatva, hosszan.
(Boldog cigányok! — Úgy-e, Édes?)
És apró tűzünk bátran lobban.

Kis rőzseláng és mégis oly szép.
Hiszen a rőzsét mi szedtük, ketten.
Csak száll a füst s a szemed kábít...
Úgy-e, Édes, jó az ölemben!

Gubbasztunk itt és zúg a Kulpa
és lábujjhegyen járnak a percek.
Úgy-e, hogy szép itt, kis cigányom,
te: virágarcú, karcsú, legszebb!

Ott benn, a járdán, fényes utcán,
hivalkodhatnak, legények, lányok:
— sátrunk alatt mi csak mosolygunk,
mi ketten, boldog, bölcs cigányok.

1918.

VALLOMÁS.

Nem voltam én soha: nagyon rossz
csak sokszor fájt a koldus-élet.
S a lelkemből ilyenkor csurran
ezer, dacos, lány-hívó ének.

Sohse nevettem én az Istent
s az ördöggel se paroláztam.
Ha rossz voltam, hát csak azért volt,
mert más tüzénél mindig fáztam.

De lám, most itt, e drága őszön,
szakadhat rám, vad, jeges, zápor:
éltet a tűz! Szent kicsi lángja
nem alszik el a viharától.

Nem voltam én soha nagyon rossz.
De — eztán — bárhogy fáj az élet:
lelkemből többé ki nem csurran
csak halk, szelíd, zsoltáros ének.

1918.

SUTTOGÁS.

Szomorú, hogy engem szeretsz,
kit már bénává vert az élet,
ki már futok e rossz csatából,
kit lélektelen, véres bolondként
a reménységből, várakozásból
bottal kergettek ki az évek.

Neked harcos legény kéne;
nagyhitű, hetyke, sólyom-kölyök,
ki még bízva bontja a szárnyát
s hiszi magáról, hogy meg se szédül,
hogy repülni tud — bárhogy cibálják —
a földrehúzó gondok fölött.

Azért mégis: édes, áldott
a hozzámvaló hű szerelmed.
Mert az én csüggedt karjaimban
ősök, unokák, fák, virágok,
dalok és könnyek vágya is itt van
s minden idők téged ölelnek...

1918.

A KEZED ÁLDOM.

Tudod-e, hogy én egyszer, régen
gyáván, bolondul már letértem
a nagy várások ösvényéről?

Jártam kiégve, bús mocsárba,
szürke tegnapot nem sajnálva
s mindegy volt: jön-e a holnap is.

Ha néha mégis — önkínzásból —
gondoltam: ki lesz olyan bátor,
erős, tiszta, hogy visszahúzzon;

gondoltam csoda-óriásra,
anyám szemére, ember-sírásra,
Bibliára, korcsma-cégérre,

de hogy egy gyöngé, kis leánynak
fehér kezei rámtalálnak
és visszahúzzanak ölelve,

azt mégse hittem, mégse vártam.
... S ezért simítom, nézem, áldom
a két kezéd most és örökké...

1918.

ÉLTÜNK MI MÁR.

Csókkoltam én már egyszer a szádat,
régen, jaj, régen, ezer éve tán.
Fehér ruhában, lábadon saruval
— s a két szemedben csöpp, unott boruval
cirkuszba jöttél akkor délután.

Tűzött a Nap az aréna fölött
s az én nevem harsogta száz torok
s gyöngyözve vértől, verítékbe dúsan,
gyilkoltuk egymást lihegve és búsan.
néhányan: rongyos gladiátorok.

Te ott ültél és égett a szemed
s égett az arcod, tűzbe pirultan.
Villant a Nap, a te szemed is éledt
— bennem megborzadt forrón hej! az élet —
te bólintottál — s én szúrtam, szúrtam.

És sós volt a vér és fájt a hörgés...
(De neked kellett — kívántad a vért.)
A szemed mindig új csatákra hajszolt,
már nem akartam: mégis diadal volt
s a töröm éle új szíveket ért.

És akkor, egyszer... megharsant a kürt
és rám virágot dobált a mámor,
de én, felejtve véres szolgaságom,
hozzád rohantam — s vad csókkal a számon
csókkoltalak én: részeg gladiátor...!

Egy hördülés — és jaj, eltéptek tőlem —
téged, a büszke, patricius lányt,
szívembe mélyen, gyilkos vasat vertek,
s aztán búsan egy ezredév lepergett,
de nem feledtük azt a délutánt.

Csókoltam én már egyszer a szádat.
Régen. Emlékszel? — Ezer éve tán.
Szent rendelés, hogy találkoztunk újra
s a Kulpa-parton ülünk összebújva:
szelíd fiú és hófehér leány...

1918.

NE KÉRDEZZ!

Ne tudd soha, hogy más is voltam,
nem az, ki most: álom-legény.
Ne tudd a dalt, amit daloltam
a tévelygések idején.

Ne tudd soha, hogy mást is vártam,
nem azt, mit most: halk léptedet.
Ne tudd, ne tudd, hogy merre jártam,
míg megláttalak tégedet.

Ne tudd, hogy míg idáig értem,
cimborám volt sok vétek-úr,
ne tudd, hogy ez a fehérségem
egészen új, egészen új.

Ne tudd soha, hogy más is voltam,
nem az, mi most, álom-legény.
Ha tudnád — jaj! — akkor a multam
piros arccal szégyenleném.

1918.

CSÓKOLJAD MEG A SZÁMAT.

Csókoljad meg csak egyszer a számat,
— a kívánó és vértelen számat —
s ha megégetnéd a puha ajkad:
bocsánat!

Virágtépéshez durva a kezem,
— a remegő és kékerű kezem —
kontár vagyok bimbó-nyitogatásban
érezem.

Bocsásd meg nékem, hogy én nem tudom.
(Úgy, hogy ne fájjon a csók. Én nem tudom.)
De jönnek majd szép, halkszavú álmok
s megtanulom ...

1918.

HARAGSZIK RÁM AZ ÉDES.

Haragszik rám az Édes.
Szelfid fejét most durcásan lehajtja
s gyöngyszem-fogával az ajakát harapja.
Finom homlokán kislányos dac remeg,
támaszkodik az öreg zongorához
s egy ujjal próbál furcsa ütemet.
Istenkém, mit tegyek?
Haragszik rám az Édes.

Haragszik rám az Édes.
Szóljak hozzája? — tudom, hogy az se jó.
Pedig — látom, — hogy várja a kis bohó:
csak egy kicsit — de mégis — kérlelgessem,
hogy aztán meleg, bús, anyás fölénnyel
megbocsáthasson nagy kegyelmesen.
Istenkém, mit tegyek?
Haragszik rám az Édes.

Haragszik rám az Édes.
Madárszeme már könnycsepptől ragyog.
(No lám, mégis csak gonosz fiú vagyok!)
Most reszketés fut krizantém-testén át,
megvonaglik az égő, gyerek-szája,
s most mindjárt... mindjárt elsírja magát.
Istenkém mit tegyek?
Haragszik rám az Édes.

Haragszik rám az Édes.
(Hanem most vége a komédiának,

nagyon fáj már a könny a kisleánynak.)
„Ülj az ölembe, szomorú madárkám,
így... és szorítsd át az én gonosz fejem!”
— Rándul egy-kettőt még, mint a kisgyerek,
sóhajt és aztán csókol csendesen...
Istenkém, Istenkém:
kibékült már az Édes!

1918.

MÁR NEMSOKÁRA EL KELL MENNEM.

Már nemsokára el kell mennem.
— A napok mind, mind úgy szaladnak! —
Fáj nagyon, hogy újra a könnyek,
kínok és vágyak tömlöcében,
gondok között, magadra hagylak.

Kínok és vágyak tömlöcében
ne sírj, ne sírj nagyon utánam.
Mert visszahúz a sóhajtásod
és — hol majd bátran kéne lépnem;
térdre roskad talán a lábam.

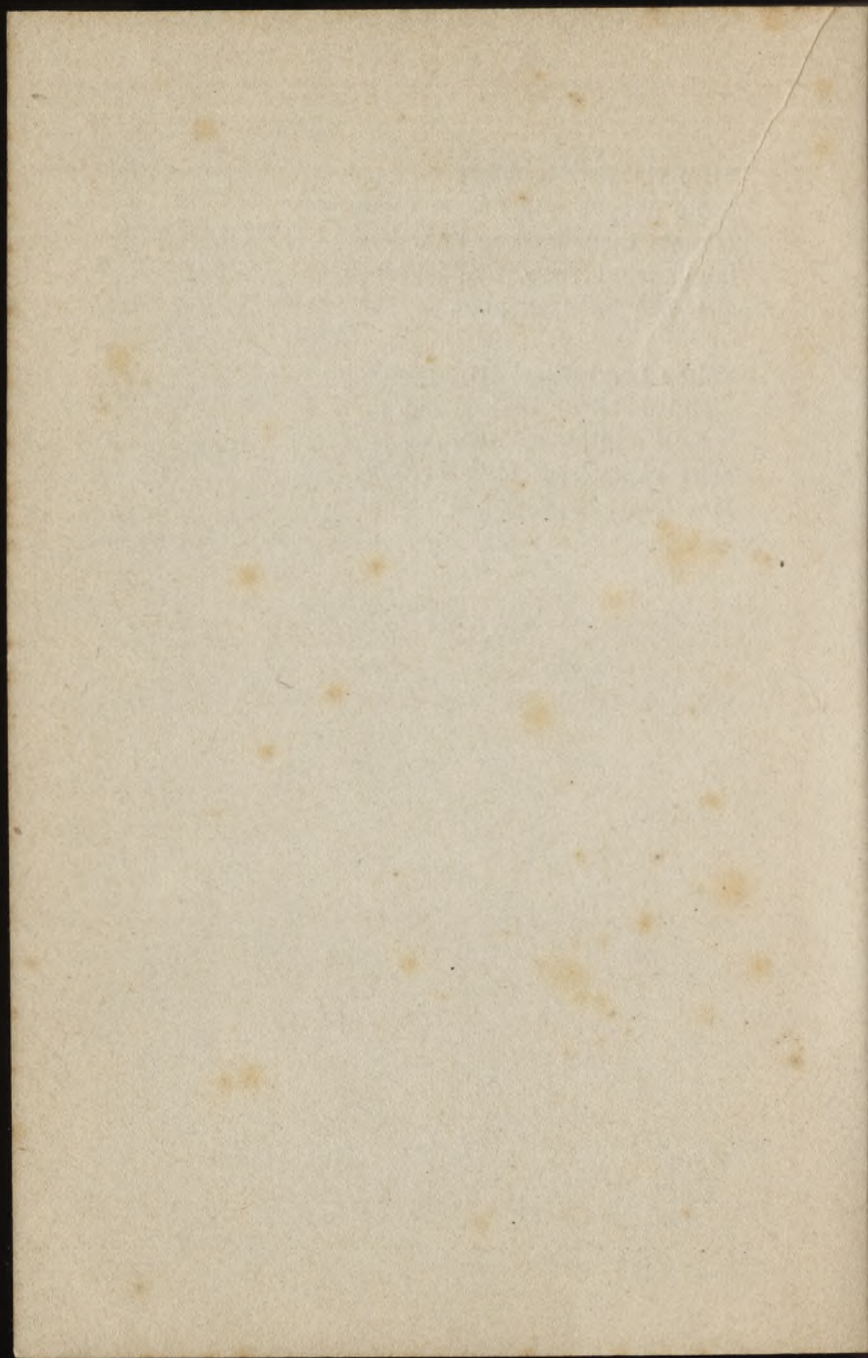
És — hol majd bátran kéne lépnem;
gyáván és gyötrő félelemmel
összecsuklik a bátorságom,
bízó, virágos büszkeségem
s felébred majd a síró-ember.

Bízó, virágos büszkeségem,
pedig nagyon kell nékem ottan.
(Brenta mentén, öreg sziklákon,
talpig fegyverben, térdig vérben,
élet-váró imádságokban.)

Talpig fegyverben, térdig vérben,
a sírásoddal ne hívj engem.
S most add ide a lányos szádat,
hogy rátapadjak alvó-ébren...
Már nemsokára el kell mennem.

1918.

III. Vert hadak útján

VERT HADAK ÚTJÁN

Hová? Miért? — Hisz meg se vertek,
mi hittük mind a győzedelmet!
A Grappa állt és állt a Tomba
— a talját már a láz gyötörte —
mért dült hát mégis minden romba?

Hová? Miért? — Mi mindig győztünk
s állottunk híven minden harcot,
mi adtunk vért és szenvedést —
s *otthon* sápadtak el az arcok?

Miért? Miért? — A Grappa ormán
s Piave mentén más az éhség?
Mért birtuk mi a koplalást
s miért nem birták otthon, otthon,
az otthonlevők szenvedését?

Miért kellett, hogy idejussunk:
megvert, futó hadak útjára?
Hát a mi vérünk, szenvedésünk,
e szégyennek volt csak az ára?

Locsog a sár, csúf őszi sár
s nyugóz rettentő kábulat...
Ó hiszen, mi is álmodtunk békét
— odvakban... lent a föld alatt —
de hát ez az? Hát ez a béke?
S miért, miért, hogy ez a vége?

Lázverte testtel... roskadozva...
vert hadak útján tántorogva,
ezer kérdésre ki felel?

Ott kint: süvegelt a halál
itt meg: arcunkba kiabál
— mikor a szegény botja ver —
egy-egy borgőzös siheder
ki sohasem állt ágyúk tüzébe
s ő bögi, hogy: „Éljen a béke!”

S ha éljen is: miért züljünk széjjel?
Miért e csúf fegyverletétel?
Mért dobjuk el a fegyverünk,
mikor már úgy sincs egyebünk?

S hát nem kell védni a határt?
S ha nem kell védni: kinek árt
e rongy katona-becsület,
mely még csak fegyvert sem vihet;
hanem mint megrugdalt cseléd,
fegyvertelen s szegénybe égve
kell, hogy keresse tűzhelyét?
Miért? Miért?

Jaj, szörnyű kérdés!
Vert hadak útja csupa sár,
csúf őszi sár és őszi köd...
S fölöttünk varju. Hangja: — kár!

Kár volt. Öt év... tengernyi vérrel...
s kár volt e rút fegyverletétel.
A hűségünkért ez a bér?
Hogy sárba lökjünk ágyút, puskát?
Hát ki fél otthon? *Tőlünk*, ki fél?
Kinek kell félni a fiától,
mikor gyötrötten hazalából
őszi ködben, őszi sárban?

Jaj, miért e sors, hisz meg se vertek
s hol vesztettük el, mely csatában
a Lennünk élő győzedelmet?

— — —

S miért? Miért?

1918.

A JÁNOSOK.

A Brentaparttól, hegyeken keresztül,
a bomlott hadnak sáros lábnyomán,
két öreg honvéd ballagott keletre,
átvánszorognak Krajnán, Stirián.

Az ágyúdörgés régen hallgatott már,
s a regimentek messzejártak rég.
Hej, de a lábak, rozzant, öreg lábak
nem bírták már az ifjak ütemét.

Semmijük nem volt, eldobáltak mindent
de cipelték a kopott „manlikert”.
— Kinek viszi kend? — szólt a szőke János.
S a barna János csöndben így felelt:

— A kisfiamnak, apró csemetémnek,
játszódjék vele vígan, katonást.
S ha meghalok, a fejfám mellé tűzze:
a vén puskával nem tehetne mást. —

„Nekem fiam nincs — szólt a szőke János,
de hátha újra bántják a magyart;
jó lesz ez akkor, vén kipróbált jószág,
ha majd hívják a vént s a fiatal.”

S a Dráva mellett, a stájer határon
megállították a két öreget,
hogy hagyják ott a bajnétot s a puskát,
mert továbbmenni másként nem lehet!

— Kend csak nem adja? — szólt az ifjabb János —
„Nem én! — felelt a másik vén magyar. —
Tróbálják meg, ha el lehet-e venni,
csak gyűjjön ide, ki golyót akar!“

S a két öreg — százakkal szemben állva,
de csak nem adta át a manlikert!
Egy kődobásra a magyar határtól
a puskatús még sok fejet bevert.

De hát mi az, mikor csak ketten voltak?
Száz idegenre mégis csak kevés —
s egyszer csak csúnyán a szívén trafálta
a két Jánost, két rossz, komisz lövés.

Egy szemhunyásig csak egymásra néztek,
csodálkozva, hogy: e má' mégis sok!
És összeestek a határ előtt
a manlikeres, öreg Jánosok...

1918.

THE

OF

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

IV. Viasszasírárok a Kulpa-partra

ÉDESANYÁM.

Most mindig olyan szomorú a szemed
és lopva, féltőn vizsgálsz engemet.
Éjjel az álmod százszor megriad:
hogy nem sóhajt-e titkon a fiad?
S reggel remegve nyitod a szobámat,
hogy itt virrasztott-é velem a bánat?
Tudom: — a Drávántúlon az a lány
jobban fáj néked, mint a fiadnak
édesanyám . .

A napok szürkén és csöndben szaladnak,
arcomon egy, két bús betűt hagynak
s te olvasgatod mint egy bibliát.
Tünődsz, hogy mulik rajt az ifjúság.
Minden örömed od'adnád nekem
s egyet gyűlölsz csak: az a szerelem,
amiért az arcom olyan halovány.
Hagyd el, ne bánd, elmúlik idővel
édesanyám!

Ki együtt sírtál minden szenvedővel
s te: ki sohsem dobtad vissza kővel
azt, ki reád hajított követ;
ne küldj te átkot és gyűlöletet
a Drávántúlra. Mert nékem is fájna.
Ne haragudj te arra a leányra.
Hiszen mind ilyen! játékos... talány...
És a szerelem? — Csak tiszavirág,
édesanyám.

Ha zongoránkból bús melódiák
betöltik ezt az álmodó szobát;
botodra dülve, fáradságosan
ne jöjj s ne kérdezd mindjárt: „fáj fiam?”
S ne símogassad meg a hajamat,
hiszen a könnyek úgylis fojtanak;
mert hogyha gyöngé lennék netalán:
elsírom magam veled egyszerre
édesanyám!...

1919.

HÁT MOST MÁR HOGY LESZ?

Hát most már hogy lesz? Sűgd meg Istenem.
Mindig szomorú lesz már a szemem?
És édes, szelíd, forró kis kezek
sohse simítják már a fejemet?
Kacagva elfut koldus ifjúságom
és csüggedt fejjel a holnapot várom?

Hát most már hogy lesz? Merre visz az út?
Nem lesek többé nyíló kis kaput?
Finom bokájú, csöpp cipellős lábak
mellettem most már többet sohse járnak?
Miért, miért fut úgy az ifjúságom
és kábán, bambán kinek jöttét várom?

Hát most már hogy lesz rímmel és a dallal?
Magam maradtam ezernyi sóhajjal?
Eljönnek-e a régi szédülések
vagy már csak józan, hideg fejjel lépek?
Hová, hová fut úgy az ifjúságom,
hiszen én még a szent szüretet várom!

Hát most már hogy lesz borral és virággal?
Mikor az élet oly bolondul szárnyal.
Most már én csak a temetőbe járjak
s betűkbe sírjam csókját egy leánynak?
Elmult végkép a virág-szerелем?
Hát most már hogy lesz? Sűgd meg Istenem!

1919. szept.

1919 OKTÓBER.

Most megint olyan csendes lettem.
Nem zavarnak a látomások.
A töprengések tépő karma
a szívemen símára vásott...
A Nagy Halott már újra éled.
Mellében ismét ver az élet.
S ki eddig félve élesztgettem,
egy kicsit bizony fáradt lettem.
Most ráérek, hogy találkozzam
lelkem másik, facér felével,
kit ülve hagytam egy sarokban
ezelőtt tán egy negyed évvel.
Szerelmes, bús az Istenadta
s most is jaj messze kóborol.
Magamhoz hívom: gyere csak hékás,
idegen földről, a Kulpa-partról
platánok, gesztenyék alól!
Beszélgetünk. Panaszkodik.
(Panasza; mint a síró hárfa.)
„Kulpa-parton most ködök járják,
lányok próbálják vígan a lárvát,
a szemük: tőr... a szavuk: méreg...
Valahogy: bolond az egész élet...”
S a szava belekeseredik
a hetyke hangba, tréfaságba.
Panaszkodik. S én hallgatom.
Lassan sírósra görbül a szájunk,
a könnyek lopva szemünkbe gyűlnek,
— bolond bűn a mi szomorúságunk! —

Mert ugyan mi a fájó abban:
hogy tán ebben az alkonyatban
a Kulpa-partján kézfogó van
és keringőre hegedülnek?
Hiába minden tanács, okosság:
a tüske mélyre van beverve!
Egyszer csak reáborulok
a másik én-re keseregve.
S míg testünket a zokogás
hideglelősen rázza, rázza,
borzadva látom, hogy nincsen másik,
csak egy vagyok, csak én, csak én,
csak én vagyok: kifosztott, árva...
És újra csupa kétség a lelkem,
véresre marnak a töprengések
és riadt szemmel s bódult aggyal
az októberi ködbe nézek...

1919.

A CIMZETLEN LEVELEKBŐL.

Ha látnád néha este a szemem,
amikor gyáván könnyekbe lábad,
ha megfognád a csüggedt jobb kezem,
mikor mindenbe búsan belefárad,
ha látnád, milyen tépett rongy vagyok
elborulna a büszke homlokod
s megvesszőzné a bűnbánat a lelked.

Ha látnád, hogy az ajkam megvonaglik
sóvárgó tűzzel a te csókod után
s meghallanád, hogy mennyi a jaj itt,
s beteg állatként bög a zongorám,
ha meglátnád a homlokom erét,
mikor haraggal lüktet, zúg feléd:
megborzadnál és felsikoltanál.

Ha látnád, hogyan koldulok a multban
s hogy bocsánattal csókolom a képed,
ha látnád azt, hogy kereslek titokban
és minden reggel fejbever az élet,
ha tudnád, hogy én hányszor vártalak
s ha tudnád, hogy én most is áldalak:
tudom, hogy sírva visszatérnél hozzám.

1919.

TÜKÖR ELŐTT.

Te kócos, sápadt, rossz komédiás,
te csörgősipkás ütött-kopott bolond,
van-e még rímed és van-e kacajod,
érted-e még, amit a hárfa mond?

A régi hárfa — titkok hangszere
az ígérő és alkudozó: élet?
Mennyire hitted, hogy ad, hogy pazarol
és látod: minden, minden semmivé lett.

Bizonykodtál, hogy érted a hangját
s fogadtad hittél, hogy szent és hogy igaz,
vártad a nagy, a csoda-éneket
s most bambán látod, hogy egyik sem az.

Az élet — lám — a híres várva-várt,
a dús ígéret: mily savasyú kis dal!
Mind ily kifosztott madárijesztő lesz
az ember, ha hisz, ha vár, ha fiatal?

Hohó! Ne töprengj, ne tépődj ezen,
a sapkádön a csörgő nem pihenhet,
mert itt körötted a józan Tamások
egy megnyúlt arcon még inkább nevetnek.

Te kócos, sápadt, rossz komédiás,
te csörgősipkás drótra járó báb,
hajszold a rímet és keresd a kedvet,
megállás nincsen, csak tovább, tovább!

1919.

MOST VÁSÁROKRA JÁROK.

Azóta, hogy a vágyam, ifjúságom,
gögöm és könnyem mind, mind semmivé lett,
azóta, hogy egy könnyű kis cipellő
kacagva, könnyen kincseimre lépett;
azóta, hogy csak rongyaim maradtak
s azóta, hogy lelkem is kifáradt:
azóta én e sok törött cseréppel,
e lim-lomokkal vásárookra járok...

Tudom: a hangom elvesztette ércét
s alig is hallják a kínálgatásom.
És mégis járok, botorkálva, lassan
a nyüzsgő-mozgó vásári zsivajban
s bolond vásárlók érkezését várom.

„Csak erre, hozzám, lányok, asszonyok,
ifjak, gyerekek s őszszakállú vénék!
Olcsó a vásár. Mindent eladok,
bár nékem drágán kínálta az élet.
Szép álom-ingek. Finom portékák,
pók-szívem szőtte selymes szálukat.
Vegyék, vigyék! Olcsó az álom-ing.
Kényes kincs mind, mert könnyen elszakad.
Nem kell? Ó, értem nagy, jó uraim,
szép kisasszonykák, drága asszonyok,
de van itt más is, dús ez a láda
és én most mindenit, mindent eladok.
Csak ide hozzám! Krajcár az ára:
leány-hűség. — No, nem kell senkinek?

Pedig beh könnyű! Úgy száll, mint az illat
Tréfás kis jószág: látni se lehet.
Hát ez emitten: anyám száz könnye,
gyönggyé meredten, füzérbe kötve.
Vegyé! — Van otthon, marad is nekem
s mondom: igaz gyöngy, igaz mindahány!
És ha elfogyna — jaj, bárcsak fogyna! --
újakat sír majd az édesanyám...
Nem kell? Hát akkor olcsóbbat kínálok:
vegyék meg tőlem ezt az ifjúságot.
Kicsit kopottas, kicsit szegényes,
de hát — bizony no — ami előtte járt,
a gyerekkor, se volt valami fényes.
Szemet vegyenek, két bolond szemet!
— fényük kissé fakó, megtörött —
kacagtató, hatásos figurák:
sírni szoktak a vigadók között.
S íme, vegyék: szép férfibüszkeség.
Rongyos ugyan, de azért megteszi.
Olcsó... jaj, olcsó... — igaz, nem antik
— huszonnégy évig hordta valaki. —
Hát ez se kell? No lám, még mit kínáljak?
Van itt: veríték, sóhaj és remény,
rég, bízó kis ének-kották
(no — köztük egy se híres szerzemény,
csak olyan apró együgyű dalok,
de hát jobbakat mások sem írnak,
vagy hogyha írnak, hát akkor: lopták)
Ez se kell? Úgy hát nem tudok mást adni,
csak néhány cserepet, zúzott szívemet.

Azt meg nem adom. Hisz úgyse lenne haszna,
mert játszani már azzal nem lehet.
Vegyük meg minden ósdi portékámat!
Sohsem lesz többé ilyen alkalom.
De ezt a zúzott, drága cserepet
hagyják meg nekem vénségemre is,
ez az enyém és ezt én nem adom . . .“

1919.

V. Kétségek útján

ÉN.

Dölyfös bolondnak tartanak százan,
ki góg-palástban lépkedek
és nem látják, hogy mea-culpázom
az elszalasztott éveket.

Anyám szeme bús számonkérés.
Futok tőle és áldva áldom,
nem vagyok rossz és mégis megveri,
én szép bűnöm: az ifjúságom.

Az ifjúság bíz! Másoknál édes.

Nálam: koravén szörnyűség.

Mért tudom én huszonnégy évvel,
hogy a víz kékje mégse kék?

Mért tudom ember-rabságunkat
(e bús, tagadó filozófiát)

mért látok én kaján vigyorgást
ember szemek üvegjén át?

Az ifjúságom? — Koldustarisznya.

Egy-két emlék, vad hányatások...

sóhajok tavasz idején

— mit nem hallottak sohase mások —

nagy szédülések... botorkálások...

tegnap-temető fejcsóválások...

a Kislány — s véle egy rossz regény...

. . . . .

... Ez vagyok én. Nem bűn a bűnöm.
S mégis kísért a kárhozat.
Dölyfös bolondnak tartanak engem
ki gúnymorzsákat osztogat.

Ez vagyok én. S mögöttem titkon
gonoszkodó ságások járnak
s nem látják bennem árva erényem,
hogy, bár esetben s tévelyedetten,
de fia vagyok Éva-asszonynak,
fia vagyok a Máriának,
fia vagyok a könnyes, áldott
én gyönyörű szép, ősz anyámnak.

1919.

BOLONDOZÁS A TEMETŐSZÉLÉN.

Valahol fáradt gulyák kolompolnak
ballag a nap és öregszik az élet.
S én bűnösen, virágzó fák alatt
— míg bennem apró húrok zsonganak —
öreg temető szélén üldögélek.

Reszket a fűszál halkán, babonásan
s a sírkeresztek csöndbe korhadoznak ...
Ringat a föld bölcsősen és anyásan,
dajka-dal cseng a virágfakadásban
és álmodnak ... és álmodnak a holtak.

Hol vagy te most, fanyar, fölényes bálvány,
iker-testvére gyöngé kis hitemnek?
Te dölyfös bölcs a kupák vándorlásán,
te kacagó, a lelkek kárkozásán,
te tagadója dalnak, szerelemnek.

Hogy elfutottál, púpos pörkolábom!
Te görbelábú, füligszájú törpe.
Te kinövés, ki botlott éjszakákon
sarjadtál bennem és híztál falánkan
s nyakamba ültél gonoszan, örökre.

Hát most gyere, hogy újra megkínózzál,
itt folytassuk a régi disputákat.
Sírok között, röhögd: hogy nincsen oltár,
itt mond: hogy kettőnk közt a bölcs te voltál,
itt légy nagyhangú, csúfos, törpe-állat!

Hívjad, ha kell a híres cimboráid
bizonyosságul a kettőnk nagy pörére.
Nézd: hogy símul a holtakra a pázsít.
Nem lesz közöttünk — meglásd — senki más itt,
csak én és ti. No ülj le, ülj le végre!

Most elszaladsz beteg, hideglelősen?
A te hited itt megmeredve áll.
Sírok fölött, a néma temetőben,
minden virágban, minden síri kőben
a szörnyű Pont néz rád és várva-vár.

Eredj, rohanj, te gyáva korcsma-féreg
hazug, fejrázó Belzebub kölyök!
Bennem nem fáj, nem didereg az élet,
bennem feltör a bizakodó ének,
ha itt járok a holt szívek fölött.

1919.

ASSZONY-ANYÁM ÉS ÉLET-ANYÁM.

Asszony-anyám adta a testem,
a bús arcom, és kócos hajamat.
Áldott legyen, áldott legyen,
amíg egy felhő száll az ég alatt!

Élet-anyám adta a csókot
botlásokat és részegséget.
Megátkozom, megátkozom,
amíg csak zeng egy mámoros ének!

Asszony-anyám adta a sóhajt,
s a szép és tiszta szomorúságom,
Élet-anyám a csörgősipkát
s a kocsmadalt a himnuszos számon.

Asszony-anyám adta a vágyat
s a homlok-szántó töprengéseket,
Élet-anyám a szatír sípot
s a gyermek-gyilkos, lázas éveket...

Asszony-anyám adott minden jót,
élet-anyám meg csupa rosszat.
Asszony-anyám áldott legyen,
élet-anyám, megátkozlak!

1919.

TUDOM.

Jól tudom én, hogy egyszer megöltök
bolond, forró, apró dalok.
Vérivó, szörnyű, ének-kölykök
tudom, hogy titkon reámtörtök,
tudom, hogy egyszer meghalok.

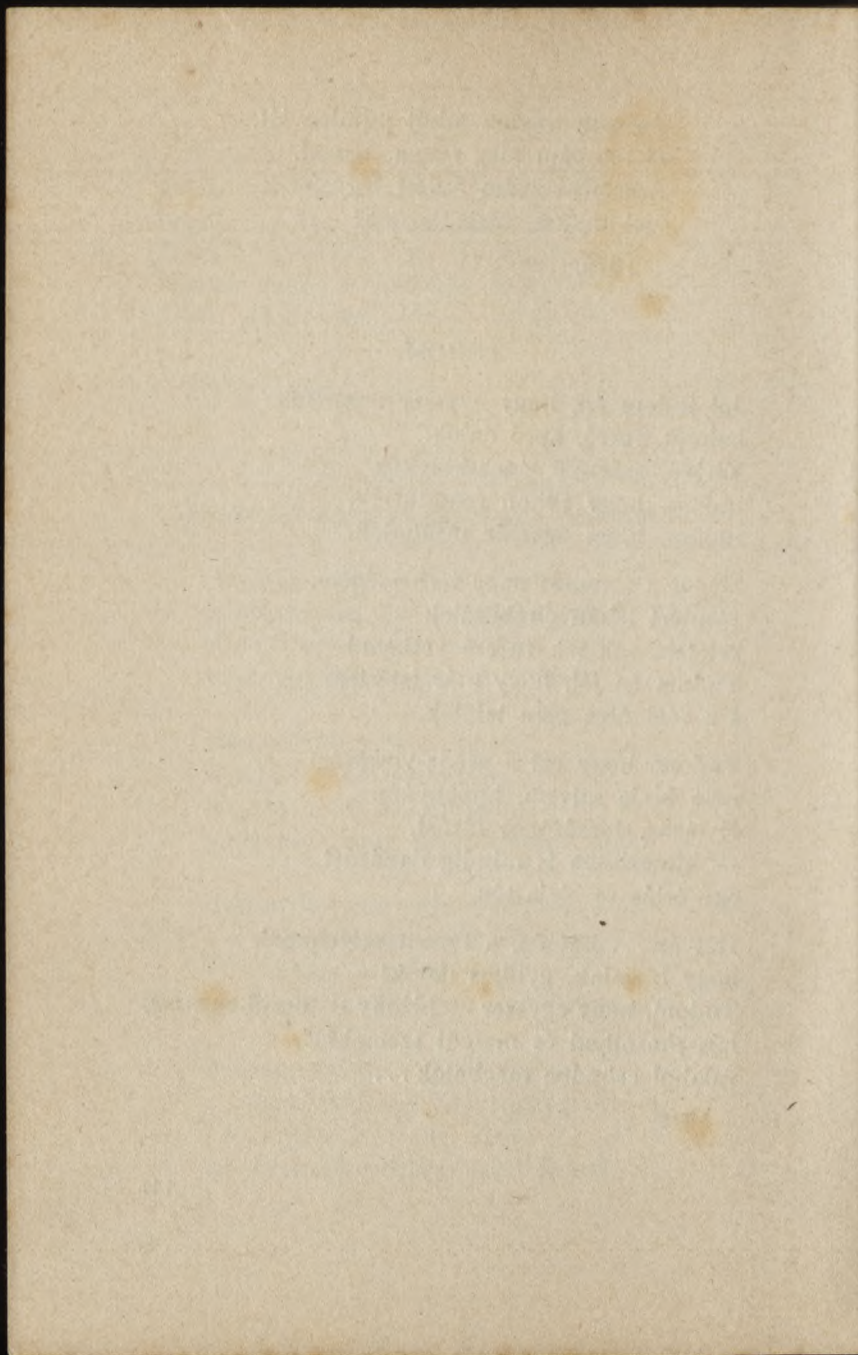
Megöl a sorsom: nagy terhességem.
(Amiért léhán cimborálok
veletek, sok-sok furcsa vétkem.)
Tudom én jól, hogy már letértem
s a régi útra nem talállok.

Tudom, hogy ezt a csoda-virágzást
nem birja szívem, koponyám.
E lázas, forróságos fázást,
— kimerülten is mindig danázást —
egy óriás se birja tán.

Hát én... hát én, a fáradt szívemmel,
hogyan birjalak, gyilkos dalok!
Tudom, hogy egyszer — bizony — majd egyszer,
bús mosollyal és meredt szemekkel,
valahol csöndbe meghalok...

1919.

VI. Torony alatt

VALAKI A SZEMEMBE NÉZETT.

Valaki a szemembe nézett,
furcsán, virágos két szemével.
Valaki, tudom, reám gondol,
még máma éjjel.

Valaki a kezem megfogta,
épp úgy, mint mások s mégis máskép.
Valaki sajnál és fáj a szíve,
ahogy nem fájt még.

Valaki halkán mondta máma
két szemével, hogy: Isten áldja!
Valakinek ma, értem is szól
a Miatyánkja.

Valaki a szemembe nézett,
furcsán, virágos két szemével,
valaki sok virágra gondol
és rám, ma éjjel...

1920.

FÁRADT SZONÁTA.

Mondják, hogy halkan zongorázik
minden este, félhomályban
s ilyenkor fehér, tiszta vágyak
sóhajtoznak a zongorában.
Valakit vár a kisleány...

Élő legény, vagy holt királyfi
akire vár vággyal, híven?
Akárki az: boldog pazarló.
Jaj, ha én volnék! (... csitt, csitt szíyem!)
Nem koldust vár a kisleány.

1920.

ÖZVEGY ASSZONY LÁNYA.

Özveg asszony lánya, fehérarcú lánya
a szemembe nézett.
Remegett a lelke, mikor megkérdezte:
mért fáj úgy az élet?

Özveg asszony lánya, sötétszemű lánya
fejét lehajtotta,
talán sóhajtott is, tán simogatott is,
de csak úgy titokban!

Özvegy asszony lánya, barna hajú lánya,
szemeimbe látott
s elsiratta csendben, az én életemben
elsülyedt világot.

1920.

ÁPRILIS.

Megint bolondul megrohannak
a gondok és a látomások
s párnák között, veritékezve,
vergődve, gyűrött gödröket ások.
Most megint minden fejemre zajlott
minden: mi rossz s minden: mi drága
— ott kint virrasztva ég ezer csillag —
s engem a percek fojtogatnak
forró párájú éjszakába...

Elnyögtem én már minden imámat,
jajgatva hívtam az édesanyámat,
gondoltam istenes igékre
s boszorkányos kabalákra —
mindhiába... mindhiába!...

De lám, most mégis, itt az éjbe,
halkan, szeliden, mint az álom
— boldog Isten! — felém kígyózik,
átsiklik szürke, rossz szobámon

nagy messziről egy hűs leánykar,
(hófehér kar, szírom tenyér)
s egyszerre olyan könnyűség van
a szívemben és az agyamban,
mikor simítva ideér...

Hüsen lehull a homlokomra
s égő szemem befogja szépen.
Most virágos mezőket látok...
reám nevet szeme anyámnak...
fény van körültem... csönd... szelidség...
hallom a vérem hullámverését
s alszom... fiúsan, mélyen... mélyen...

Fehér kezét elküldte nekem
özvegy asszonynak fehér leánya...

1920.

ANYÁM SZEMÉVEL NÉZEL.

Anyám szemét te honnét vetted?
(oly ismerős szelid a fénye!)
Csak ő nézett rám ilyen halkán,
mikor mint gyermek elfáradtam
s felkúsztam drága, szent ölébe.

1920.

KÉRDÉSEK, MELYEKET MÉGSEM
KÉRDEZTEM.

Két szememben halotti mécsek égnek,

Hogy lehet az, hogy néha mégis nézed
virrasztó, fáradt fényüket?

Csak szatír-ének fakad ki a számon.

Mégis: hogy tud a szomorúságom
én mellém húzni tégedet?

Nincs bennem semmi, csak nagy, nagy üresség.

Mért tudod mégis, hogy drágaságos szentség
az én elsülyedt életem?

Síromon ások minden este, reggel.

Mért hiszed hát, hogy mégis, egyszer
felujjong még az énekem?

Mi vagyok néked: játék vagy ember?

1920.

MEGÁLD AZ ISTEN.

Amért most újra kivirágzott
csodás erővel, sohase-hitten
az én lecsuklott hervadás-ízű
életem — s újra hiszek a hitben:
Áldjon meg érte Édes, az Isten!

Amért most csöndben fejemre tetted
anyás, egyszerű, szent szelidséggel
a két kezednek halk puhaságát
és biztatva a szemembe nézel:
megáld az Isten mindkét kezével!

1920. május.

UGY-E MEGBOCSÁTOD?

Ugy-e, hogy azért megbocsátod
bennem ezt a sok szomorúságot,
huszonötéves szomorúságot?

Látod, nekem csak fájt az élet,
látod: belőlem minden kiégett,
imádság, sírás, álmom és ének.

Engem már régen elsirattak,
lelkek közé sem számítottak,
engem már régen magamra hagytak.

Hidd el: én sokszor úgy csodálom,
hogy mellém álltal hittel és bátran
s nem riasztott a szomorúságom...

1920. május.

BALLAGTAM MEGINT A KÁLVÁRIÁRA...

Ballagtam megint a Kálváriára
s nyiltak köröttem gyászos virágok.
Szörnyű keresztm égette a vállam,
amíg a lábam vén kövekre hágott.

Gond-katonák véresre ostoroztak,
Élet-Pilátus mosta a kezét,
görnyedt gerincem roskadozva hajlott
s unott emberek ödöngtek szerteszét...

Egy fordulónál mégis elém állott
egy kis, törékeny Éva-lánya,
felém nyújtotta fehér kendőjét,
szeme könnyes volt s remegett a szája.

Sápadt arcom a kendőjébe nyomtam
s megáldottam a szürke világot,
megáldottam ott két szelíd szemet
s a két szemben a Veronikaságot...

1920. május.

ŐRIZNEK TÉGED AZ ISTEN KATONÁI.

Milyen közel van tehozzád az Isten!
... Házatok mellett barna, régi dóm
két néma tornya fölmered az égre.
(Olyanok, mintha csöndben, álmodón,
két hű vitéz strázsálna este-délbe...)
Az ősi házban lakozik az Isten.

Nagyon közel van tehozzád az Isten.
... Olyan jó nékem, hogy mellette tudlak.
Két barna őrszem, két patina-vértess
— a két torony — kik sohasem alusznak,
hanem vigyáznak, őriznek téged, Édes.
Két óriással vigyáz reád az Isten...

1920. június.

VII. A megáldott ember énekel

ISTENNEK SZÓLOK.

Hát van! hát van! — S most diadallal szentül
én bűnös ajkam töredeztve zendül!

Te tudod Isten: régen elfeledtem
s mégis kiszakadt belőlem máma
a régi, hívő, ujjongó Hozsánna!

Nekem, — ki szörnyű bűjtöket éltem,
nekem, — ki rongyba járatta lelkét;
simogatásból én nekem is telt még.

Nekem is termett áhitattal csendbe'
— titkos vágyakkal a csókom után —
nekem is termett egy lilium-leány.

Leszek most újra: ember-arcú ember,
leszek most újra: várva-várt vándor,
jut még nekem is a csókok borából!

Isten, halljad! Most diadallal, szentül,
én koldus-ajkam, himnuszokra zendül!

1920. június.

MOST ÚJRA RÁMTETTE PALÁSTJÁT.

Most újra, újra rámtette palástját,
boldog palástját, ősanyám: az élet
s verő keze, mely vesszővel suhintott:
árva fejemre simogatva tévedt.

Elértem mégis öröm-palotába
kopott szívemmel, sápadt reménységgel,
korona csillog fejemen ragyogva
tudom: két szemem tele van most fénnel.

Van egy leány itt — aki én reám várt —
s aki álmában mindig engem látott,
élet-anyám most ajándékba adta,
s két kézzel szórja reánk a virágot.

Most újra, újra rámtette palástját,
boldog palástját, ősanyám: az élet
és én — ölelve ajándék-leányát —
királyi göggel termeimbe lépek...

1920. június.

A PÁROMNAK MONDOM.

Ne félj szívem!

Ne félj szívem, most mégis csak kivirrad
és fény-ruhában jönnek a napok.

Ne félj szívem, most már csak hazaérünk
mi ketten: szelíd, csókos vándorok,
mi ketten: éjben vakoskodó vakok.

Ne félj szívem! Lesz nekünk hajnalunk
s ölelnek pajkos napfény-gyerekek,
járunk mi még pacsirtás utakon
s köröttünk boldog, új pipacs-fejek
bókolnak mélyen s vígan intenek...

Ne félj szívem, csak bátran lépj az úton
s kihajt bennünk még száz tavaszi ének.
Ifjú szájjal és égő, szép szemekkel
megyünk egyenest az élet ölének
mi ketten: boldog, mesebeli lények...

Ne félj szívem!

1920. július.

VÁLTOZÁSOK.

Mikor először az utamba jöttél,
én szomorú voltam, te pedig nevetél.

Aztán nékem lett vídám kacagásom
s te méláztál a virágfakadáson.

Később mindketten oly szótlanok lettünk,
sokat hallgattunk s keveset nevettünk.

És most, hogy ha egymás szemeibe nézünk,
egyszerre van könnyünk, vagy víg nevetésünk.

1920. július.

ÜDVÖZLÉGY ÉVA!

Pogányságomból aki kivezettél
s életet áldó emberré tettél:
üdvözlégy Éva!

Fásult szívemet, aki elfogadtad,
szép ifjúságod, aki nekem adtad:
üdvözlégy Éva!

Aki eljöttél nem is reméltem
s áldottá tetteid eltévedt élttem:
üdvözlégy Éva!

Akár romlás, akár áhítat —
mégis örökké így szólftalak:
üdvözlégy Éva!

1920 augusztus.

MELEGEDEÉS.

Anyám szent ölétől, míg tehozzád értem:
bizony százezerszer megcsuklott a térdem,
jaj mennyi kínt és mennyi bajt megértem.
Símogass meg engem...

Kicsike bölcsömből míg idáig jöttem,
mennyi vihar zúgott, csapkodott fölöttem,
de kevesen szántak, míg a tied lettem!
Maradj az ölemben...

Játék lovamtól, míg idáig jutottam
szentséges Isten, mennyit nyomorogtam
örömben, és csókban mindig koldus voltam!
Csókolj Édes halkán...

Anyám szent ölétől míg tehozzád értem:
megszenvedtem mult és eljövendő vétkem,
árvaságból, jajból, de kijutott nékem!
Mindig szeress engem...

1920.

NEM SAJNÁLOD?

Nem sajnálod, hogy bimbó-szirmod
lehullattad az első csókkal?

Nem sajnálod, hogy én miattam
szakítottál a kacagókkal,
vidám, kislányos éveiddel?

Nem sajnálod, hogy aki eljött,
az csak egy furcsa ének-ember?

1920.

ELMEGYEK ÉS HAZATÉREK.

Édes — én mindig tőled indulok.
Benned sarjadnak mind, mind a dalok,
melyek a számon zengő szóvá válnak,
te vagy az anyja minden muzsikának.
Édes, én mindig tőled indulok...

Édes — én mindig csak tehozzád térek.
Benned szunnyad el minden kósza ének,
hogyha elhal csendbe, elhangzik, kifárad;
a föltámadásra csak tebenned várnak.
Édes, én mindig csak tehozzád térek...

1920.

TÜZBE NÉZÜNK.

Most zsong a tűz és meghúzódsz mellettem
s pattognak bennem, kis nóta-szilánkok.
Áldom az Istent, hogy oly szelid lettem,
ölelem benned az egész világot.

Apró, bolond kis nóta-töredékek,
csillogó, csendes, csip-csup cserepek
— amikből nem lesz soha, soha ének —
játékosok, pajzánok, gyerekek...

Szeressed őket! Ártalan koboldok.
Születnek s aztán vígan meg is halnak,
csak az az óra csendes, szelíd, boldog,
amikor bennem ilyenek fogannak!...

1920.

ITT MARADT A NYÁR.

Peregnek már a rózsaszirmok Édes,
ősz van, reszket a beteg napsugár.
Máskor, ilyenkor, jaj, hogy dideregtem
s most: Isten tudja, hogyan, a lelkemben
valahogy — Édes — ittmaradt a nyár...

Hervadt levéltől azelőtt úgy féltem,
mint a halottól az apró gyerek,
borzongtam, hogyha egy-egy reámhullott
s látod most Édes: ez is hogy elmúlt,
most szeretem a hervadt levelet...

Ne félj Édes, most nem fáj már az ősz sem.
Vidám szelídség van a szívemen,
emlék-pribékek messze elkerülnek,
nem fojtogatnak, nem kínoznak, ölnek,
Édes! — Én már az őszet is szeretem.

Peregjenek a rózsaszirmok Édes
és reszkethet a fázó napsugár:
én már nem félek, többé nem didergek,
Édes, látod-e szememben a lelket?
Bennem örökké megmarad a nyár...

1920.

SZERENÁD, MELY ELHALLIK ODÁIG.

Tudom: szeretsz és hozzámjár a lelked,
tudom: sápadtra gyötör most a vágy,
tudom: néked is évek most a percek
és forróságos minden éjszakád.

De lásd, egyszer majd mégis jobbra fordul.
Tavasza lesz újra, boldog kikelet,
s ezüstös mirtusz szelid koszorúja
öleli drága, glóriás fejed.

Tudom szeretsz és könnyesen kitárod
— ha senki nem lát — két fehér karod.
Csak szólítsd halkán, hívón a nevem
s meglátod, mindjárt melletted vagyok.

1920.

CSÖND-ANYÁMNAK VAGYOK A FIA.

Csönd-anyámnak vagyok a fia
s a Fehérségnek vőlegénye.
Ugy-e Édes: mi sehova se vágyunk,
minékünk kincs, rang, dicsőség se kéne.

Egy kis sarok, hol megpihenhetünk,
meleg karokkal, halkan — ölelőn,
mit bánjuk mi: hogy milyen szívat szőnek
az élet-pókok lassan — a jövőn!

Csak a vén óra járjon a falon.
— Ingája nekünk meséket ketyég. —
És mérjen nekünk méltóságosan
hosszú, szerelmes, boldog perceket...

1920.

TAVASZ ELŐTT.

Édes! Már szárnya nő ujult hitemnek
és fénye támad a fakó szememnek.
A két szótlan kezem is oly beszédes.
Te adtad nekem mindezt, mindezt. Édes!

Most nevetős örökre készülök,
most már az élet dús ölén ülök,
megérintett s csodát tett Isten ujja,
mégis tiéd most minden Alleluja!

Szívemben új zsoltárok zengenek
s nagy álmok látogatnak engemet.
Megállt velem az ifjúság a csókban
és néz az Isten mosolygó szájjal, szótlan...

1921.

CSILLAGOK ALATT.

Lenéznek rám az égi csillagok.

Ők látnak téged. Csendes ablakod
üvegjén át most mosolyogva néznek
s tudom: becéznek.

Milyen jó is a csillagoknak!

A lelkemben is beragyognak
s elhozzák nékem a te képed
— áthidalják a messzeséget —
s homályán át az éjszakának
látlak.

Oly szépnek látlak, hófehér leány!
Csodás ígéret nékem a szerelmed.
S látom az arcod szelid mosolyán,
hogy megint hozzám küldötted a lelked

De szépnek látlak! Liliomvirág vagy,
ki nékem nyilsz, ez áldott tavaszon
és én sejtelmes csillagok alatt
meghajtom gőgös legény-nyakamat
s áldom az Istent és imádkozom...

A csillagok is összekötnek minket...

1921.

A MI NÁSZUNK.

Csoda nász lesz a mi nászunk.
Akkorra itt lesz mind a fecske
s ezer hófehér-szirmú rózsza
borul majd halkán hervadóba
s hullott szirmával teleszórja
az utakat is akkor este...

Csoda nász lesz a mi nászunk.
És meglásd: másnap virradóra
dalolva jön a nap keletről
— egy kis harang imára zendül —
s a mámortól és szerelemtől
kihajt ezer tűzpiros rózsza...

1921.

ÉDES.

Néha most már el-elréved
két szeme a messzeségbe.
Szelíd gond ül homlokára
— valakinek jöttét várja,
hogy ott legyen az ölébe. —

Néha most már titkon, csendbe,
varrogat egy kicsi inget,
dalol hozzá anyás-lágyan...
S ilyenkor a kis szobában
drága sejtések keringenek...

Aztán csókkal vállamra hull,
apró keze elbecézget,
borzogatja kóc-hajamat...
s érzem, hogy a szíve alatt
lélezkzik egy bimbó-élet...

1921.

„KÖLYKÖM“.

Két nagy szeme kerekre tágul
s nem tud még semmit az édesapjáról.
Akár szólítom, akár csak nézem;
büszke kis gőg van tiszta szemében.

Hogyha azt mondom: én vagyok, drága,
— fölényes ráncot vet a kis szája.
Hogyha azt kérdem: nem ismeresz engem?
unottan néz el rólam a szentem.

Göögös kis jószág. Néki oly mindegy
idő és földgömb hogyan keringnek.
Mindegy az éjjel és sugaras nappal
és kényurként bánik velünk, nagyokkal.

És hogyha aztán biggyed a szája
s durcásan torzul kis kerek pofája,
futkosás támad s van nagy ijedség:
jöjjön az anyja! éhes a csöppség!

S aztán mint egy kis mohó pióca,
szívja a mellét sűrűn szuszogva,
míg belefárad s elszunnyad csöndbe
s boldog anyjának két szeme könnybe.

Ilyen kis zsarnok a hathetes lányom...
Köszönöm neked, égi Isten
s köszönöm néked:
Párom...

1922.

PÁROM.

Szinte gyerek még. — Játékos, vidám
S a szeme most is úgy nevet reám,
mintha nem volnék: csak a játszótársa.

Minden szavamnak oly nagyon örül
s ha nem is hívom: az ölembe ül
s elkerget bút-bajt a cirógatása.

Bármilyen nagy gond — a kicsi kenyér;
sohse kér többet az a kis tenyér,
mindig beéri azzal, ami van!

Neki a Föld — oly apró, kicsike:
én, meg az anyja és a gyereke.
Rajtunk túl minden: szürke, céltalan.

Sokszor nem tudja: kit is becézzen?
Kit simogasson? Melyikre nézzen?
Jósága nem fogy; örök, végtelen...

Szentebb, jobb asszony sohse volt nála
s minden szavam csak koldus-hála,
morzsa-köszönet, kis parány-szem.

Kicsiny kenyérért sohase vess rám,
több is lesz Édes, csak te ne vess rám.
Akármi ér:
a mi küszöbünkön megáll a Tél...

1922.

ÉJFÉLI DAL.

Most messze vagy. S én mégis arra nézek.
függönyén át az estéli ködöknek,
az éj már húzza sötét köpenyét
s ezernyi csillag mélázik fölötted.

Aludj, aludj! Szorítsd, öleld magadhoz
pihegő, szőke bimbó gyereked.
Harmatsöpp reszket a csillagsugárban
s halkán susognak füvek, levelek...

Aludj, aludj! Örködve rádhajol
a gondom: — éber, tiszta férfi-gond
s a szerelmem, e párja féltő sólyom
vigyázó szemmel, mindig ott csapong.

Most messze vagy. S én mindig arra nézek
függönyén át az éjnek s a ködöknek,
álmosan pittyen fészkén a madár
s én mégis, mégis örködöm fölötted...

1923.

BETEG A KICSI...

I.

Madonna.

Ijedt szemében nehéz könny reszket,
szavai mindig sírásba vesznek.
Hogyha csak mozdul kis beteg kölyke:

aggódva, félve, szorítja ölbe.

Lábujjhegyen jár, nincs nyugta, álma
s ideje sincs az elfáradásra.

Rettentő gondnak rút terhe nyomja,
szerelmes, félő sápadt Madonna.

Lelke vívódik ott a kis párnán —
jaj, csak már újra nevetni látnám!

II.

Nagyanyó.

Máskor mindenki reá vigyáz csak
s ilyenkor — mégis ő a legbátrabb.

Tanácsol, buzdít: — Hogy nincs baj semmi
s nem szabad mindjárt úgy megijedni!

De azért loppal — senkise látja —
kijár zokogni a másik szobába.

Két gyöngé térde, szinte leroskad
s hősködve hordja súlyát a sorsnak.

Kezét tördeli s úgy esdi, várja:
gyógyuljon meg már csöpp unokája! —

1924.

A FIU.

Be furcsa! Most egy lélekzéssel több,
mely itt muzsikál holdas éjszakában.
Tegnap még nem volt s ma már itt piheg
atyafisággal, nyugalomban, bátran,
mint hogyha mindig itt susogott volna...

Tegnap még nem volt. Ma már itt piheg
s úgy hozzá simul halkán a miénkhez.
Csak hallgatom e furcsa, kis zenét
s a lelkem most egy parányit megérez
a végtelennek nagy titkaiból.

Tegnap még nem volt s ma már itt piheg
egy új, egy apró, drága emberélet —
hallod, szívem, én életemnek párja?
Hallod? A vágyunk ime emberré lett.
Dícsérjük Istent boldog áhitattal!

Halga... hallod? Egy lélekzéssel több,
mely itt muzsikál a mi kis szobánkba...
édes, kis vendég... mily nyugodtan alszik!
Te anyja vagy: tudnod kell mi az álma
e végtelenből-jött kis idegennek?

Halga... hallod? Egy lélekzéssel több,
s e pihegés mily óriás titok!
Milyen csoda, hogy im' elért ide,
akit az Isten hozzánk indított,
e kis szobába, a mi életünkbe...

A végtelennek rejtelmes futárja...
Hallod? — Piheg. Az álma tiszta, mély.
S e lélekzésnek halkszavú neszéből
egész világok éneke zenél:
csillagok, holdak és az örök-élet.

Kulcsoljuk össze reszkető kezünk,
— most holdsugáros Istenhez az út —
köszönjük meg e hazaért kis vándort,
e csöndben alvó, drága, csöpp fiút
s kérjük meg őt, hogy tartsa meg minékünk!

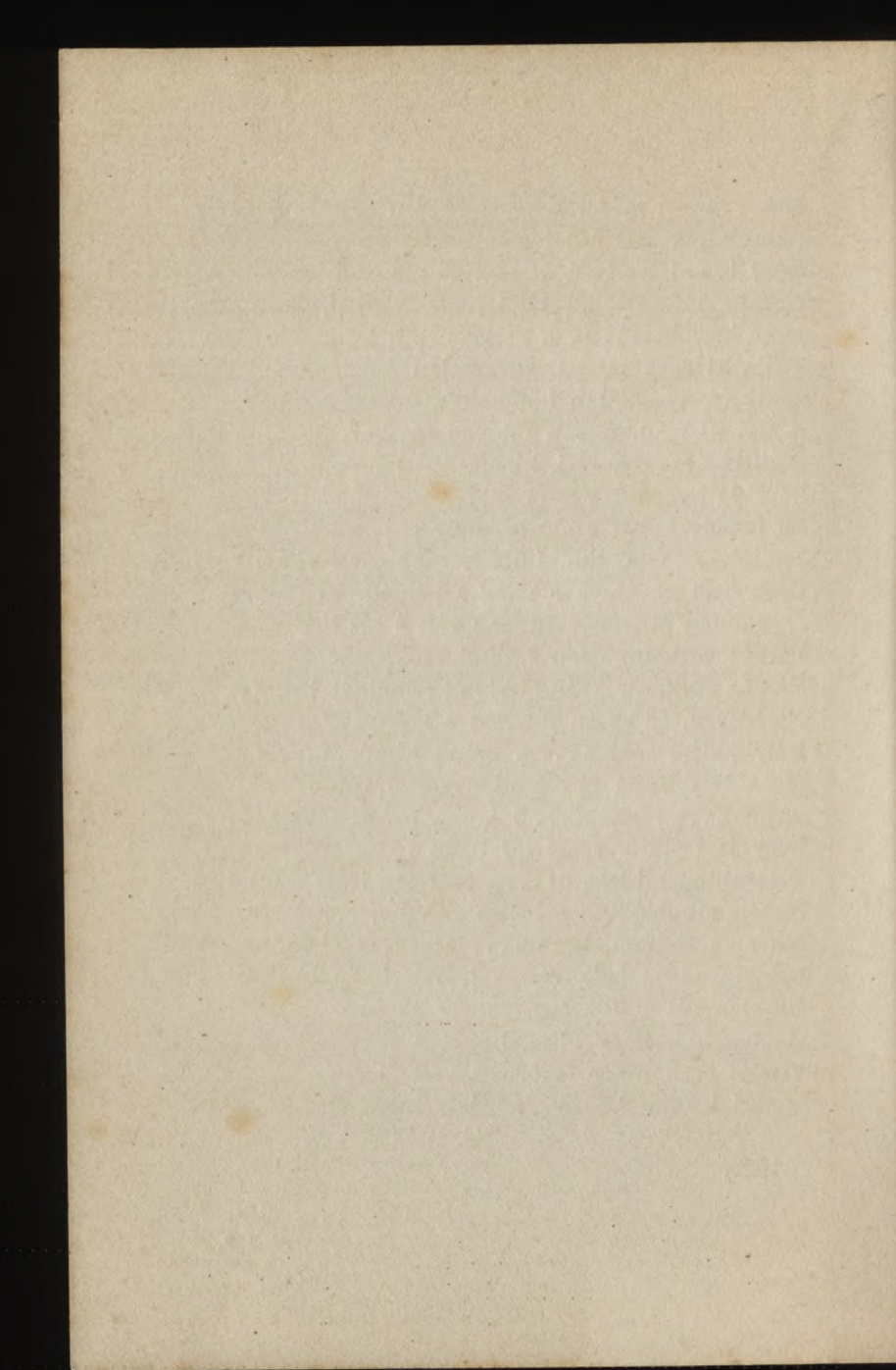
1924.

AZ ELSŐ BÜN.

Vidám kis fickó, nagyszemű legényke,
hová igyekszel oly nagyokat lépve?
Alig tud még járni, dülöng jobbra, balra,
el is esik gyakran s a helyét vakarja.
Nem jó kis legénynek ily nagy útra kelni,
mit gondol? Az ágytól az asztalig menni?
Nagy sor az ifiúr! No de ejnye, ejnye,
nem elég az asztal, még tovább is menne?
Hanem most már lássuk, hová tart barátom,
persze... a tükörhöz igyekszik, látom.
Két vakmerő lépés, egy pottyanás árán,
ott kapaszkodik már a tükörnek lábán.
Helyes, csak pihenjen. No de mi ez kérem,
még tovább vándorol? Ezt már nem is nézem.
Kismiska volt ehhez Stanley utazása,

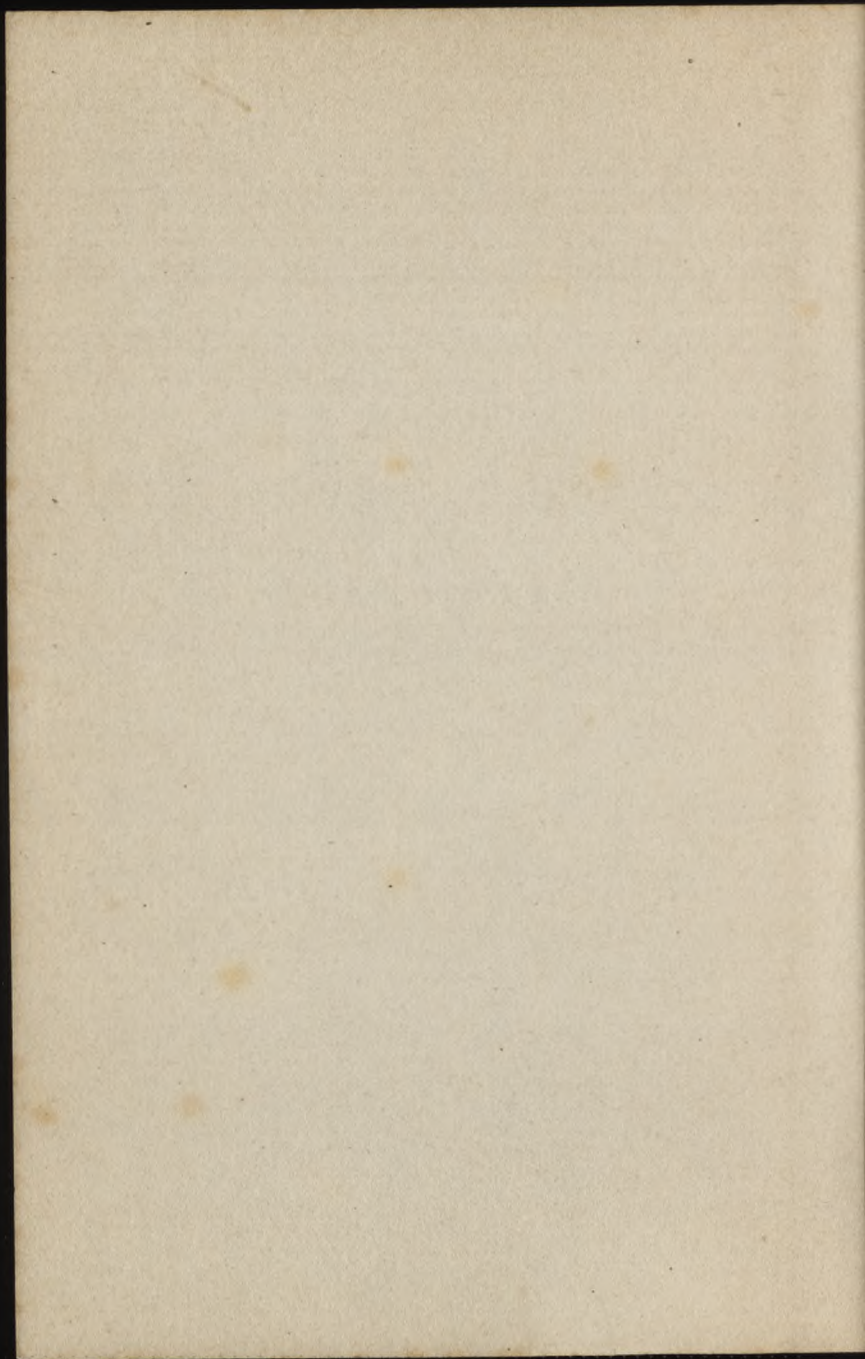
ahá... most már tudom, a végcél: — a kályha.
Bámulatom felszállt legmagasabb pluszra,
hogy is ne! Iszonyú út volt ez egy szuszra.
Ugy la, látom leült, jól tette, pihenjen,
Ilyen vállalkozás nem megy olyan könnyen.
Fujja ki csak magát, zavartalan, szépen,
addig és nyugodtan böngészve, átnézem
a mai ujságot, ugyan mi van benne?
Politika. Persze. Hej, bizony mi lenne,
ha a jó magyarok nem marakodnának?
Mi öröme lenne csehnek, meg oláhnak?
Napihírek. Hm, hm. Lúgkő, meg cselédlány.
Csak nem okosodik a világ a példán. —
... Hanem milyen csendben van a kis legényke.
Fáradt volt. Biztosan elaludt szegényke.
Nézzük csak. — Teremtőm! mit csinál ott kelmed.
No hiszen, ez aztán jót tesz a szőnyegnek...
Kályha-ajtó nyitva... a hamu kiszórva...
Maga is mintha egy kéményseprő volna...
Bajusza... szakála... jaj, jaj, meg az ökle...
hogy is tettünk szert mi ilyen rossz kölyökre!
Teremtőm, mi lesz itt... s már jön is az anyja!
No én elkotródom sebesen rohanva...
Mit sem tudtam, láttam... végezzék el ketten,
hogyne, majd még részes leszek ilyen tettben!
Nincsen olyan törvény, amely az apának
meghagyná, hogy állja, bűnét a fiának...
Viselje csak maga, szörnyű bűne terhét,
semmi közöm hozzá... máris futva elmék!

ÉJFÉL UTÁN

1. Jaj!

JAJ!

(„A magyar nemzetgyűlés ratifikálta
a trianoni szerződést...”)

Most már aztán csehek lesztek kutyák
és még nagyobb úr lesz a kancsuka.
A gőgös, keshedt, vén turulmadár
nem száll már többet e rögre soha.
A föld húsa, mit ekétek kifordít,
Arany-Prágának ont majd gabonát
s csehek lesztek vagy megfeszültök,
kutyák!

Hallod-e székel? Európa ítelt.
Hívhatod már a poklot és eget!
Holnap a pópa oláh Miatyánkra
bottal tanítja hetyke kölykedet.
Hajlongó szolga lesz az unokád már
s oláh fejfával borít majd a hant
s kitépjük a szíved, ha magyar,
bitang!

Hej, Bácska népe, húzzad az igát,
mi „győztesek“ majd addig dőzsölünk.
Nemes bocskorunk a nyakadra lépett
és szent-Páris most paroláz velünk.
Meg ne zavarja Nagyszerbia álmát
magyar szóval a nyikkanó poronty,
mert feltámad Heródes újra,
te rongy!

1920.

HÁROM HALÁSZLEGÉNYEKRŐL.

Három legény, halászlegény
sóhajtoz a Tisza partján.
Hálójukat bévetették,
azután meg összeszedték,
megint, megint vévetették,
nincsen hal a háló alján...

Szól az egyik: Csak hiába
vetünk hálót a Tiszába.
Szól a másik: Tudom én is,
Harmadik szól: Vetem mégis!
S üldögélnek, hálót vetnek
Holdvilágnál éjszakába...

Mire vársz hát? — szól az egyik.
Anyámtól egy üzenetre,
Tarca hozza a Hernádba,
Hernád hozza a Tiszába,
azért vetem mély sodrába
a hálómat minden este...

Szól a másik csöndességgel:
— Én meg egy csöpp könnyet várok.
Kislány sírja a Szamosba
s öreg Szamos lassú sodra
a Tiszába belemossa...
Azért vetem bé a hálót...

A harmadik sírva mondja
s arca sápadóra válik:
— Anyám, rózsám nincsem nékem,
de a vizet csak elnézem,
meg is áldom, elbecézem,
hadd vigye el Orsováig...

Három legény, halászlegény
sóhajtoz a Tisza partján.
Hálójukat csak bévetik
aztán meg kiszedegetik,
megint, megint belévetik
s mind a három olyan halvány...

1920.

ERDÉLYI BORDAL 1921-BŐL.

Igyál Traján, hú cimborám!
S addig zabálj, amíg birod,
tegnap kenyér morzsájaér'
rongyosra jártad bocskorod.
Nézd, odalenn, a földeken,
bolond magyar izzadva túr
s mit learat, minden falat
miénk, hisz a román az úr!
Egyél s igyál! S ha fel talál
pillantani a szolganép:
ne túrd, Traján, hős cimborám,
korbáccsal verd ki a szemét!
Igyál, igyál!

Igyál s ne vess. E vén tűzes
borok minálunk termenek.
Erdély bora, hús mámora,
ringassa hősi lelkedet.
— Ki kéreget?! Nézd, rab-gyerek,
rúgj egyet rajt! Minek zavar?
A gaz kölyök, itt lődörög
és kérni mer, pedig magyar.
Csak üsd, ha kér! Apja, ne félj,
Jassziban húzza láncait,
Anyját pedig, bárhogya sikít,
Káplárjaim ölelgetik...
Igyál, igyál!

Hallod komám: csókot kíván
e bortól izzó, hősi vér.
— Hé, szerezsánt! Magyar leányt!
A legszebbet, aki csak él,
hurcold ide! A kis csibe
úgy sem ölelt még hős románt.
Ha rugkapál és kiabál:
kötözzed meg s hozd szaporán!
De míg hozod, paraszt, pizok,
hozzá nem nyulj, mert jaj neked!
Ha unom majd s a bor se hajt,
akkor úgyis tied lehet!
Ígyunk, Traján...

MAGYAROK ÉJSZAKÁJÁN.

Virrasztók haj, most jól ügyeljetek!
Az éjszakában csörgő fegyverek ...
lopódzó árnyak ... suttogva járnak,
jönnek, gyűlnek és mind körülállnak,
virrasztók haj, csak ébren legyetek!

Virrasztók haj most jól ügyeljetek!
Álom ne húzza fáradt fejetek,
ne roskadjatok, istrázsáljatok,
milliók lelke szunnyad rajtatok,
virrasztók haj, csak ébren legyetek!

Virrasztók haj, most jól ügyeljeteK.
Vasból, acélból, kőből legyetek,
Tiszának partján, Mátrának alján,
ne álljon senki sápadó-halovány,
virrasztók haj, csak ébren legyetek!

Virrasztók haj, most jól ügyeljeteK:
szívünkre néznek gyilkos késhegyek.
De ha egy mozdul s reánk tör orvul:
senki se álljon félre a sorbul,
testvérek akkor mind ott legyetek!

1921.

HALOTT LEGÉNY ISTENVÁRÁSA.

Kovács Varga Áron
bément Szeredára,
kajlaszarvú két üszőjét
hajtotta vásárra.

Elöl megy a jószág,
utána az Áron,
mögötte meg kilenc zsandár
lépked egysorjában.

Kilenc oláh zsandár
Öreg-erdő mellett,
csak elvette két üszőjét
a Varga-gyereknek.

Össze is kötözték,
árokba bédobták,
bajnétjukat a szívében
még meg is forgatták.

Delet harangoznak
csiki Szeredába'
s halott legény, véres legény
csak hever magába'.

Föl az égre bámul
nagy, konok szemekkel,
Öreg-Isten jaj de szánja
angyalseregekkel!

Két éjszaka, két nap
föl az égre bámul,
Öreg-Isten fájó könnye
legördül és ráhull.

Lenézett az Isten
harmadnap estére
s mégsem hunyódik a két szem,
csak azért se, még se!

Meg is szólal immár
szomorúan, végre:
— Édes fiam, Áron fiam,
mért nézel az égre?

Kovács-Varga Áron
kínlódva felhördül:
— Hej, te Isten, Öreg-Isten
messze vagy a földtül!

Messze vagy a földtül,
jó Székelyországtól,
azért nézlek, hogy idenézz
égi magasságból!

Édes Öreg-Isten
te bosszúdat várom,
meddig nézed bosszulatlan
az én rut halálom?

— Édes Öreg-Isten
villámodat várom,
mikor sujt már véges-végig
rab Erdélyországon?

Szemem le nem hunyom
s föl az égre nézek.
ameddig a bosszuállást
te meg nem ígéred! —

S mikorra kigyulladt
Göncöl-szekér rudja:
halott legény békességgel
két szemét lehunyta..

1922.

VÉGIGJÁROM AZ ISTRÁZSAKAT.

Ébren vagy-e testvér, el ne aludj állva,
mikor az éjnek egyre több az árnya,
mikor a gyűrű szorul körülöttünk
s már csak a jócsillag örködik fölöttünk.
Mikor az árulók egyre sokasodnak
s esküsznek vesztére várbeli sasoknak...
Jószerecsét testvér!

Te is ugyan örködj, kenyeres pajtásom!
Szíved ne rettenjen farkas-ordításon:
éj s nap virrasztással s talpig szakadt rongyban
mégis: becsülettel állj az őrtoronyban.
Odaát tobzódhat csordultig a bőség,
itt: ha koplalunk is — de álljon az őrség!
Jószerecsét testvér!

Atyámfia, édes, te se csüggedj semmit,
ha ráinktörnek: vágjad — s ne nézzed, hogy
mennyit!
Becsület a vértünk, szegénység a pajzsunk,
mégis minden ostrom csak kicsorbul rajtunk.
Szép hazug ígéret immár el nem ámít,
kőszikla-vitéz áll a bástya fokán itt...
Jószerecsét testvér!

Virrasztók virrasztók ezeréves bástyán,
hej, ébren legyetek harcok éjszakáján!
Fegyver meg ne rontson, fortély meg ne
bontson,

asszonycsók s judás-pénz el ne tántorítson,
árulók és latrok bármennyien lesznek:
ezeréves bástyán erőt mégse vesznek!
Jószerecsét immár!

1923.

TÓT ANYA ALTATÓÉNEKE.

Aludj kis kölykőm, rózsák testvére,
éhes kis csöppség, sápadt poronty,
fekete éjen virrasztlak ébren
és virraszt a könny meg a gond.

Aludj, aludj no, angyalok öccse,
ne tudd, hogy rád is éhesen vár:
nagyétkű Prága, sötét kaszárnya
s a szégyen, a kín, ami fáj...

Aludj, aludj no, ne hallgasd csöppöm,
hogy húzza láncát édesapád
s hogy vágja egyre prágai fejsze
a tátrai lejtőn a fát.

Aludj, aludj no, nem jön a zsandár,
álmodhatsz békén szép álmokat,
fia-sasoknak szárnya nő holnap
a sziklán, az ormok alatt.

Aludj kis kölykőm, rózsáknak öccse
addig is álmodj, sápadt poronty.
Fekete éjen virrasztlak ébren
és virraszt a könny meg a gond.

A VÁDLOTT.

— Fő hadi bíróság, megöltem, megöltem.
S állhat száz bitófa, száz hóhér mögöttem,
megint csak megtenném, nem egyszer, de
százszor,
futhatna — elérném, megölném akárhol! —

„Egy szót se! Poroszlók, fogjátok keményen!
Tán csak urrá lesztek egyetlen legényen?
Most pedig hadd halljuk, van-e mentséged hát?
Mivel könnyítheted vétked szörnyű súlyát?“

— Fő hadi bíróság! Nincs mentségem semmi.
Megtettem. S ha újra meg kellene tenni:
megölném még egyszer Olteán hadnagyot,
de vétkes nem volnék, vétkes most se vagyok...
Hat évig fegyverben... meg Szibériában...
rettentő utakon tántorgott a lábam...
Gyergyó határában megroskadt a térdem...
Kis hugom, szegényke, úgy szedett fel épen,
ahogy elvágódtam házunk küszöbén.
... Tíz napot se vártak, tíz napot sem adtak
alig hazaszédült, roskadozó rabnak:
vittek katonának. Erdélyből — regátba
s bottal törtek bele az oláh glédába!
Arcomba köpködtek, tömlőccel büntettek
s türtem. Vége lesz majd..., csak
hazaengednek...
S aztán jött a levél, gyalázat volt benne...
úgy zuhant fejemre, mintha tagló lenne...

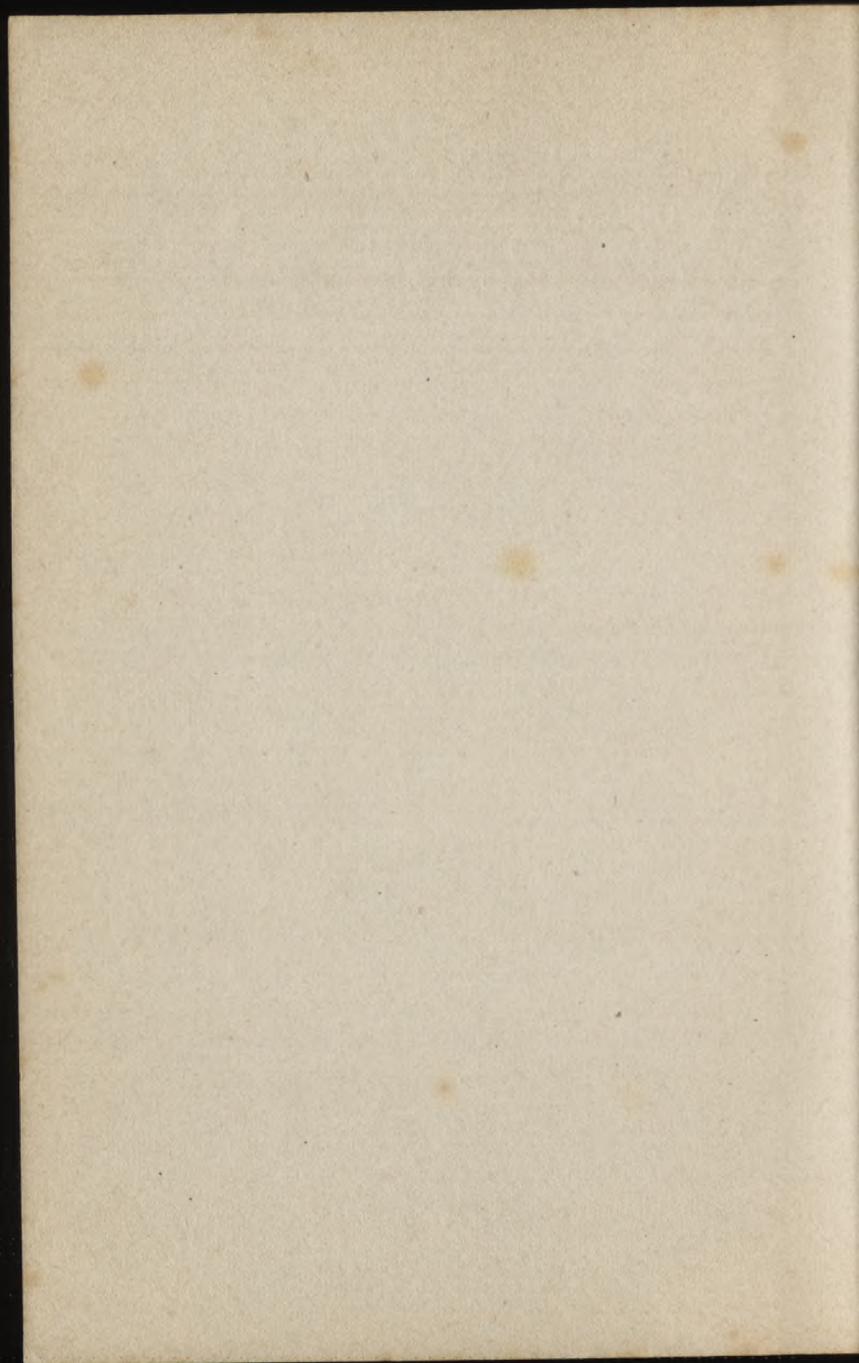
Bukaresti ezred otthon... a falumba...
szegény székely porták... szörnyű siralomba.
Minden viskó kvártély, minden ház istálló,
hugom is... Krisztusom! Golgotás Megváltó,
jaj, hogy is tűrhetted, jaj, hogyan nézhetted,
prédának sorsára, minek is engedted,
mért is nem hallottad, amikor sikoltott?
Hogy rászakasztottad volna a mennyboltot
részeg duhajokra, durva tivornyára,
parázna zsványok röhögő hadára! —

„Elég volt, hallod-e? Magad bűnét mondd:
Olteán hadnagyot gazul legyilkoltad,
ez hogy volt? Ezt valljad s ne rázzad a láncod!
Ti pedig fogjátok, jobban, dorobáncok!”

— ... Fő hadi bíróság — aztán hazaszöktem.
Kis hugom nem volt már... elment énelöttem...
— Elhervadt virágszál hamar összeroskad —
nekiment szegényke a zajló Marosnak...
Azután — nincs tovább. Nem sokáig késtem,
mondták a szomszédok, kit keressen késem.
Nem soká könyörgött, nem soká nyöszörgött,
megfogtam a rongyot, mint a kutyakölyköt.
Tíz szúrás volt rajta? Bizony nem számoltam,
'sz a hugom... a Maros, vitte... vitte, holtan...
— Eddig volt. Olteán hadnagyot megöltem,
S állhat száz bitófa, száz hóhór mögöttem,
megtenném nem egyszer, nem tízszer, de
százszor,
mindég megtalálnám, bujkálhatna bárhol!

Vihetnek kötélre, fegyverek elébe,
lökhetik testemet kaszárnya-szemétre,
oláh hadibírák, magas generálok:
én az Isten előtt, szegény kis hugommal,
csöpp, székely virággal — mosolyogva állok! —

II. Recrudescunt Vulnera

VALAMI ELINDULT NAPKELETRŐL.

(Kemal.)

Nézd csak: valami elindult Keletről!
Mozdul, az ősi titkos szent homok,
melynek méhében, mélyen eltemetve,
csodás bálványként, bús évezredekre
alusznak, régi kincses városok.

Hallgasd! Valami elindult Keletről,
talán a szél, a puszták vándora
s nyargalva száguld Európa felé
— nézd csak: Nyugatot már a láz veri —
minthogyha jönne Isten ostora...

Nézzed! Valami elindult Keletről,
talán a fény, az életadó Nap
— s vén kuruzslók térde megremeg,
az erdők, földek, vizek' rengenek
s pezsdül a vércsöpp a Kárpát alatt!

Ujjongj! Valami elindult Keletről,
talán maga a titkos, rőt avar —
s alatta megful e korhadó világ,
ujjongj! — zúgnak a turáni csodák,
éledj én népem: sínylődő magyar!

1921.

KURUC RIADÓ A SOPRONI SÁNCON.

Riadozzál pajtás! Régi dobok szólnak
s ujult hangja kél a vén tárogatóknak.
Lajtamenti porta vérvörösen lángol,
Riadozzál pajtás,
Kezdődik a hajítás.
Vak Bottyán doboltat: ébredjen a tábor!

Tán a Heister tört be, vagy tán csak a fattyja?
Akárki, ne kérdezd! Házunk gyujtogatja.
Nemes magyar nemzet sebei ujulnak,
Riadozzál pajtás!
Csak egy kardvillantás
S meglásd, a patkányok mindjárt kipusztulnak.

Biztasd paripádat nagy-sebes járásra,
Idejében érjünk véres áldomásra!
Soproni sáncokról visszahull a német,
Rusztnál megszorítjuk,
Ujvárnál aprítjuk
Hirmondója sem lesz tolvaj seregének.

Bécsujhely kőfalán kardunk szikrát hányjon,
Reszkessen a csürhe halotthalaványon!
Ne lássa, ki vagyunk, azt se tudja, hányan,
Berdo-kiáltása,
Kardhoz kapkodása,
Sikoltó, bomlasztó félelemmé váljon!

Büszke Bécs városát egy nap megnyargaljuk,
S megkopaszljuk ott a duplafejű varjut.
Két nap elegendő, riadozzál pajtás!
Ujhelyt zaboltatunk,
Bécsben megítatunk
S harmadnap véget ér a kutyafullasztás.

Soproni sáncoktól híres Bécs faláig,
Verjed, üssed testvér, halálíg, halálíg!
Kergessen a bosszú, sebes szárnyú harag,
Bécsi nagyerdőig,
Régi temetőig
Erdők, mezők véres testtel rakodjanak!

Kössed már a kardod, gyere ki, gyere ki,
Kurucoknak dobját akárki vereti!
Egy életem immár és egy a halálom,
Bottyán háborúját,
Rákóczi bosszúját,
Ha addig élek is: megállom, megállom!

1921.

LAJTAI FELKELŐK BUCSUÉNEKE.

Hová mégy, pajtásom, merre visz a lépted,
mikor már a lelked darabokra tépted?
Egyik felét hagytad lajtai raboknak,
másikat hitetlen, didergő vakoknak,
szabad magyaroknak...

— Megyek már, megyek már Tisza-Duna tájra,
kapásnak, béresnek akad ott gazdája.
Lelkem felét hagyom lajtai raboknak,
másik felét adom didergő vakoknak,
beteg magyaroknak...

— Egyik fele jó lesz lajtaparti tűznek,
kinél titkos vágyak mindig melegszenek;
másik felét viszem kovácsműhelyekbe,
hajlítsanak kaszát, éles karddá benne,
véres ünnepekre...

Adjon Isten pajtás! Találkozunk még mi,
majd ha körülöttünk minden elkezd égni.
De csak addig áldjon, míg a szavad tartod
s adjon a magyarnak bort, búzát meg kardot,
bort, búzát, meg kardot...

PILÁTUS TORNÁCÁN.

Ne zúgjatok, hisz úgyis mindig így volt,
ne féljete: Barabás lesz szabad!
A véres Krisztus megy a Golgotára,
amíg Pilátus, Pilátus marad,
ki gyáván mossa reszkető kezét,
mert tajtékszik az örök Kaifás
és zúg a csőcselék

Ne bánjátok. Ez a régi, ősi törvény,
kétezer év nagy, átkozott nyüge
és mégis mindig él és diadalmas
az arculvert és megrugdalt Ige.
Nagypéntek útja Golgotára visz,
de vasárnapnak csuda hajnalán
föltámad, aki hisz!

1923.

SOPRON SEGITS!

Álmomból sokszor, sokszor fölriaszt
egy nagy kiáltás, hörgő siralom,
mikor a szél mint duló martalóc
végigszáguld az őszi avaron.
Mikor alszik az élet és világ
és becsukódnak mind az ablakok,
én egyre hallom szélzúgáson át:
valahol messze valaki zokog.

És csitítgatom rémült szívemet:
„Csak csitt... hiszen a szél zúgása volt!”
De mikor már-már újra szendereg,
egyszer csak újból fájva felsikolt
az éji hang, százszoros éji hang,
fülembé zúg, mint félrevert harang:
„Sopron segíts!”

Csitt... semmi az... a szél dudol csupán
De mégis: ez a gyermek hangja volt,
kit seregestül elvitt, elrabolt
Heródes szörnyű zsoldoscsapata.
Igen: gyermekek jajdulnak a szélben,
száz pici gyermek rémült jajszava...
Nem álmodom már, hallom most is, ébren,
ezer sikoltás sikongat az éjben:
„Sopron segíts!”

És visszazeng rá százszoros erővel
az anyaszó, az anyahördülés:
„Hogyan segítsek apró, kis cselédim:
a börtönajtón nincs egy ujnyi rés!
Én gyöngé, édes, száz kis magzatoma,
nincs bennem más, csak tenger siralom.
Rohannék én tűzön, átfutnék a lángon,
visszaragadnálak száz szál szép virágom:
jaj, de mikor testem vértelen és roskadt,
mióta megtéptek s durván rámtapostak...
Mióta reátok záródott a börtön:
sebesre zúzódott falain az öklöm.
Én kicsi árváim, nincs bennem csak jajszó
s véres homlokokkal döngethetem váltig:
nem enged, nem enged ez a tömlőcajtó...”

...S az éjszakában sír a gyereksírás
és százszor jajdul rá az anyaszó,
de amint jó a szürke, józan reggel,
fárad a hang is, halkabb, elhaló.
Nékem mégis csak itt zúg a fülembé,
mint hogyha zengő harsonaszó lenne:
„Sopron segíts!”

Óriási törvény, égi rendelés:
Sopron segíts! — Ha kín és szenvedés
még oly özönnel szakad is reád;
csodát tehetnek sokszor az anyák!
Akard! S ha vágyad szüntelen s mohó,
nem hangzik el majd pusztába e szó:
„Sopron segíts!”

BUCSUZOTT A SZÜLŐFALUM.

Eljött ma hozzám a szülőfalum.
Éj volt és búsan sütött be a hold
s fölsírtak bennem kis dajkamesék,
szent gügyögések, ringó beszéd,
minden mi régen, régente volt.

Eljött ma hozzám a szülőfalum,
s nyögése kongott a hideg falon,
búcsúzni jöttek a szalmatetők...
hajló akác a házunk előtt,
a templom... a kút és a régi malom...

Eljött ma hozzám a szülőfalum,
s csörgette, rázta a börtönvasat,
búgott az akác: hát rabok leszünk?
A kútgém rányögte: elveszünk!
s a templom harangja végighasadt...

Eljött ma hozzám a szülőfalum,
jó öreg dajkámnak sírja kinyilt,
kilépett némán a sárga halott,
csak megölelt és elballagott
s láttam: a két szeme titokban sírt.

Eljött ma hozzám a szülőfalum,
azután elment, a rabságba ment!
S panasza, könnye, csukló sírása,
keserve és tusakodása
azóta egyre a fülemben cseng...

III. Horpadt trombitával

ÚJMAGYAROK ZARÁNDOKÚTJA.

Napkeletre visz a mi utunk,
Kelet felé, Kelet felé.
S nekünk mennünk kell rendületlen,
ha talpunkból a vér kiserken
s ha meg is szakadunk belé...

S aki velünk jön Napkeletre,
bűnbánó, hosszú, hasszú sorban,
az egyebet se hajtogasson,
— mint amit barna, bús barátok
zümmögnek ódon kolostorban —:
„Nagy az én vétkem... Isten... Isten...”

Nagy az én vétkem, Isten... Isten...
Irgalmas lelked ránk tekintsen.
Irgalmas lelked elfelejtse,
amért Nyugatra nézegettünk
s nagy tunyaságba, bűnbe esve,
ásító, mindegy-magyarok lettünk
— pedig a ház, az ősi templom
szikrázó lángban állt felettünk.
Nagy a mi vétkün... Isten... Isten...

Napkeletre visz a mi utunk.
S akinek korbács van kezébe
— szíjból, átokból vagy dalokból —
az verje, egyre verje véle
bűnbánó, görnyedt, véres hátunk
— míg el nem jön a tisztaságunk...

Napkeletre visz a mi utunk.
De csak a hívő jöjjön arra,
akinek lelkét könny s a bánat
éjjfélidőn sebesre marja.
Aki elcsügged s hátrafordul,
az álljan ki e hosszú sorbul'
s ne mondja többé: Isten... Isten...

S akinek korbács van kezébe,
az verjen minket egyre, egyre,
amíg e hívő búcsújárók
elérnek mind, mind Napkeletre,
keleti tájra, vesztett földre:
a Négy folyóhoz s Három Hegyre.

S ott mondják el majd hittel, bátran,
könnyel és boldog Miatyánkban:
Miatyánk... Isten... Isten... Isten...

1921.

ÁLARC ALATT.

Fordulhat úgy, hogy nyiltan könny se hullhat,
lehet, hogy kell az ajkon a mosoly,
jöhet órája a képmutatásnak
s a tagadásra kerülhet a sor, —
de mélyen, bent a szívek rejtekén,
hová csupán az Isten, ha belát,
a katakombák örök-mécseként
hordozni kell a nagy hitet tovább.

Lehet, hogy hosszú, kínos emberöltőn,
végig latrok közt visz e szörnyű út,
hogy sok-sok évig álarc kell e népnek,
mely sima, víg és cudarul hazug. —
De jaj nekünk és minden ivadéknak,
hetediziglen, százszor jaj nekünk:
ha egyikőnk is elveszti hitét,
amíg a próbák útjain megyünk...

Az is lehet, hogy tán új Ábrahámként,
önnön vérünkre kell fennünk a kést
s allelujával nyomjuk el a jajszót,
a kint, a könnyet s kétségbeesést —
mégis vinni kell egyre a hitet,
rejtetten, dugva, tűzön, poklon át,
de vinni kell, a drága négy folyó
és háromhegynek ősi, szent tanát!

Fordulhat úgy, hogy már a könny se hullhat,
lehet, hogy kell az ajkon a mosoly;
jöhet órája a képmutatásnak
s a tagadásra kerülhet a sor, —
de mélyen, bent a szívek rejtekén,
hová csupán az Isten, ha belát,
a katakombák örök-mécseként,
örízni kell a nagy hitet tovább...!

1921.

AZ ŐSI JUSS.

Örökkön él. Verecke szikla-útján
hét vezér hozta kelet kincseként
s mint ősi juss, úgy száll az unokákra
és ott szunnyad a szívek rejtekén.
Elveszthetetlen s megváltozhatatlan.
Cserhalom ormán ez tett új csodát,
ez vitte Nápoly tornyai alá
Lajos királynak bosszuló hadát.
S ahogy forgatták véres századévek
csaták sodrában az árva magyart;
csak ez kísérte s adott új erőt,
hogy nem csorbult ki a kezén a kard.
Nándorfehérvár romlott várfokán
s dicső csatáin a hollós királynak
úgy ragyogott, hogy szédült a világ
és minden népek csodájára jártak.
S Mohács után, hogy minden elveszett:

a nép, az ország s minden hatalom:
Szigetvár égő üszkei között
mint üstökös lobbant ki szilajon.
A végeken, Egervár romjain,
Buda alatt és Zenta sík lapályán,
ott hordta minden harcoló magyar
a kardján, szemén és a szíve táján.
Kuruclegények hetyke harcain
éppúgy velünk volt s éppúgy ragyogott,
mint multával az újabb századévnék,
mikor az agg is fegyvert ragadott
s az unokával együtt ment a tűzbe
viharvert honvédlóbogó alatt...
Csodás örökség! Azt hittük, hogy eltűnt
s idők multával semmi sem maradt,
de lám, hogy jött a szörnyű forgatag
s két világrész fegyverbe öltözött
s mi is vetődtünk, mint a falevél;
ott volt, láttátok, soraink között,
a szívekben, a fegyvereknek élén,
Doberdo és a Kárpát kőfalán,
lengyel mezőkön, Verdun-nél s a Grappán...
Nem mult el. Él az ősi adomány!

Most alszik tán szívek mélyébe rejtve,
de él és megvan, vérünkben kering.
S mi őrizzük s a fiainknak adjuk,
miként ránhagyták harcos eleink.

Elveszthetetlen s megváltozhatatlan
s majd jön egy nap, egy új kürtriadás
s felébred bennünk, tűzzé lesz a vérünk
s akkor, hej! Más lesz ez a föld, beh más!...

Örökkön él. Verecke szikla-útján
hét vezér hozta kelet kincseként
s mint ősi juss úgy száll az unokákra
és ott szunnyad a szívek rejtekén.
Csodás örökség! Légy áldott, légy áldott,
minden népek a te ragyogásod nézzék
s maradj velünk az idők végeztéig,
örök erőnk te: ős magyar vitézség!

1923

A VEZÉR.

Legenda jár... A muramenti erdők
borongó árnyán bujdosik a bánat...
Nem szabad sírni hangos zokogással,
csak esténként a csöndes éjszakának
panaszkodik a vasrvert remény.
De lám a szívek titkos rejtekén
kelnek a vágyak, repülnek, szállnak,
sűrűsödnek s hangjuk is támad
s csuda-reménység jár a nyomába
e diadalmas új legendának.

Akkor is így volt. Inséges idő.
Rabláncát rázta az árva magyar,
földult faluknak tüze égig lángolt
s milliók ajkán sikongott a jaj.
S mikor elhagyott minden jóremény:
Muraköz felől felvillant a fény
és jött a költő, harcot énekelt,
lantverő jobbja hős kardot emelt,
amerre lépett új sereg támadt
s ragyogó fényét dicső kardjának
egész világ csodává nézte,
s mint kit az Isten küldött le nekünk,
úgy járt utána hű magyar népe...

Azóta eljárt a szárnyas idő.
Háromszáz évnek árnyéka fénye,
boldog napok s nehéz korok
suhantak el a mult idők kódébe.

És ránk szakadt az új csapás-özön.
Gazok s bolondok játékszere lettünk
rabszíjra fűzték drága véreink
s halálharangja kondult meg felettünk.
S mikor vízzé vált erünkben a vér
s reményünk eltűnt átkos dermedtségben
a Tisza partján feltűnt a vezér.

S mint az a másik, aki egykor régen
a Muraközben bontott lobogót,
az új vezér is sereget varázsolt,
a semmiből s amint a riadót
ott megfuvatták, egyre nőtt a tábor.

Egy nemzet ébredt fel a kürt szavától!
S most jár előttünk s mi megyünk utána
ujjongó hittel, hiszen bármi ér:
el nem veszünk, mert csillag jár előttünk:
Istentől küldött új magyar vezér.

1920.

CSÜGGEDES.

Immár negyedszer jött el a tavasz,
s megint benéz a börtön ablakán,
s látja, hogy láncán gunnyaszt a magyar,
ajkán elfáradt már a régi jaj
s az arca, hej! még jobban halovány.

Immár negyedszer jött el a tavasz,
s hiába hozza zöldülő rügyét;
minálunk mindent fagyos hó takar;
hiába sírnak: átok, könny s a dal,
minálunk mégsem olvad el a jég!

Immár negyedszer jött el a tavasz,
virágot hajt az áldott napsugár
s nekünk, ó jaj, beh zúzmarás a lelkünk.
Nagy Isten! milyen legutolsók lettünk
s csak álmodunk, pedig az óra jár...

Bárcsak lehetnék kürtje új csatáknak,
ha volna bennem hang, amely sikolt,
hogy hallanák a bölcsős csecsemők,
az ifjak és a sirjukba menők
és föltámadna föld alatt a holt!

Az lenne hej, az új, a szent tavasz —
de hát... mit ér, az álmodás mit ér?
Rekedt torokkal, törpén, könnyesen
csak nézem, nézem lassan, hogy veszen
a nép, e drága ezredéves vér...

1922.

EGY UNATKOZÓ FRANCIÁNAK.

— Anno 1922. —

Jaj, monsieur: igazság, szent igazság,
hogy Páris, haj, csak Páris a világ!
Minálunk hallgat a szív és a dal,
nálunk már nics is élő fiatal,
csak árva kölykök s gyászoló apák...

De Páris! Óh, a napfény városa,
pompával, kincsel úgy bővelkedik,
mintha merész és dús kalózok laknák,
kik elvették s most garmadába raknák
szent Napkeletnek ősi kincseit...

Itt, nálunk, persze unalom az élet,
itt bánat, nyög s emésztő gondok laknak.
Mint hogyha mindig temetőbe járnánk
s valakit egyre, egyre visszavárnánk,
kit láncraverve hurcoltak el rabnak...

Páris? Beh más! Párisban ég a szív
s vidáman lejt ezernyi Pompadur.
Nálunk: — csak rongyot foltoznak a nők,
vagy dajkálják az éhes csecsemőt,
mert fáj az éhség irgalmatlanul...

Menjen Párisba, drága monsieur,
itt nincs „gloire“ s önt megöli a vágy,
hisz úgy sem érti nagy, bús némaságunk,
csak untatja a mi kis, szűk világunk
s nem érti meg, ha sir a Hortobágy...

A ZÁSZLÓ ALATT.

Elhullhatunk e fojtó, szörnyű harcon
mi, kik ma visszük ezt a lobogót,
de lábnyomunkba lépnek újra s újra
tíz-, húsz-, százévig,
— amíg a győzelmet megérik —
töretlen, ifjú, magyar légiók.

Akik mögöttünk jönnek: más legények.
A könyveikbe s imádságaikba
beledalolt a zúgó harci ének.

Gránát nevelte őket és a vér
verte a zápor, hőség és a tél,
nevelték őket földúlt harcterek;
akik mögöttünk jönnek: más legények,
tűz- és acél- és szikla-emberek!

Akik ott jártak Kárpát ormain,
Doberdo s Verdun sziklái alatt,
azokat hej! nem állítják meg többé
tudós tanácsok s bódult jelszavak,
azoknak rongy a guruló arany,
a rang, a hír s a nagyképű mesék,
azok nem hisznek, csak Istent magát
s a négy folyó és három hegy közét...

Elhullhatunk e fojtó, szörnyű harcon,
de tartanunk kell ezt a lobogót,
mig lábnyomunkba lépnek újra s újra
töretlen, ifjú magyar légiók.
Azok viszik majd új hittel előre
tíz, húsz, száz évig,
de a győzelmet egyszer elérik!

1923.

A BÁSTYÁN.

Jöhet újabb száz éjfél
kisértetes sötétje:
mi virrasztunk és őrködünk
viharba, jégverésbe
s nem sápadunk el mégse!

Jöhetnek újabb rémek,
dögvész, lidércek, sáskák,
csapások, iszonyat-özön,
fegyver, arany vagy álság:
mi nem hagyjuk a bástyát!

Jöhet világ hatalma,
hogy térdre kényszerítsen
— maroknyi bár a szív s a kard
s pártunkon senki sincsen —;
velünk csatáz az Isten!

1923.

ELJÖTT AZ ŐSZ.

Megint eljött a bús legény: az ősz
(Kisérték hullott, sárga levelek.)
S ahogy elérte szőke Tisza táját,
ledobta elnyütt, régi ködsubáját
s egy sóhajtással leheveredett...

Melléjük ültem s néztük csendesen
a drága, fáradt, magyar parlagot.
S valahol messze, a sápadt hegyeken,
kopottan, kínnal, nyögve, betegen,
unott nyarunk nyugatra ballagott.

S beszélt az ősz, hogy hosszú utat járt
s amikor jött a Hargita alatt:
ezer kis házat látott kiraboltan,
egy kis gyerek hevert az úton holtan,
s károgtak csunya, hízott madarak...

Tokaj hegyén, hogy pihenni megállt
s a szőlőfürtre simult a keze:
Kassa felől minden, de minden lángolt,
valaki sírt; egy meggyalázott lány volt —
S az ősz — sietve futott délre le.

A Béga partján nem volt semmi nesz,
nem zúg az erdő, siri csönd van ott.
Tücsök se szól, a halk, lopódzó, esten,
csak valahol az útszéli kereszten —
a kínzott testű Krisztus zokogott...

Most idejött a bús legény az ősz
s ahogy beszéltünk ott, a parlagon;
szívembe vágott szava, mint a penge,
tőviskorona szorult a fejembe
és sírtam árván, koldusan, vakon...

1922.

PÁSZTORKÖNYÖRGÉS.

Apró tüzeknél virrasztó népem,
Ezeresztendős, bús pásztorok,
Ujra föntjár a csillag az égen:
Bimbóba pattant az ősi titok.
Betlehem fölött tűzcsóva lángol,
Ébredj, hej, ébredj keleti pásztor!

Hej, ezeréves, soksebű pásztor,
Rongyoscondrájú, nagyhitű nép,
Serkenj már s indulj, elszéledt tábor,
Csillagbanéző, rúgott cseléd!
Nézd, hív a csillag, új csoda támad,
Hej, szaporábban szedjed a lábad!

Csöpp Gyerekisten, mennyei bimbó,
Itt vagyunk, látod: vert magyarok.
Fázol? Jaj, gunyánk, lásd, nekünk sincs jó,
Rádadjuk mégis, ha úgy akarod.
Jászbölcsődnél roskad a térdünk:
Szörnyű időket, bőjtöket értünk!

El se is kergess e rozzant alkoból,
Hová holnap már királyok jönnek
S talán kiturnak innen a sorból,
Hisz mást se hoztunk, lásd, csak: a könnyet.
Árvább nemzeted nincsen minálunk,
Szétszakították, lopták a nyájunk!

Siralmas sorsunk, szánd kicsi Isten,
Fordítsd meg immár ezt a világot,
Ahol számunkra igazság nincsen
S hol a kevélység trónusra hágott.
Elszéledt nyájunk tereljded egybe,
Híjja ne légyen egyetlen egy se.

Enyhüljön öklünk szent kézfogásra,
Oszlasd a felhők nagyját felőlünk,
Virradjunk fényre, föltámadásra,
Sok civódásunk muljon el tőlünk.
Dicsőség légyen az Úrnak az égbe
És harmatként hulljon a földre a béke!

A HÍVÓK ÉNEKE.

Az idő jár és csak megérlel mindent.
A gyöngé törzsnek terebélye nő,
akárhogy vágják hajló, ifjú ágát
s ha leverik is bimbózó virágát:
mindent megérlel lassan az idő...

Érik a könny és csoda-biztonságban
csiráz a lelkek földjében a vágy
s hiába minden régi babona,
csak bontogatja a szirom-ruhát...
Érik a könny, a nagy magyar keserv
és érik csendben az új akarat
s ráolvasások és régi ígék

meg nem fojthatják ifjú életét
millió szívnek hű burka alatt.
És nincsen senki és semmi hatalom,
aki megálljon véle szemben,
mert minden induló, sarjadó rügynek
kezdete ott van a Végtelenben,
a titkos és ősi Végtelenben...

S dulhat fölöttünk minden vihar most,
csapás zuhoghat s zúghat az örvény:
mégis kinő mi él a szívekben,
mert örök, mert szentség, mert megölelhetetlen,
mert Törvény!

1925.

ÁBEL A TISZAPARTON.

Bátyám, ne bánts és ne szorítsd a torkom,
amért a véred, testvéred vagyok!
Hát az se volt még elég, szörnyűségnek,
hogy jég vert el s a házunk porig égett
s az Isten és a hit is elhagyott?

Bátyám, eressz, hisz egymagad maradsz itt
e tíz csapással sujtott bús rögön!
Mi hasznod, hogyha többé nem vagyok,
mi hasznod, hogyha én is meghalok
a vérem piroslik majd az öklödön?

Bátyám, vigyázz, a testvér vére: szentség
s hogyha kiontod: mind fejedre hull!
És hallgassad csak: régen elrabolt
hugunk Erdélyből újra fölsikolt
s mi egymást öljük irgalmatlanul?

Bátyám, megállj, ne ölj meg... jaj, ne még!
Öcsénk hörög a rabhatárokon...
s te engem ölsz, te engem fojtogatsz?
kipusztulunk, ha egymagad maradsz,
bátya, ne még... jaj... bátya, irgalom!

TIHANY ALATT.

Mint alvó gyermek, békén szunnyadoz.
Három megye ringatja bölcsejét
s lenéz reá ezer sugárzó szemmel
örködő anyja: a csillagos ég.

Óriás gyermek. Békén szunnyadoz.
Szilaj, nagy kedve álmodásba fáradt.
Tengert játszott, de éjszakára tó lett
s vén Bakony zúgja a dajkadanákat.

Ó, hogy szerettem tükre villódzását,
ó, hogy szerettem habtarajos hátát,
ó, hogy szerettem, ha óceánt játszott,
és úgy szerettem csendes éji síkján
a holdsugáros, ezüstszín zománcot...

Akkor — pedig volt — nem húzott a tenger,
tele volt a szívem titkos szerelemmel
e dunátúli Meotisz iránt,
nem adtam volna, kínáltak vón érte
ezer hatalmas világóceánt!

Ó, most sem adnám! Csak ép a szerelmem
fájdalmas, könnyes szeretetté mélyült,
mert egyszer, régen, elhívott a tenger,
értünk kiáltott onnan messze délrül.
„Segítség!“ zúgta lent az Adria;
nótás vonatok vágattak oda
s piros magyar vér csurrant csak csurrant
magyar tengerpart köszikléira.

Jaj, hány magyar szív dobbant ott utolsót,
mikor az ég is leszakadt reánk
s mi, szívünkben Balaton-szerелеmmel
védtük ott délen, azt a kis darabka,
piciny darabka magyar óceánt!

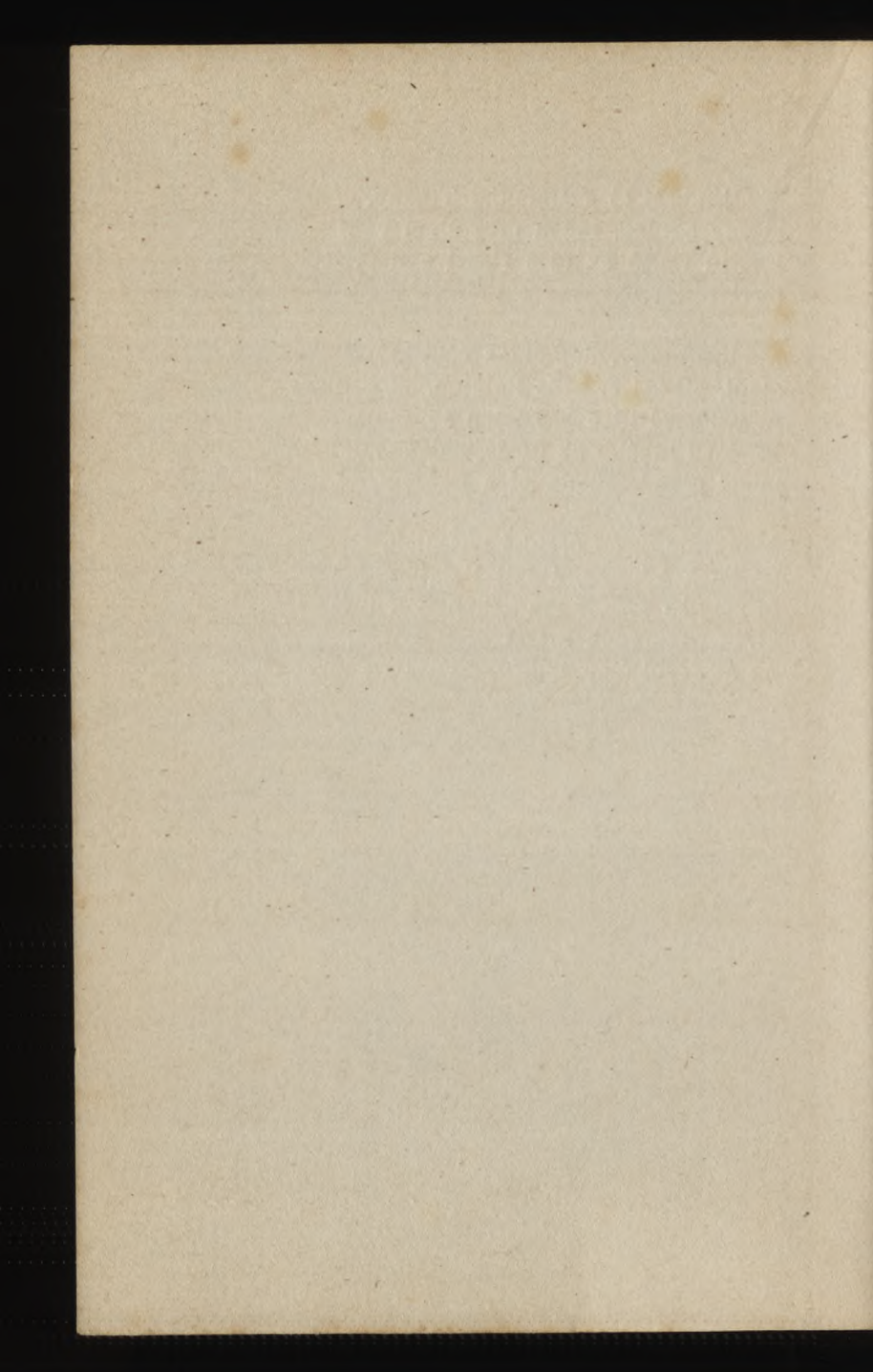
Rég volt s úgy fáj. — Azóta nincs világom
e szűkre szabdalt mesgyét sírva járom.
A Hortobágyon — Erdélyt siratom,
Kunság buckáján — Tátrát álmodom.
S árva Dunántúl szelid dombjain
a Bánság édes nevét jajgatom...

Aludj, aludj tó s álmodjál Tihany,
bizony boldog, kinek még álma van!
Engem riaszt az éj s riaszt a nap,
mert nincs nyugvás e planéta alatt.

Aludj, aludj... dajkál az éjszaka,
aludj, pihenj ezüstös Balaton,
ne hallgasd itt e hasztalan sirámot,
hallgasd inkább az ős dajkadanákat,
miket csendesen dudol a Bakony...

Aludj, aludj, én örökké szeretlek,
Istennek könnye, áldott Balaton
és meg se vess, hogy Tihanynak tövén,
ülvén partodnak megszentelt kővén,
Az Adriáról álmodom!

IV. Biztatom a rügyet

A GOLGOTÁS EMBER MEG A TAVASZ.

A Golgotának hosszú, hosszú útján,
hol kővé vált a könny, a kín s a jaj,
vánszorgott némán a súlyos kereszttel
a roskadt léptű, görnyedő magyar.

S egy fordulónál, ott ahol az út
a kétségb'ésés szikláira tér
és elmaradt a korbácsos pribék
és nagy csöppekben hullott el a vér.

Ott fönt, e kínos, nyörnyű fordulónál,
mikor a szíve telve volt panasszal,
találkozott a golgotás magyar
a könnyüléptű, nevető Tavasszal.

S megsimogatta véres arculatját,
szelíd, zsongító, hűs, szellőkezővel
és megcsókolta zúzott homlokát is
virágszirmoknak halk leheletével.

Aztán szívébe nyult a szenvedőnek
és újra verni kezdett ott a hit,
s a keresztvivő újra felemelte
a kéklő égre könnyes szemeit.

S azóta — bár az óriás kereszt
súlyosabb egyre — nincs ajkán panasz,
a föltámadás zeng a szíve mélyén
s kíséri őt az ifjú, szép Tavasz...

1924.

RÉGI LEGENDA FELTÁMADÁSA.

Súgott valamit tegnap a Tisza,
amint medrében búsan ballagott
s lelkemben fény gyult, égőn, hirtelen,
mint mikor tévedt, ödöngő vakok
szeme előtt az árnyék felszakad
és látnak újra drága sugarat...

Súgott valamit tegnap a Tisza.
Azt mondta: immár betelt az idő,
istrázsa áll a Beszkidek gerincén...
Rákóczit várja... holnap visszajő...
Vannak, kik látták Lengyelországban
s ígérte: hogy már hozza a hadat...
várják jelét az új trombitásnak
s jár a legenda... nő a legenda
valahol... zúgó erdők alatt...

Mondják, hogy éjjel, csillagos éjjel
Rákóczi földjét veri a láz,
mivel hogy immár Szuhay Mátyás
rongyos brigádja arra tanyáz.

Sűrű az erdő, tűzük se látszik,
rejtve takarják bokrok s a fák;
néha-néha mégis hej, csak kihallik,
ahogy nyihognak hű paripák...

Csörögnek immár arra a nyárfák,
minthogyha rozsdás láncukat ráznák.
— S éjenkint szurtos, szegény kovácsok
lopva verdesik vén kalapácsuk.
Lopva, titokban, messze ne hallják
— munkácsi hóhért föl ne zavarják. —
Szuronnyá hajlik kaszák pengéje
s Rákóczi rongyos, de leghívebb népe,
piros orcával, feszült kezekkel
— S kárpáti kunyhók sugják egymásnak,
várja, hogy egyszer... szürkülő reggel...
csodás erővel s diadalmasan
Beszkid gerincén újra felharsan
Rákóczi drága tárogatója...

Súgott valamit tegnap a Tisza,
amint medrében némán ballagott
s bennem megujult elfonnyadt hitem
s most fénybe szédült arccal hirdetem:
ne nézzetek a porba magyarok!

1921.

SZÉKELYEK.

Régen volt hajh! A gácsországi lankán
dús vérbe szédült a sárga vetés
és dőlt a cárnak tenger katonája
mint sáskajárás, mint a jégverés...
A Luga partján csikorgó fogakkal
s vérbeborultan állt egy kis sereg
és hullott, hullott, de lépést se hátrált,
akkor láttam először... székeltek...

Aztán sodort az óriás vihar,
vetődünk, mint a szélben a levél
s a Brenta partján, talján ormokon
csordult veríték s buggyant ki a vér...
Mikor elhagyott már az Isten is
és kicsorbultak kardok, fegyverek,
a csüggedt hadban kemény daccal vívtak
néhányan még... halálig székeltek...

S hogy összereccsent, mint a kártyavár,
mi bontott falu ősi templomunk
és zúzott testtel néztük vérezőn,
hogyan rabolják kincsünk, otthonunk;
míg ráncszakadt az ég s a kárhozat
és lakmároztak patkány-nemzetek,
csak ők birkóztak az egész pokollal:
rongyos, keserű, fáradt székeltek...

És most... és most, míg egyre tart az átok
és agyarkodva fojtjuk véreink,
felejtve bút, bajt, béna koldusságot,
bilincset, könnyet s minden földi kínt;
mikor a hívők oly kevesen vannak
s néha látunk csak dolgozó kezét:
most is csak ők a Napkeletre nézők,
néhányan, hívők, árva székelők...

DÉLI HARANGSZÓ.

Megszólalt újra az Úristen szíve,
meghúzták csöndben a déli harangot.
Nézz most az égre sápadt orcáddal
te rab magyar, ki mint vakondok
világtalan, üres szemekkel,
tekintesz jobbra-balra, szerteszét
s úgy látod, immár nincsen semmi se,
csak vak sötét, csak nagy sötét...

Megszólalt újra az Urísten szíve,
S meddig a Kárpát átölelve tart,
az ezeréves végek szent ölén,
minden toronyban ezt az ősi dalt
zengik, kongatják áldott harangok,
egymásnak adván a ringató hangot.
Apró templomok kis csengetyűje
egymást ölelve, összecsendülve,
s régi dómoknak öreg harangja,
testvéri láncban egyre kongatja:

akárhogy őrzik szuronyok, szablyák,
mi elszakított rab véreinket;
minden, de minden összeköt minket!
Napsütés, szellő, búza kalásza
s magyar harangok forró fohásza...
Kicsi harangok, öreg harangok,
áldassék mindig szerelmes hangjok!

Megszólalt újra az Uristen szíve,
egymást buzdítják magyar harangok;
koldus véreim, rab testvéreim:
áldjátok hittel mindig e hangot.
Nap-nap után egy szemrebbenésre
összeköt minket szent ölelésre,
kik megmaradtunk — bármit akarnak —
zsoltáros hittel hívó magyarnak...

1921.

FECSKE A GÁLYÁN.

Látod-e testvér: rászállott a fecske
az árbóc hosszú, barna sudarára!
Látod-e testvér, testvérem a láncon;
tavaszidőn a gályarab sem árva.
Hogy elsimultak a zajgó vizek,
testvér, testvérem: én hiszek, hiszek
a megszabadulásba!

Látod-e? Nézzed: a rozsda lazítja
rajtunk a láncot s a vasat alattunk,
vonul a felhő, fordul az idő is,
meglásd: megélünk, akik megmaradtunk.
Bodroz fölöttünk tavaszi felleg,
testvér, a habok énekelnek,
már tavaszra virradtunk!

Repülj el fecskénk, árbóc sudaráról,
tükrözzék röptöd a végtelen habok,
vidd el a hírünk, azoknak, kik várnak,
mondd el, hogy mulnak a téli viharok
s mondd: hogy a láncon, a gályapadon,
jaj, reménykednek s hisznek nagyon,
hisznek a régi rabok!

HAJÓVONTATÁS.

Húzzad, feszüljön a görcsös kötél,
Nézzétek, látszik már vén Komárom!
Dagadjon az ín és dagadjon az ér,
Húzzon keményen, mind aki csak él,
Rajta, ha mindjárt sebet tör a vállon!

Hull a veriték és perzsel a nap,
Húzzad! Serényen menjen a hajó,
Henyén ne járjon a kötél alatt,
Se virtuosos gyerkőc, se reszkető agg,
Eszébe se jusson, hogy hűsölni jó.

Húzzad, ne roskadj: magyar a legény!
Hasítson habot a tágölű bárka,
Egyformán húzzon az ifjú s a vén,
Mert aki nem húz vagy nem bírja szegény,
Nem jut el bíz az a pozsonyi várba!

Húzzad, feszítsed s lépjél a nyomba,
Húzzad az élen ott, hallod? Hahó!
Nem nyughat senki, míg vén Komáromba
S onnét is tovább még: ősi Pozsonyba
El nem ér újból a magyar hajó!

1923.

MÁRCIUSI ZSOLTÁR.

Idézzek újra, márciusi lélek!

Hol van a tűz, a költő és az ének,
hol van a lant, a márciusi kard
s a félszázad, mely elsuhant fölöttünk?
— Elmult. Ne bolygasd meg a vén avar!

Idézzek újra, márciusi lélek!
Hiszen itt voltál, tüzed újra éledt,
félszázad multán, késő unokákban,
mikor világok állottak tusában.
Mikor a sziklán, kárpit bércen,
ott, hol húzódott az ősi határ,
s lent, a Dunán, nagy messze, délen
dörömbölt csontváz-kézzel a halál.

Láttalak akkor márciusi lélek,
a hitves, a gyermek mind-mind, semmivé lett,
vének és ifjak, fiúk és apák
testéből készült, tornyosult a gát
s népeket sodró vihar szelében,
te virrasztottál mibennünk ébren.
Te adtál erőt, míg évszám folyt a vér
s egyre kisebb lett a falat kenyér...
— Aztán eltűntél s magunkra maradtunk
s most éj van, szörnyű nagy, fekete éj
s csak a sírhantok roppannak alattunk...

Idézlek sírva, márciusi lélek!
Hova tűntél és hova szállt az ének?
Hova hullott a markunkból a kard,
mikor soha még ily istenverések
nem látogatták a szegény magyart...
Soha, soha még ily mélyre nem estünk.
Imánk erőtlen, vértelen a testünk,
köröttünk egyre szűkül a világ
és nem találunk bosszúálló szentet,
avagy csodákat teremtő imát!

Hát így maradna most már véges-végig,
amíg csak el nem pusztul ez a nép itt?
Hát ami volt, az mind csak pára, köd?
hát elmehet a kor s idő ily könnyen
egy ősi ország, ősi nép fölött?

Hát hasztalan kiált a jaj az égig
és hasztalan vergődik itt e faj?

Csak minket ér e rettentő ítélet
s köröttünk tánc van, élet és kacaj?
Akik a vérünk ömlő csapra verték
azoknak bőség, boldogság a bére?
— Nem, nem lehet! Hisz Isten egy fiának
az igazságért foly el drága vére!
Nem, nem lehet és jönni kell a napnak,
mely oszt és mér, jutalmaz s megbosszul
s aki sínylődött, felemelkedik
s ki bűnön trónolt, az a porba hull.
Jön majd egy perc, amelyet esdve várunk
s felérez bennünk a halott remény,
megcsendül az a márciusi dal
ujult március csoda-reggelén.
Idézlek, jöjj el márciusi lélek,
jőjjön a kard, a költő és az ének,
mely régi törzsön új hajtást fakaszt
s hozzátok el az új magyar tavaszt!

1921.

HAJNALI IMÁDSÁG.

Most minden alszik. Ránk borul anyásan
millió éves csillagsátorod.
Nagyúr! Ős Isten! — szunnyadó mélységben
tehozzád kiált egy virrasztó fiad,
hozzád kiált egy apró magyarod:
Hol vagy? Tekints le felhőid mögül!
Legyen számunkra egy szemrebbenésed,
Nagy árvaságunk, elmúlt jószerencsénk
magyarok Apja, nem fáj már Tenéked?

Most kell, hogy halljad a rimánkodásom,
hisz minden alszik, a bűn is pihen,
ne rejtse szentséges orcád én előtttem,
milliók szíve most az én szívem!
Szava vagyok egy sülyedő világnak
s kiáltó torka minden magyaroknak:
Isten-Ur! Nimródnak veszendő törzsére
virrad-e reggel és virrad-e holnap?

Meotisz-tónak kincses szent vizéből
kikelő Nap, a magyarok Napja?
Derül-e fény még keleti tájon,
turáni pusztán, szittyá-lapályon?
Látsz-e még minket magyarok Apja?

Ne üss már minket verő kezeddél
s ne üzz el innen: Tisza-mentéről!
Hová mennénk? Hisz úgy elszakadtunk
Emese asszony édes mellétől...

Hová is mennénk? Tibeti puszták
szent legelője elsülyedt régen.
Homokba fulladt füve virágja
s most vad vihar verdesi, vágja
s lángoló mennykő csattog az égen...

Ne üzz el minket, hová is mennénk,
nem vár minket turáni puszta.
Vándor, kolompos barmaink nyomát,
sátrunk helyét és hontalan, nomád
tüzünk hamvát a szél már rég befujta.

Itt jó minékünk. Tisza vize édes,
a fű kövér s a kis tűzünk melenget.
Nagyúr, Ős-Isten, mégis hull a könnyünk
és fájnak a lelkek és fájnak a lelkek.
Sátrunkba bujt a siralom és bánat,
Sajogva cseng a gulyáink kolompja,
Hajlong a fűz s a rezgő nyárfa lombja
S panasza van csak most a furulyának.

Ne hagyj elveszni, erős Isten-Ur
s küldd el minékünk újra a Napot!
És küldj hitet és küldj erőt...
Kitárt karokkal és kinyílt szívekkel,
Keletre néznek, ha szürkül a reggel
s várnak esengve, fényszomjas vakok,
Nimród fiai: árva magyarok.

V. Vén leveles láda

OKTÓBER 31.

Valahol, túl a szuronyok palánkján,
bús kriptá mélyén alszik a halott.
Üvegszeme a semmiségbe bámul,
erős keze már többet meg se rándul
s fölötte talán régi magyar nyárfák
könnyeznek reggel-este harmatot...

De éjszakánkint, mikor odahallik,
a Tisza-parton nyögdecslő nád,
rabságba hajtott síró erdőségek,
a barázdák, a mezők... és a végek;
akkor kilép az ólom-koporsóból
és kilöki a kriptá ajtaját.

Szétnéz acélos, szürke két szemével,
öklén dacosan megdagad az ér
s nem tudja: melyik világtájba menjen
— minden irányból panaszt hoz a szél! —
Kinek segítsen? Melyiket hallgassa?
A rabokat, kik szabadulást várnak?
Vagy nyugaton, a lomha Duna táján
szakítsa végét a torzsalkodásnak?

Ó, hogyha csak egyszer tudna újra élni!
Hogyha még egy órát vissza tudna kérni,
csak egy percet, hogy még egyet kiálthatna:
— a szava a csontig, a velőig hatna.
Uj remény szökne a rabok éjjelébe,
a szájaskodásnak, vad tülekedésnek
hej! vége szakadna, egyszeribe vége!

De nincs csoda. — A messzeszállott élet
nem jön már vissza futó percre sem.
Hiába sírnak szenvedő rabok,
torzsalkodhatnak önző magyarok,
a nagy halott a geszti kriptá mellett
csak áll s zokog, könny nélkül, csendesen.

És úgy találja őt a szürkületben
a kakasszó a bús kriptá előtt,
de akkor újra becsattan az ajtó
s reggelre könnyel telesírja ott lent,
a bús halott a gyászos szemfedőt.

És áll a rabság sötét éjszakája
és áll a meddő, önző szócsata ...
Borul a felleg, tűnik az idő
és egyre ver az átkok ostora:
a széthúzás, az ősi lomhaság,
ásítanak a minden-magyarok
s a mulandóság pókja teleszötte
a házunkon az ajtót, ablakot ...

S ha mégis lesz egy új hitű magyar,
aki reménnyel néz az ég felé,
aki szívét még el nem kalmárkodta,
az csússzon térden a halott elé
és mondja el imája ronsait
— lehet, hogy az még egyszer megsegít. —
egy érintetlen szívű unoka
imája tán még elhallik oda...

Jöjj el Halott, mi csodatevő szentünk,
erős kezeddél állítsd meg felettünk
a pusztulásnak szörnyű kerekét!
Jöjj el, Halott, mi reszkető kezünkkel
s hamuval hintett bűnbánó fejünkkel
várjuk a jöttöd, hallgatjuk a lépted,
jöjj el, mi szentünk s mentsd meg a fajtád,
ezt a megalázott ázsiai népet.

1921.

A BÁN VESZEDELME.

Reggel szól a bán úr:
Délután kimégyünk,
kursaneci nagy erdőben kicsi hajtást tészünk,
estére megtérünk...

Csak eléje járul
jó öreg szolgálja:
— Ne menj uram, édes uram vaddisznócsapára,
hidd el, nagy az ára!

Neveti a bán úr:

— Jó öreg cselédem,
babonáság a félelmed, nem lesz bajom nékem
erdő sűrűjében.

Ilona kisasszony,
a kishuga mondja:

— Ne menj el, a szívemet valami úgy nyomja
s úgy zúg a fa lombja.

— Ne félj hugom, édes,
nem ér engem semmi,
rossz álmod volt, eredj lelkem délután pihenni,
nekem el kell menni.

Péter öccse szólal:

— Ne indulj el bátya,
vagy pediglen Póka vadászt hagyjad itthon
csáktornyai várba. mára,

— Ugyan, minek hagynám,
öcsémuram, Péter!
Császár ajánlotta nékem s velem van hűséggel,
miért ne vinném el?

Péter gróf csak hümmög:

— Póka hajnaltájba
levélhozó galambot várt, haj, Bécs felől yárta,
istrázsa is látta.

— Hagyd el, öcsém Péter,
istrázsák pletykáznak.
Mit írhatna bécsi császár Póka közvadásznak,
rongyos közvadásznak?

Kocsira ülének,
el is indulnának,
de a lovak egyszer csak haj, horkolva
akármit csinálnak. megállnak,

De csak kimenének,
irtást végighajtják,
de nem látták semmi vadnak se hírét, se
bárhogy is akarták. hamvát,

Haza készülének,
de ihol fut Póka:

— Uram, uram, rátaláltam erdei disznóra!
Álljon meg egy szóra!

Be is szaladának
erdő sűrűjébe
s ihol egy nagy vadkan csörtet bozótba,
„Elébe! Elébe!” cserjébe...

Veretes muskétát
rásüté a bán úr,
sebes testtel dühös vadkan csak egy nagyot
s aztán hátrafordul. rándul

— Lődd le, fiam Póka!
Nem látod, hogy támad?
Minek mászol fattyu-lélek most a cserfa ágra,
gyalázatos, gyáva!

De Póka csak nem lő,
jobbra-balra vagdal,
szegény bán úr hát csak késsel ölre megy a
bátor akarattal. vaddal,

S ahogy küzködének,
vérpíros fenyéren:
gonosz vadász főbe sujtja bán urat keményen,
halálos keményen...

Igy lőn veszedelme
nagy jó hírű bánnak,
ki nem hitte röpkülését császár madarának,
bécsi madarának...

1921.

PETŐFI.

Kicsike házból dalolva jött el,
Szívén ezernyi dallal, énekkel.
Bolyongó lelke mánd messzebb csalta,
Nótákat írt a kaszárnyafalra,
Korgó gyomorral komédiázott
És mindig, mindig csak ölelni vágyott.

Kicsike házból dalolva jött el,
Együtt csavargott kósza szelekkel.
De hogy kigyulladt világ négy tája,
Ő lett a kürtje, szent harsonája
Millió véres, harcos legénynek
S Istenig harsant az új magyar ének.

Kicsike házból dalolva jött el,
S mint régi táltos, égbe szökött fel.
Üres gyomorral csudákat termett,
Dalolt csatákat, bort és szerelmet,
Drága virág volt magyarok fáján
S nyom nélkül tűnt el a Küküllő táján...

1924.

ÖREG PÁSZTOR: BADACSONY.

Hever s fektében elméláz délre,
messze, somogyi lankás vidékre.
Előtte: széles foltban a nyája,
sok bodroshátú, fürge birkája.

Néha pipázik s pipája füstje
fehér felhőként bodroz fölötté
s déli verőn, ha süti a nap,
delel a jószág az ég alatt.

Hány ezer éve méláz e pásztor
s nem riad föl e szent álmodásból?
Hány ezer éve néz át Somogyba,
mintha ígézet tartaná fogva.

Csak néha, mikor a nyája riadtan
futkos, torlódik, zúg szakadatlan:
ordít fel ott az a rejtelmes pásztor,
villám süvít a vén karikásból
s zengve, üvöltve kurjantja nyáját,
harsog Veszprém, Somogy s Zalán át:

„Hej, rusnya jószág! Hej Balaton te
csúf, kergebirka! Ugyan mi lelte?!
Hej, aki adta: körbe mán, fordulj,
hej, ki ne fuss ott, szélen a sorbul!”

Három megyén is keresztet vetnek...
verése gyorsul riadt szíveknek...
Harangot húznak... s rebegik halkán:
„Mérges a bátyó! Cudar vihar van...”

Morog a vénség. — Reszket a nyája,
még egyszer átsap somogyi tájra,
Fonyódon csattan ostora vége
s vakító villám szakad ki véle...

Aztán elnyugszik, csitul a jószág,
torlódnak még a hablábu birkák,
de már a napfény újra melenget
s békél a pásztor falkája mellett.

Pipája bodroz. Fölnéz az égbe,
majd meg elréved nagy messzeségbe,
Somogyba méláz göggel, pogányul,
somogyi földön ugyan mit bámul?

Valami ősi babona fogja,
titok lappang a nádba, homokba...
Bús szerelem vagy szikla-gyűlölség?
Sohse fejtik meg emberi törpék.

Kőszikla-pásztor s vén Somogy földje
bámulják egymást némán, örökre.
Kettejük titka — senkisémet érti,
halandó ember hiába kérdi:
Badacsony bátyó hallgat, csak hallgat
s az ősi titkok — titkok maradnak.

PETUR BÁN NÓTÁJA.

Éjfél után, a bánat országútján,
— mint annyi százszor, gyötrő éjeiken —
ballagtam kínban s fájó siralommal
maradt mögöttem koldus-éneke.
Valami régi, mohos, pincegádor
meredt reám és bent egy pisla mécs
s fülembé zúgott egy szilaj kiáltás:
„Hej, lantverő! Megállj te! Merre mész?”

— Nagyuram... Petur bán... én dicső uram,
nincs útam, tervem, csak a kín vezet.
S ha idehúzott, engedd legalább,
hogy megcsókoljam lázadó kezed...

S aztán hallgatunk, hosszú fájdalommal
— az esti pillét pörkölte a láng. —
„Igyál, diák! — förmedt reám a bán —
szinültig áll még most is a kupánk!”

És ittunk. Ó beh átkos, keserű,
évezredes könnyből volt tán a bora,
de rázmúgott az őszfejű nagyúr:
„Igyál és aztán nótát, cimboral!”

— ...Én? Nótát? Nézd: az enyém mind hamis...
meg aztán mind, mind olyan keserű.
Nem nótáz immár a rongyos magyar
s elcsuklik mindig, minden hegedű...

„Nótátok sincs? No, megvert jól az Isten,
elvette immár tőletek a vért
s ha arculvernek: bárgyun mosolyogtok
és minden rongyért megcsuklik a térd.
Hahó világ! Dicső egy nemzedék!
Nagyszáj-legények s pénz-zsugorgatók...
S nótájuk sincs! Talán Tiborc is ásít,
amíg fölöttük hálót sző a pók.
Hahó világ! Dicső kis unokák!
Nótátok sincs? Hidd el, hogy van diák,
csak hogy lapul a szívek fenekén,
mert bujkál, mint a torlatlan gyalázat
s nincs, ki elmondja. Elmondom majd én!
Igyál s hallgassad? Ez a ti nótátok,
vidám nagyon, ha nem is daloljátok:

Igyál testvér, egy komám,
gyöngyvirág az élet.
Vesztett csata alkonyán
jó a bor s az ének.

Mit búsulsz a holtakon,
nincsen semmi baj,
nékünk áll még a világ,
ihajlári haj...

Igyál testvér, kenyeres,
gyöngyvirág az élet.
Ha kardod nincs, ne keress,
csak elvennék tőled.

Erdély, Bánság mit neked?
Kevesebb a baj;
nélkülük is élhetünk,
ihajlári haj...

Igyál, testvér, vén gyerek,
gyöngyvirág az élet.
Dolgozzon a ló meg eb,
kell az a fenének!
Sok az adó? — Nem adunk.
Csak Budának baj,
antul könnyebb a sorunk,
ihajlári haj...

Igyál, testvér, pajtikám,
gyöngyvirág az élet.
Mócsi úr lett száz tanyán,
meg ne bántsad, kérlek!
Ki adna majd polturát?
S az lenne a baj,
inkább járj a kedvibe,
ihajlári haj...

Igyál, testvér, aranyos,
gyöngyvirág az élet.
Sok a bankó, bárha rossz
s hogyha kevés néked:
lesz még több is, rosszabb is,
nékünk ez se baj,
megélünk majd valahogy,
ihajlári haj...

Igyál, testvér, ne ámíts,
gyöngyvirág az élet.
Ha meghalunk, irhánk is
Mózsie lesz végleg.
Ugyse ér majd egy garast,
az meg néki baj,
mi vagyunk a magyarok
ihajlári haj...

Elhallgatott a gúnyos, öblös nóta,
csak egy kacaj, egy kacaj harsogott,
keserű, véres, gyilkos hahota...
és akkor minden összeroskadott:
a bán... a mécs... a bor... a pincegádor...
az éj s az út a jegenyék alatt,
de jaj! a nóta itt zúg a fülemben
s a keserűség torkomban maradt...

1922.

JÓKAI.

Sokszor úgy érzem: nagy hegyen ül fönt,
óriás ködválla felhőkig ér
s vén regős-módra, zümmögő hangon,
örökidőkig egyre mesél.

Kicsi sárkunyhók s márványos termek
mélyéig elhat a halk meseszó
s csüngenek rajta szent áhítattal
búsak és vígak, az agg s a bohó.

Vígasztal, dorgál — rikat s neveltet,
porból az égig viszi a lelket,
porból az égig viszi a lelket,
egyszer suhogó, gyorsröptű táltos,
— csillagmezőkön Istenig szálldos, —
majd meg pislogó kis bányamécses,
bányák odvában
lobog magában
s reszketve szólal az örök sötéthez.

Jött csodamódra s nem járt előtte
harsonát fújó heroldsereg,
jött mosolyogva, ajkán mesével
s roppant országok királya lett.
Hatalma messze északi földtől
tengerentúli világig terjed
s úgy járt közöttünk, szelíden, halkán,
mint egy őszhajú, nagy, tiszta gyermek.
Milliók gyásza kísérte sírba,
de mikor ráhullt az ős anyarög:

ámulva látta könnyező népe,
hogy lelke mesél az élők fölött!
Meg sem is halhat, örökké itt él
és zümmög és zenél a halk meseszó,
egész világok figyelnek rája
s permetez, hullik a símogató,
áldott meséknek, harmathullása
folyton, szüntelen
s ezernyi lelken
csodát tesz égi vigasztalása...

Fönt ül valahol, valami hegyen,
ősi regösként, gomolygó ködbe
s virrasztja mesével veszendő népét,
konok, nagy hittel állva fölötte.
Titkos varázsló, bűbájos mágus
szava, meséje, mind hatalom!
Hiába állja útját ezernyi,
rablott kincseket strázsáló szurony.
Áttör acélon, átkel a vízen,
nem gát előtte az új gúny-határ;
száll a mesének zümmögő hangja
s rabmagyarokhoz utat talál.
Egyiknek így szól: Testvér, kitartás!
Másiknak így szól: Ne csüggedj, pajtás!
Kassán azt sugja: Rákóczi eljő,
Erdélyben meg, hogy oszlik a felhő
s hadak ős útján Csaba már vágdat!
— Mindenütt serkent, buzdít, vigasztal
s éleszti lángját a sóvárgó vágynak,
törzséhez húzó, emésztő vágynak...

Oszhajú táltos. Vén regemondó.
Főnt ül egy csúcson és egyre mesél
s zümmögő hangját viszi a felhő,
viszi a napfény és hordja a szél...

1924.

FÉNYKÉP.

Öcsém. Mosolygott. Élt huszanhét évet.
Bízó két szemével mindig Napba nézett.
Nótázott, kacagott és csókolt a szája
S ágyúdörgés között, vérben járt a lába.
Piave rossz hídján utolsónak jött át,
Mikor vért hadakba csapkodott a gránát.
Dögvész belekapott, lerázta magáról
S hej, mégsem maradt el borról, csókról, bálról.
Fiatal szívében ezer nóta égett,
Öcsém volt és szép volt s élt huszanhét évet.

Hulló golyók ezre mind, mind kikerülte,
Jól imádkozott, jaj, az, aki őt szülte.
— Őt katona-fiút visszaimádkozott —
S ő, a legkisebb is élve hazajutott.
Reménytelenek közt mosolyogva állott,
„Megérjük — mondotta — Nagymagyarország-
[got]!”

Nem szólt, készülődött harcra, törre, nászra,
Mindig Napba nézett a bizakodása.
S véletlen, csúf golyó a fejébe tévedt,
Öcsém volt s jaj már nincs, élt huszanhét évet...

HŐSI EMLÉK TALPÁRA.

„Anyánk, árváink, édes asszonyunk,
Ne sírjatok, hisz mi csak szunnyadunk!
Porladhat testünk távol hant alatt:
A lelkünk itt van s mindig itt marad.
Mert aki hű volt, bátor és derék
S az ősi földért adta életét:
Az mindörökké él a fűben, fában,
Magyar rögökben s magyar napsugárban!“

„NAGYATÁDI“.

Adta: a föld. A somogyi barázda.
S testvérként nézett a búzakarászra.
Hulló veríték s a napfény nevelte
s ezernyi álmot látott a lelke.

Csendesen indult, vállán tarisznya,
hiába húzta bölcsője vissza,
hétmérföld-lépő csizma a lábán:
s vitték az álmok... színes szívárvány...

Halk éjszakákon tán sírt a lelke
mégis csak ment, ment s egyre cipelte
apró magyarok gondját, keservét
— kevesen vitték nagyobb tehert még!

Kicsi kunyhóból hozta a lába
s halkan köszönt a nagy palotába.
Hírnévhez, ranghoz vitt fel az út
s ő dédelgette az árva falut.

Fél-emberöltő — hány csepp veríték?
S nagy, konok hittet ölelte népét,
mig összeroppant. — De túl a halálon
valóra éledt sok színes álom.

Adta a föld. A somogyi barázda.
S hogy megtért hozzá: ölébe zárta.
Anyás-szeliden ringatja, rengve
s ringó kalászban sóhajt a lelke...

1924.

PETŐFI FÖLDJÉN.

Óh, még mindig itt jár, réten és barázdán
estéli ködökben, szárnyain a szélnek,
mindörökké itt jár: harangkondulásban,
tücsökcirpelésben, madárcsipogásban
az egykori költő, az egykori ének.

Fehéren nyujtózik a falu a síkon,
alkonyi párában álmodik a tornya.
Halkan lép s köszönget erre minden ember,
tele van a tájék titkos értelemmel
s messze mintha váltig furulyaszó szólna.

Szél suhog. Zúgása talán dajkanóta.
Régi itt az ének, régi itt az álom...
Fürdik a holdvilág az ég tengerében
s hallgat az a kis lak nagy Duna mentében,
ezen az alföldi, szép, nagy rónaságon...

Szél suhog. Zúgása fáj és mégis édes,
epekedő bánat, szentséges muzsika,
s mint hogyha hallanám száz év távolából,
hogy sóhajtja az a fellegjáró vándor
szívzakatoló vággal: „Zsuzsika... Zsuzsika...”

Szél suhog. Zúgása halkul, mélybe hajlik,
mintha orgonából búgna föl az ének.
Ballag a nagy Duna... áll a kicsi, vén ház
s valaki most — hallom — elbúsultan méláz:
„Mért nem ment a fiú székkálló legénynek?”

Szél suhog. Zúgása olyan mint a sóhaj,
majd meg halk, csitító gügyögésbe fordul,
mint mikor valaki az égboltra néz fel
s azt mondja szelíden, símogató kézzel:
„Azért mégis: csillag lesz még a Sándorbul!”

Hallgat a szél. Fáradt, elpihen, már alszik.
Csak a furulyaszó olvadoz az éjben
s halk pihegést hallok — száz év volt így tán —
párnáját ölelve szunnyad az a kislány,
örök mosolygással... — Akár a mesében...

(Dunavecse.)

A SOPRONI TÚSZOK.

Lent: őrtüzek, fent: békés csillagok
és csend borult a megkínzott vidékre.
A romlott bástyán még piheg az őrség,
de kint vigad már Ottokárnak népe.
Perzselt faluk lángolnak messze, távol,
amerre csak elportyáz a tábor
s a rőt tüzeknél cseh muzsika szól...

S most mély hang kél a kapubolt alól:
— Megállj, ki vagy? Te jössz ott Dági Péter?
„Én vagyok az. Mi kell Wolfram vitéz“?
— Vigad a cseh! Tán Sopron vesztit sejtí? —
„Korán vigad! Még van, ki szembenéz
e bástyafokról rabló seregével“.
— Négy hete már... az árok tele vérrel. —
„De hol bedönti bástyánkat a bak:
ott kard fogadja, meg nyílzuhatag!“
— Csak két napig még s itt lesz a király
s tudom: a zsebrák Bécsig meg sem áll!
De ki az ott, aki most erre lépdel
a torony felől? Ismered-e Péter?
— Megállj, ki vagy? —

„Félre te ostoba,
félre a dárdát! Én vagyok: a várnagy.
Áll mint a vak itt bent a kapuba...“
— Uram... nem látunk... sötét van... bocsá-
[nat... —
„Csönd! Elég a szóból. Ide azt a dárdát,
ma éjjel én magam állom itt a vártát.

„Ti meg kotródjatok végre pihenőre,
ma éjjel a várnagy lesz a kapu őre!”

A két vitéz ballag, strázsán áll a várnagy,
de hogy visszanéznék, szörnyű dolgot látnak:
láncos, vén vaskapu csikorogva tárul...
„Árulás! Fegyverre!... A várnagy elárul!
Fegyverre, fegyverre, lövéri ijjászok!
Fegyverre, ti szegény soproni kapások.
Fegyverre polgárok!... Vitézek a falra!
Martalóchadat önt a tárt kapualja!”

De mire szegények fegyverre kapnának,
mire a harangok egyet kongatnának:
bent tombol a zsebrák: téren, közön, utcán
s bilincsbe a bíró: Detrefia István...
Bilincsbe a tanács... vén Turnhofer Márton...
Őreg Buller Miklós... Konrádfia Áron...
Osztofusz esperest a templom se védi:
hideg vasat vernek a szívébe néki.
Jaj, már neked Sopron, boldogtalan fészek,
bort iszik a rabló... a vértől már részeg!
Iszonyú éjjelben... szörnyű táncot járnak,
dölyfösen jár köztük gaz Péró, a várnagy
s amikor földereng a reszkető hajnal
— s berobog a vezér fényes testőrhaddal —:
elsőnek üvölti, részegen kiáltja:
„Köszöntlek Ottokár, csehek hős királya!”
Sopronban a zsebrák megül három évig,
de a soproniak ezer évnek érzik.
Titkos panasz-szóra össze-összejárnak:

„Verjen meg az Isten, istentelen várnagy!...
verjen meg az Isten vérontó zsványok,
mikor prédalesre messze földre jártok!“
... Híre jár: Macskakőn a cseh várat épít...
odahordja kincsét, rablott fehérnépit.

„Verje meg az Isten minden kövét, tornyát,
rendüljön meg a föld, mikor összehordják!“
Híre jár: túsokat szed a zsebrák holnap...
„Jaj, hát van-e olyan kínja a pokolnak,
mint amit mivélünk szenvedtetnek itten?
Verje meg az Isten! Verje meg az Isten!“

Csak maga a bíró: Detrefia István
meg a vén Turnhofer vigasztal, csitítván:
„Türelem emberek, türelem polgárok,
mintha nem is fájna... hallgatva hordjátok
ezt az iszonyatos, szörnyű, nagy keresztet,
hisz a mi Sopronunk soha el nem veszhet!
Ez a mi Sopronunk csodahelyen épült
s fizetünk még könnyből... fizetünk még vérből!
Csak rejtve, szívekben, keserű öklökben
fájjón, ami úgy fáj, fojtogat szünetlen...!“

Három évig megül Sopronban a zsebrák,
föl is építette macskakői várát.
Sopron is dugig van nehézlovasával,
Macskakőn is fönt ül dölyfösen vagy — százzal.
Ki-kirajzik gyakran a szegény vidékre,
fosztogat, utonáll... Sohse lesz tán vége!

Egyszer csak híre jár — sugják szájról-szájra —:
indul már Budáról magyarok királya.
Árván nőtt kis király, kinek neve László,
hej, de vitézsége már előre látszó!
Magyar és kun hadak gyűlnek, sokasodnak,
no, szűk lesz a világ zsebrák farkasoknak!
Híre jár: Rudolf is, a Habsburgok grófja,
köszörüli kardját a cseh behemótra.
„Türelem emberek, soproni polgárok!
Szalad még a zsebrák, szalad, meglátjátok“.

Megszeppen a zsebrák, fut a hír Prágáig,
a porosz határtól krajnai határig.
Ottokár, sietve, hadát összevonja,
gyöngé kis őrséget hagy csupán Sopronba'.
De mielőtt onnét csapata kilépne,
iszonyatos béklyót vet Sopron szívére:
Tizenöt szép fiút, soproni legénykét,
szomorú szülőknek féltett szemefényét,
elragadja durván, dárdák között hajtja
s rimánkodó anyák szavát meg se hallja.
Nagy kemény parancsot harsog a gaz Péró:
„Hallod-e, te híres, te soproni bíró?
Tizenöt fiatok feje a kezesség,
tizenöt fiatok feje porba essék,
hogyha Sopron várát másnak megadnátok,
magyar király előtt kaput nyitánátok!“

Felsüvít szegény nép, veszett kinnal jajgat,
csak a bíró néma, csak a bíró hallgat.

Pedig két kis fia, szöske csemetéje,
zokog a dárdák közt, nyöszörögve, kérve.
Röhög durván a cseh, Péro meg — e sátán —
tovább ordít, harsog, fújó lova hátán:
„Örizzük majd őket macskakői várban,
szikra hiba sem lesz a kis angyalkákban,
hajszáluk se görbül, ha okosak lesztek
s a mi hűségünkön megmaradtok veszteg.
De hogyha a várat másnak átadnátok,
a kölyök-királynak kaput nyitánátok,
akkor — tudjátok meg —: fiatoknak vége,
a kis angyalkákat felküldjük az égre.
Mikor a harangszó Macskakőn megkondul:
Tizenöt fiatok feje porba fordul!“
Szívszakasztó jajszó sikolt fel az égre,
de csak belefullad a kegyetlenségbe.
Dobog a nehéz had, nyihognak a ménék,
sírva botorkálnak szegény kis legények,
anyjukért kiáltó szavuk szívet szaggat,
ó jaj, mennyi kínja van e pillanatnak!
Könyörögnek, kérnek összekulcsolt kézzel,
van aki futtában mindegyre letérdel
s lovak lába előtt nyöszörög az árva
és mégis hiába, egészen hiába!
Soproni bíróné sötét haját tépi,
Turnhofer Mártonnét locsolják cselédi...
Ulrik takácsmester ott fetreng a porban,
mások meg a bírót rohanják meg sorban:
„Ne engedd, ne engedd... Detrefia István...
jaj, az én kis kölykőm... jaj, az én fiacskám!“

Tégy csodát te bíró! Bölcsességgel áldott,
hiszen neked is két fiad botorkál ott!“
Áll s hallgat a bíró, búsan, tehetetlen,
szörnyű fájdalmában pillája se rebben.
Áll s hallgat a bíró. Hallgatása szikla,
jobb kézzel görcsösen a szívét szorítja.
Csak mikor elnyeli a hadat a távol,
akkor ocsudik föl mély kábulatából
s ballag, döngve lépdél, roskadozva járván,
mintha a világot hordaná a hátán...

Sopronban akkoron könnyel feküvének,
Sopronban akkoron könnyel ébredének...

Kürt harsan odakint, nyilaz a cseh őrség,
kun lovastól hemzseg vár körül a térség.
Nyíl suhan a várba, a cseh meg se látja;
bepöcöl a templom nyitott ablakába,
Szent Mihály temploma sötét belsejébe
s lecsattan sziszegve az oltár elébe. Magyar Nyíl
suhant be, írás is van rajta,
futnak a bíróhoz: tüstént olvashatja.
„Hamar a tanácsot!“ — ... Összefutnak menten,
„Olvassad már deák, de nyelved peregjen!“

Betűzi a deák: „... Soproni bírónak!
Te soproni bíró, hallgasd meg a szómat.
László királyunknak vagyok alvezére,
itt állok, itt állok kaputok elébe.
Csornán áll serege a magyar királynak,
estére ideér, tövibe a várnak.

Megyünk Csehországba, magyar rendet vágunk,
de ma itt hál a mi jó urunk, királyunk.
Hallod-e te bíró, ugyan mire véljem,
hogy a várkaputok zárva marad nékem,
hogy im a falakról nyílzápor zuhog ránk,
mint hogyha ellenség vára előtt volnánk? ...
Azt várod, hogy kérjünk, térden könyörögvén?
Hát ez itt a hűség? Hát ez itt a törvény?" ...

Elhallgat a deák, vége a levélnek,
meredt szemmel ülnek tanácsbeli vénék ...
Megszólal a bíró, harangszó a hangja:
„Soproni bölcs tanács még ma átaladja
hűséggel a várat igazi urának,
igazi urának, a magyar királynak!”
— De hát ... a kis fiam! — jajdulnak vagy nyol-
[can
s keserű morgás fut végig ott a sorban.
Megroskad a bíró ... szédíti az örvény ...
de már újra szálfá s egy szót mond csak: törvény!

Csönd. Csönd. Árva légy zúg a komor terembe',
valaki fölzokog a bíróval szembe ...
S egyszerre — mint poklok rettentő varázsa —
fölhangzik tizenöt kis gyerek sírása ...
Tizenöt kisfiú nyöszörög szünetlen
s tizennégy tanácsúr hallja dermedetten.
Ó, iszonyú percek, ó, iszonyú óra,
nincs is szó ilyen nagy fájdalomra, búra!
... Nagysokára szólal Guncelin meg Hoflinger,
szavukat megtoldja az ifjabbik Binder:

„Rettentő választás... a szív beledermed...
 emitt a becsület .. amott meg a gyermek...
 Sopronban a hűség... Macskakön a lelke,
 jaj, uram, Istenem, mért faggatsz így engem?“
 Csönd. Csak a veríték gyöngyöz, csillog, éget
 s most a gyereksírás olyan mint az ének.
 Mintha angyalajkak zsolozsmája szállna
 tizennégy meggyötört apa vigaszára.
 Csönd. Höflányi Simon végre halkán szót kér:
 „Bíró! Hát a törvény... mondjad... lehet
 hóhér?

Lehet a becsület hóhér, meg a hűség?“
 Csönd. — Az egész világ csupa keserűség.
 Roskadoz a bíró, megroppan a szálfa,
 de most újra fölnéz, egyenesen állva:
 „A törvény?... A törvény?... — kapkod szegény
 [szóér' —
 van amikor pajzs, de van... amikor hóhér...“
 Meginog, lezökken öreg karosszékebe,
 csak a szeme lángol pokoltűzben égve.
 Hallgatnak az urak. Végre Ulvin szólal:
 „Hát akkor szavazzunk... az apai szóval.
 Tizennégy tanácsúr... tizenöt fiára,
 tizenöt életre vagy annyi — halálra...“
 S alig, hogy kinyögi, borul az asztalra,
 búgó apasírás rázza, fojtogatja.

S akkor szól a bíró — harangszó a hangja —
 s a vas pecsétnyomót keze szétroppantja:
 „Szavazzunk hát urak... de majd először én...
 'sz én vagyok az apa... s én vagyok a törvény...

nekem két fiam van... immár a halálé,
mert Sopron... s a hűség: a magyar királyé!“
... Iszonyú szó volt ez, megfagy még a vér is,
kimondta s mégis áll, inog, de áll mégis!
„Szavazzunk... beszélj hát vén Turnhofer Márton,
unokád Macskakőn... te meg a tanácsban!“
— Veled tartok bíró... — s elcsuklik beszéde.
„Gunczin?“ — Nem szavazok te ellened én se! —
„Hoflinger?“ ... Hát én is... így adom a szó-
[mat... —
„Binder?“ ... — Én se leszek tinálatok rosz-
[szabb! —

S így megyen ez sorba, végig a tanácson,
utolsónak Buller szavaz haloványon.
Nincs egyetlen egy sem, ki másként szavazna,
hiszen az a bíró kettőnek az apja.

Mindegyik csak roppan s nem mondja, hogy
[fáj-é?

Csak azt mondja: „Sopron... a magyar királyé!“
De mikor kimennek a szörnyű tanácsból,
mind olyan, akár a pokolbajárt vándor:
görnyedő öregek mind a tizennégyen,
azaz, hogy a bíró még délcegen mégyn,
csak mikor leveszi süvegét fejről,
látják: fehér haj lett sötét üstökéből...

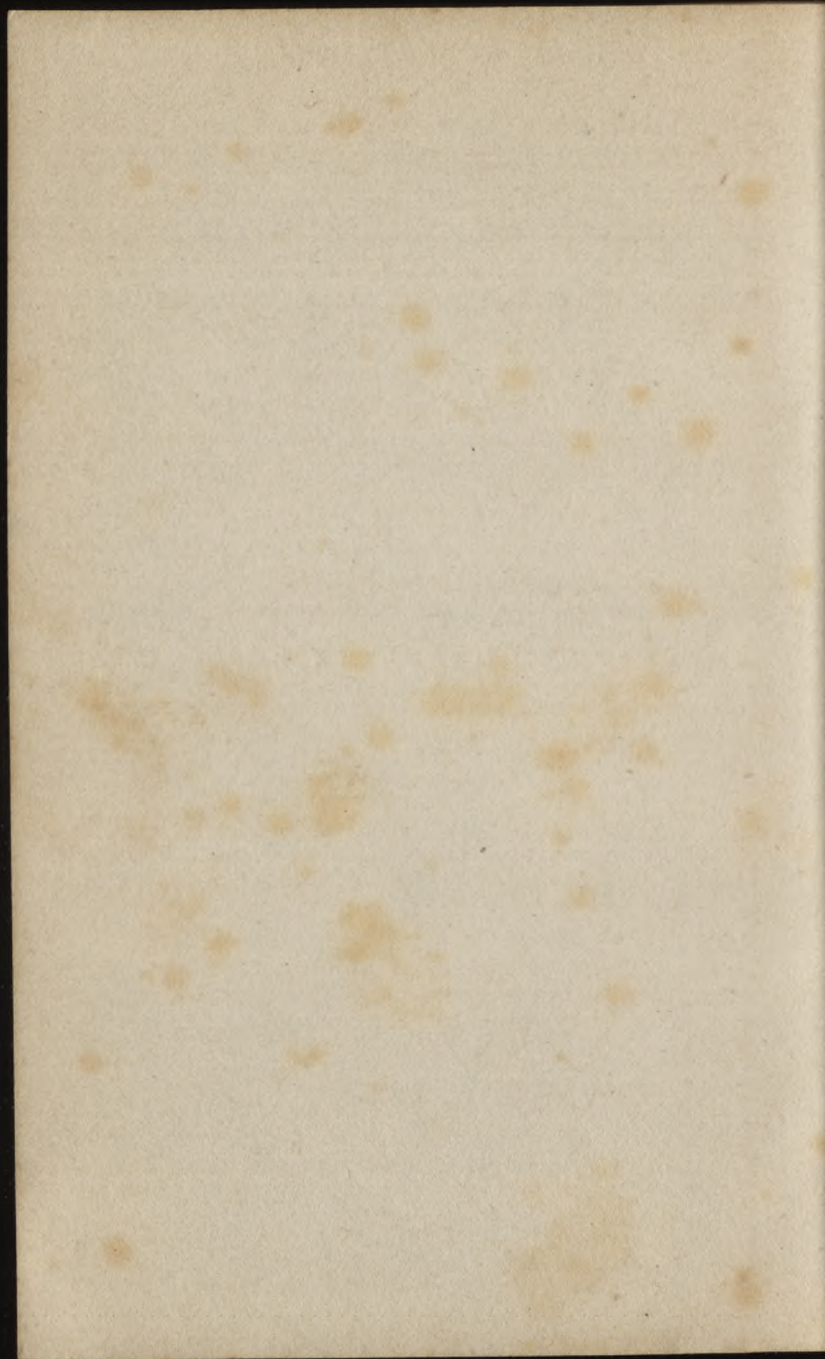
Esti alkonyórán soproni polgárok
megrohanják sasként a negyven zsebrákot.
Csak úgy pusztá kézzel, meg szőlőkapával
s gyors munkát végeznek. Tiszta már a várfa!

S mikor kürtje harsan a magyar királynak,
görnyedt tanácsurak a kapuban állnak...
harangszót hoz a szél... réteken keresztül...
tizennégy tanácsúr csak ép hogy megrezdül...
csikorog a két szárny... öreg kapu tárul
s a bíró, hűséggel, ura elé járul...

DAL,
AMELYET NEM DALOLTAK VÉGIG
1918

SZÉKÁCS JÁNOS M. KIR. HONVÉDZÁSZLÓS
EMLÉKEZETÉRE.

Pajtás! Amit Te írtál belém a töprengéseid tollával s halálfélelmed véres veritékével: csak azt írom most, álmatlan éjszaka pergő percein.

Most itt suhogsz körülöttem Te, az álmaid, a töprengéseid és én úgy írlak, ahogy voltál. Ne haragudj érte!

Ha rosszul írnám, üss a vállamra, úgy mint akkor régen és mondd a Te mosolygós örök mondásodat: „Bolond vagy, Pajtás!...”

Vonat. Robogó, ringó ritmusok, fiatal májusi napsugárban...

És hátul egyre dübörög, harsog a bakánóta...

Most csendes, fátyolos hangon megszólal a Zászlós:

— Bolondság! Élet és nóta. Tizenhét év és elmúlni...

Valahonnét, a másik szakaszból, csattanó, kacagó hang rohan be az ajtón:

— Fuccs! Enyém a bank!

És újra szól a Zászlós (napnyugvós estén hazaballagó nyáj kolompja nem szól mélabban):

— Nirvána... vajjon hol van? Messzire az Élettől?

Gomolygó por finom, szitáló esője. Piros arcok, elkínzott szemek és hátizsákok hosszú sora.

Nincs szó, csak lihegés, nincs hang, csak sóhajtas és a veríték párolgó, sós íze ég az ajkon.

Rekedt, ingerült, pipaszagú hang bűg fel hátulról:

— Az Istenit! Mán alig birom!

És ahogy megy, húzódik, vonaglik lengyel utak szürke kígyója, az alkonyi felhők sátra alatt, lassan kigyul a csillag az égen.

Menni... menni, egyre csak menni... lehajtott fejű Krisztusnak lenni, kit Golgotára hajszol a virtus és a muszáj: a Háború...

Órák óta senki se szólt.

És most megkondul a Zászlós hangja:

— Testvér! Nálunk az ég is pirosabb ilyenkor, alkonyattájba'...

Csönd, csak lihegés; csönd, csak köhögés; csönd, csak sóhaj.

És álmodozva, végtelen szeretettel, az égre bámul a Zászlós.

Kövek hevernek szerte az úton. Gonosz, kárörvendő kövek. Az egyikbe megbotlik s a karabély vasas talpa szikrát csattant a kőből.

A főhadnagy hátrafordítja piros arcát. Félig tréfásan, félig bosszúsan csendül a hangja:

— A földet nézzed és ne a holdat, Zászlós!... Hiszen megbotlasz akkor bolond...

És a Zászlós csillogó szemmel néz rám. A szeme — tudom — a könnytől fényes.

S nekem szívembe vág ez a nézés és nagyon, nagyon fáj ez a szó most: bolond...

Tábor tűz veri rőt fényét a fákra. A lombok vörös, idegen fényben égnek s a kóválygó erdei szellő fáradt katonafejek köré csavarja a füstöt. A szikra pattog és száll délnyugatnak és szállnak a gondok, a vágyak, a féltések és remegések is. Mind egy irányba. Amerre a Nap ment. Magyarországba.

És köröskörül szürke halmocskák. (Óriás vakondok szürke túrásai fenyvek alján.) Alvó emberek mozdulatlan teste. S az éjszakában, virrasztó gondok susogó csendjében a lélekzések muzsikája jár...

Néha csörren egy meglódult kulacs. Fojtott szitok csúszik a csendbe és tépelődve beszél a Zászlós:

— Pajtás, hiszed-e, vagy tán kinevetsz: hogy a csendnek is hangja van? Csak mi nem értjük... Hallga! Most hallga... hallod? Csilingel...

— Nem hallom Pajtás!

— Csitt! Hát figyelj! Ne a füleddel figyeld, hallgasd, hanem a lelked tárd ki! Nem hallod?

— És a szeme a tűzbe bámul.

S lengyel erdőn, virrasztó éjen, tábortűzeknél, fenyvek tövében, két kis zászlós a lelkét nyitogatta...

Ott fent az égen, nagy magasságban, biztosan beszéltek mind a csillagok...

Akkor egy lengyel viskóban ültünk.

Délután volt, a nap az apró ablakon kukucskált s bent a szobában ezer szentkép közt, csillogó, finom porszemek táncoltak.

Zúgott a légy, bús, fáradt repülésben és a lócán piszkos, földszagú asszony üldögélt. Abban a méla hallgató közönyben, mely az ijedtség és fájdalmak után jön.

A Zászlós szeme kínzottan csüggött rajta.

Aztán rámnézett, nem szólt egy szót sem, de én értettem, tudtam mit beszél.

— Pajtás! Ha meghalok, az anyám is ilyen lesz? az ő szeme is ilyen szürkére fakul? Mondd: mind ilyenek lesznek a kínok után az asszonyok? A szentek, a cédák, a királynők s a koldusok? Mind ilyenek lesznek, ha sokat temettek? Az anyák...

És én ezt mondtam hang nélküli hangon: mind...

Aztán bohéman három szót dobtam feléje (az ő szavai voltak, minden fájdalomra refrainjeként szokta volt mondani):

— Bolond vagy, Pajtás!...

A szavam kongott a szobában és mindent megriasztott. A Nap elkapta végkép a sugarát, a táncoló porszemek bukott angyalként süllyedtek a szűrkeségbe, az Asszony ásított és visszahullott az asszonyok közé.

A Zászlós felkelt, bús, megbocsátó mosollyal ment az ajtóhoz, félrehúzta a rongyos függönyt és kibámult az alkonyatba.

Ott kint, a ház előtt, letiport rezedák haldokoltak...

Ringó rozs, érő, hullámozó, drága tengere.

Pacsirta porzik az út közepén, aztán felrúgja magát s a dal mámorosan, fuldokló boldogsággal cseng... cseng... egyre cseng... (Üristen ezüstös csengetyűje!)

És a Nap önti forró aranyát.

Most furcsán, keményen dörren ott jobbról az erdő. Aztán sivító zúgással sír a levegő, valami pukkan ott túlhan a dombon s most — jaj! — egy szűzfehér felhőbodor támadt a kék ég ragyogó arcán.

Olyan különös, olyan szelíd szín: hófehér petty az azúrkék bolton... Minthogyha játékos báránylegő volna.

És a réten és a rozsban és a tarlón, ott fönt a dombon, nagy, piros foltok intenek tarkán...

De azok még csak pipacsok.

Most emberek mennek övig a rozsban.

Halkan beszélnek és mennek, mennek... széles vonalban. Kezükben puska. Mint a vadászok. Békések.

Mennek.

Mindegyik után egy csík marad ott, ahol áttört a rozson. S a csíkok nyúlnak s az emberek messze, mindig messzebb járnak.

És egyre megy, halad az apró, szürke pontok vonala a domb felé. Észak felé...

Nevető szájjal és síró szemmel ballag a Zászlós. Jobbra megy tőlem. Ő is odamegy ahova én. Oda, ahova a többiek. Ahova mind, mind e szürke pontok.

Most átszól hozzám. Fiatal hangja májusi mámorát viszi a szellő:

— Pajtás! Lemarad a szárnyad!

— A tied is lemaradt már — szólok vissza. Évődünk fájdalmas, eltítkolt lélekkel...

Hátul, a tanyáknál, most biztosan erre néznek s a telefonba karcsú tiszt kiált:

„Támad az ezred!”

Jaj most egyszerre milyen furcsa lett! Hogy dörög ott jobbról az erdő! És mennyi jajgatás sír a levegőben! S a domb fölött, hogy pukkan az a felhőbodor... megint egy... újra egy...

Részeg pacsirta zeng fölöttem.

És most... és most ott elől! Hogy villan és rohannak... mind, mind...

— Pajtás, odanézz! — szólok jobbra.

A dombról halkan hallatszik a „rajta”: — magyar muzsika Gácsországbán.

De az erdő még egyre dördül s a rozs hul-
lámzik, mint a víz...

A zaj most halkul s mindig gyérebb.

S most olyan csúnyák a fehér bodrok, szür-
kék, piszkosak, rongyfoszlányok...

Jaj, valahogy arculköpték a kék ég drága,
tisztá bojtját!

És a réten és a tarlón és a rozsban és a
dombon szürke pontok hevernek. És mellettük
és mögöttük piros foltok tarkállanak.

A Zászlós arra nyújtja a karját. S a hangja
félénk, gyáva, csöndes:

— Pajtás! Ott! ... nézzed ... ugye azok már
nem pipacsok...

Nem szólok, csak a fejem lecsuklik.

A Zászlós szája síróra biggyed.

És újra zeng s az égbe fúródik egy bolond,
részeg kis pacsirta...

Bolond ködök járták már napok óta és foly-
ton szitált sűrűn, végnélkül az eső.

Piszkos kis faluk sárba és ködbe temet-
kezve gőzölögtek s még a puskák „pik-pak“-ja
is álmosan szólt.

Úgy dideregtünk fázós verébként s a lyu-
kak, árkok piszkosak, földszagúak voltak és
a szájunk íze nyírkos, keserű, dohányfüstös...
Jaj! hogy dideregtünk.

És a virrasztások, erőlködések, ázások és

didergések valami furcsa zenébe omoltak az esőzúgással, a köddel, a sárral s a gőzölgő faluval ott a völgyben; valami tompa, altató, kínzó és jóleső bódulatba; jó volt, hogy úgy zúgott, jó volt, hogy olyan szürke volt a köd és olyan jó lett volna kicsit aludni...

Vén fűz tövén, rothadó, nedves szalmán gubbasztott a Zászlós.

Félig éber, félig alvó szeme úgy pislogott rám, mint hunyó parázs a hamú alól. Most rekedt volt a hangja és mégis muzsikásan szólt:

— Pajtás! Fázom. Hiába a rum, meg a kávé... Láttad-e Pajtás, tegnap a hídnál azt a halottat? Az én bakám volt. Sohase hittem, amikor élt még, hogy így is tud nézni... mintha mondani akarna valamit, amit ő már tud... csak a szavakat nem találja... És ez a keresés, gond és töprengés reá volt írva az arc tükrére...

Hallgattunk.

Az eső hullott s a köd ráült az agyunkra.

Aztán megint a Zászlós beszélt. Majdnem belekiáltotta a ködbe:

— Hát hogyan? ... hát hogyan ... — és elhallgatott. S a szeme most tág pupillára nyílt és a homlokán két furcsa ránc remegett. Küzködött. A keze belemarkolt a sárba és a szeme egy pontra nézett meredten.

Tán nem is tudta, hogy értem a susogását. Az ajkai jártak és én láttam, hogy egy fűszállra bámul — a fűszálon egy sáros, vergődő, fagyos, kis katicabogárra.

És a Zászlós csak suttogott, tudom, nem nekem, nem is magának csak a Semminek, ahova a tévelygések húzták:

— Virág... virág... kinyílni, lehullni... ég... ég... nevetni kéken... felhőbe borulni... bogár... kis féreg... repülni, zuhanni... ember... születni, élni... és...

Aztán összerázta a hideg. Felémfordult, mosolygott, felébredt. A kulacsát nyujtotta felém s a vállamra csapott:

— Bolond vagy, Pajtás!...

Pedig én egy szót se szóltam.

S a sapkámról a nyakamba folyt a víz.

Később még jobban megeredt az eső...

A falu a domb lejtőjéhez lapult. Egy sor háza olyan volt messziről, mint valami százlábú hernyó, mely a dombra mászik. Zöld lombba borult fák símogatták a tetőket és mégis halott volt a falu.

A falakat kóbor gránátok zúzták s az alvégen sötét üszkők közt, halott házak dermedt bordái vigyorogtak. (Apró tűzhelyek fehér csontváza.)

Bakák merték a kulacsot a kútnál.

Nagyon messziről döngött az ágyú.

A kastélykapu üresre tárva. Egyetlen öklöcsapással zúzta be a háború. S akik éltek, jártak, lélekzettek, szenvedtek és szerettek benne,

Kalapáló, rémült szívükkel messze futottak:
Varsoviába...

Ketten jártuk a rablott fészket.

Jaj, olyan volt, mint a halott ember, fel-
tépett mellel, a szíve, a vére szerteszórva. Tip-
rottan, meggyalázottan.

Ödöngtünk.

A Zászlós hangja kongott a teremben:

— Pajtás! Hallod, hogy sírnak mind a
bútorok? Hallod-e? Hallod? Nézzed, milyen ár-
vák! Látod, hogy remeg az üres bölcső? S a
zongora, hogy jajdul egyre...

Nekem a torkom szűkült fájva.

Ödöngtünk.

Tapétás szoba ajtaja nyögött. Hálóterem
volt. Szerelmes összeborulások, csókok, apró
haragok s édes békülések temploma...

Kacagó asszony szép, puha ágya szerte-
szórva, szétcibálva, párnák és selymek illato-
san, földön... asztalon... és sarokban... Jaj!
Hogyan fájtak.

És a padlón — ahogy lehullott — kacagó
asszony szent selyeminge. Gyűrűbe esve, habos-
fehéren.

Odatapadt a Zászlós lelke. Szeme és arca
símogatta. Sa a hangja fátyolos volt és halk. (Mint
az anyáké, ha rég meghalt gyerekükről beszél-
nek.)

— Nézzed csak: ing. Tán illatos még...
Tán bennehagyta drága testét a síró asszony,

rémült asszony... Fehér selyem. Biztosan szőke.
S a szeme mint a csillag. Fényes...

Elhallgatott. A könnye felgyült. S bámultunk a fehér selyemre.

És a hangja suttogva, tompán panaszkodott, fojtott sírásban:

— Asszony... asszony... hófehér asszony... jaj, ne verjen meg a szemed fénye... S a hajad szőke lombja, sátra... és az inged minek sír?... És a bölcsőd, rózsás gyerek, én nem bántottan... és a szagod, hófehér asszony minek kábít? Hiszen csak tizenhét az évem... és most úgy fáj a fegyver rajtam... és ez a nagy, bolond komolyság: a vér, a kín! És csak tizenhét az évem... s jaj: azt sem tudom íze van-e vagy illata az asszonycsóknak... ne bánts, ne verj meg, fehér asszony!

A tükör furesán nézett a falról és szürke képet másolt magának: két szégyenlős, szerelmes zászlóst — fehér asszonyra lelkődöket — kik könyesen és gyáván nézték fehér asszony patyolatingét és sajnálták és símogatták.

Ott kint az árnyak egyre nőttek...

Akkor hajnalodott.

Az éjszaka sietve húzta el sötét rongyait a tájról, egy-egy sötétségfoslány még megakadt az erdő üstökén, de arra, kelet felé, már ott állt a virradó reggelben a muszka bazilika öt

kupolája, mint egy mesebeli, nagy színpad kurtinafestménye.

Sápadt fény derengett a kupolákon, eltűnt, majd megint fölkúszott a tornyokra s a templom mögött, a virradás csöndjében szent és lassú ünnepélyességgel lépett az égre egy vörös palástos napsugár...

Fegyvergúlánál közt aludtak a századok. Szabályos négyszögük élesen, katonásan vágódott ki a harmatos föld színéből, meg lehetett őket számolni: első... második... harmadik... negyedik század és a géppuskások... és arra lejjebb a két testvér zászlóalj. Mind együtt volt. Ezer élő, pihegő ember...

És a gúlasor szélén, szemben az öttornyú bazilikával és szemben a Nappal és reggellet, fejét magasan a levegőbe tartva, állott a Zászlós.

Úgy éreztem, hogy szürke ruhája, finom tüneményszerű profilja valahogy beletartozik a virradat és megújulás csöndjébe s hogy ez a bűvöletszerű, merev, nyitott szemmel a reggelbe való bámulása és mindenről megfélekezése valami imádság, sohasem látott pogány istentisztelet...

Megérintettem.

Nem mozdult.

A szeme belerészegült a fénybe és suttogva szakadtak szavai a szájáról:

— Kél a Nap. Ma is, mint millió elsuhant év, milliószor háromszázhatvanöt éjszakája után... Kél a Nap! Ma is, mint minden regge-

len, valahol az Ural mögötti mezőkről és elindul örökös útjára: Magyarországba... Látod a Napot? Mennyi ünnepélyességgel, mennyi fénnel és szeméremmel indul el mindennap, mintha minden éj után új és új menyasszonyok tisztaságát kérte volna el. A Nap millió év óta, soh'sem únja meg a magyar földre való járást. Mindennap ugyanazt ajándékozza a tiszai rónának és mégis mindig, új formában és új örömmel pazarol... A Nap szereti a mi földünket. Csak a miénket szereti. Úgy, mint én, úgy mint te, úgy mint ezek a pihegő, magyar testek itt körülöttünk... Mi vagyunk az élő, örökké új, mindig más formában fellobbanó és öröktől fogva tartó tűz, melytől a kiélt, kiszikkadt, öreg Európa melegszik... Mi vagyunk a Nap!

Elhallgatott. A legelőször kibújt sugár akkor már az ég közepén járhatott, villogószemű, ruganyos mozgású járőrök suhantak közénk, kulacsok csörömpöltek a reggelben, valahol egy géppuskás ló vidám, fiatal örömmel nyerített ébresztőt az alvók fölé és hátulról nyikorogva közeledtek a konyhakocsik...

Aztán még sokáig bámultunk a Napba.

És a Zászlós okos, fiatal, rajongó szeme együtt csillogott a Nappal:

— Pajtás, én nem tudom... talán kinevetsz érte, de én érzem, — nem úgy mint más — hogy szeretem, érezve szeretem, fizikailag szeretem — úgy mint az anyámat, akit meg tudok ölelni — úgy szeretem a fajtám! Nem úgy,

mint az Istent és az életet, hanem a hússommal és véremmel, mint a forrás vizét, mint a kenyérfalatot, melyet az ajkam ér...

— És úgy érzem, hogy ez a mi apró félelmünk, hősködésünk és vérontásunk igaz és tiszta munka, hogy ez a virtuos csatázni és meghalni tudás a mi lelkünkben tudatnélkül élő imádság, a mi Ázsiában tanult áldozatunk a Tűz-Istenhez és Nap-Istenhez... És ezért szép az én tizenhétéves ifjúságom, itt, az orosz kupolák táján, fegyver alatt, 1915-ben...

Addigra már állottak a századok. Friss vezényszavak röpködtek s arra lejjebb a két testvérzászlóalj négyezői már hosszú szalagba folytak az úton.

Aztán a mi századunk indult. A két első szakasz már eldübörgött jókedvűen előttem, az én bakáim — harmincnégy feszülő, barna hetyke bátyám — előredülve vártak a szóra s amikor elhangzott; ruganyos lendüléssel dobant előre harmincnégy láb és mögöttem csendült a Zászlós szava is.

És később, mikor már az úton jártunk s a fényben égő és ragyogó kupolák egyre közelebb jöttek, még sokáig, minden ütemnél eszembe jutott s a biztos, bízó hit erejével feszítette a mellemet az a néhány szó, hogy: „... szép a mi ifjúságunk, itt az orosz kupolák táján, fegyver alatt, ezerkilencszáztizenötben... mert mi vagyunk a Nap...”

Halott muszka az égre bámul.

Fekszik a fűben s a szőke haját nagynéha meglibbenti a szellő. S ilyenkor a füvek is rezegnek.

Az égre bámul. A szája nyitva, szőke bajuszán két száradt vércsöpp és a foga csillan, fehérén. Meredt kezén egy hangya mászik és szemére szállt a légy. Olyan furcsa, hogy nem legyint oda!

Mellette egy korhadttönkön, gubbasztva méléz a Zászlós. Szőke feje a mellére lankadt s a jobbkezevel hessegeti a legyek raját a holt szemekről.

Halott muszka az égre bámul...

Apró rongyokban szakadoz a szó, beszél a Zászlós:

— Pajtás! Nézzed csak, milyen csendes. Az én szemem is tud-e vajjon ilyen üveges dermedtséggel nézni, bámulni az égre? Az én élő, csillogó, könnyes szemem... Nézzed csak: hallod? Ahogy mondja a szemek petyhüdt, tört hárttyája... hogy nem érdemes rettegni, félni... hogy olyan mindegy: meghalni, élni... Nézd, beszél az arc, a sápadt! Valami nagy, nagy megkönnyülésről... mint hogyha földöntúli szárnyak sülyedtek volna puhán, szelíden a szálló Élettel az Elmulásba... Hallod? Azt mondja: ez hát az egész? És csodálkozik a holtak arca.

Halott muszka az égre bámul...

És a Zászlós hangja szállott, mint a regék-

nek hömpölygése, mint a rőzselángok füstje:

— Olyan szép, hogy mindannyian, szőkék és barnák, kevélyek és alázatosak, mulatozók és szenvedők, megint emberek leszünk végül, megegyeszerősödünk csodálkozó emberekké a halálban...

A Zászlós hallgatott és búsán hessegette a legyeket, a halott muszka pedig bámult, egyre bámult az égre, csodálkozó, tágranyílt szemmel. A haját meglibbentette a szellő és úgy hevert mozdulatlanul. Látszott az arcán, hogy mégis mindent megértett már, ami érthetetlen; ami a tudók tudatlansága s a tudatlanok tudása...

Akkortájt a „Búg-arcvonal napok óta változatlan“ volt...

Ott ültünk a kidőlt kerítés mellett hol reggel még csikorgó foggal, utolsó kétségbeeséssel dobta magát néhány muszka a berohanó bakák elé s most véres orosz ingek s elhajigált puskatöltények heverték. Fölöttünk fájdalmasan meredt az esti égbe a tátongó-oldalú templomtorony; keresztje tántorogva dől előre.

Ijedt, piszkos, kis uzsorásboltok nyitották ki félig redőny-szemeiket s az elmúlt félelem még el sem csendesült szívdobogásával, de már ravaszul alázatos és haszonleső kíváncsisággal bámultak ki az utcára.

Sűrű por émelyített, égett üszkök szaga fojtott s az egész lázas fölforduláson, a háború ereinek lüktetésén át is érezni lehetett, hogy újból lélezkzik a város.

Néztük, bámultuk az utat, melyen minden — északnak igyekvő — kocsiban, minden ágyúban, minden piros, izzadt arccal ügető lovasban, minden autóban s az ambiciózus komoly, kis bosnyák-lovak százaiban, élni akaró fojtogatott népek, országok nekihevülése, akarata, dacos életereje igyekezett előre...

— Pajtás — szólott a Zászlós — érzed-e, milyen törpe-módon ülünk mi ketten — magyar porszemek — a Halál útján? A Halál útján, amely az Élet útja. Itt minden felemelkedő s ledobbanó bakancs és pata, minden elgördülő kerékabroncs és gumí a Halált viszi előre az Életért...

Elhallgatott.

Porlepte, fehérvérű sebesültek jöttek visszafelé. Egy-két szavuk megütődött a lelükön s bennünk maradvá zsongott még tovább: „...kendre az lőtt, az a hosszú, ragyásarcú muszka, aki ott feküdt aztán a kukoricás szélén...”

Újra beszélt a Zászlós:

— Az én fajtám viszi itt a Halált... Az én fajtám ereje ömlik itt északra, mint egy hatalmas véráradat, hogy útját állja annak a vérnek, mely arról hömpölyög felénk.

— Ez nem a népek összeuszított csatája,

ez az egyik faj vérének harca, a másik faj vére ellen. Ez nem a materialisták igazát bizonyítja, — a túlfejlődött gazdasági erő és anyag új teret követelő kirobbanását — de az én igazamat: hogy ez itt a faj vérének lázongása, ellenszegülése egy másik — vele egyesülni, őt letiporni és magába olvasztani törekvő — véráradat ellen.

— Ez a háború egyrésztől egyes népek vérének faj-tisztaságát védő, másrésztől más népek — mennyiségben túlfejlődött, de éppen ezért már kisebb egyéni értékű, kisebb produktivitású — vérének elnyelő, éhes harca. Hidd el, hogy nagy különbség van az egyes fajok vérének értéke között. És ezért nem döntheti el ezt a háborút a harcoló vérnek egyik oldalon való mennyiségtöbblete, hanem a minőségben való értéktöbblet. Ez pedig szintén a materialistákat cáfolja meg.

— Nacionalista háború ez Pajtás, ugyanaz, mely a világ teremtménye óta mindig volt és mely mindig lesz. Mert örök és kiirthatatlan. És így van jól, Pajtás. Nagy dolog ez, szent dolog ez. A Halál kell, mert másképp nincs Élet. És kell a Háború, hogy Békesség legyen. Nagy rendelés ez, Pajtás, amelyet fel sem érünk észszel, amely mégis kell. A faj vérének az Élet végett kell tisztának maradnia.

— Durva példát mondok: a ló is, a szamár is a saját, külön fájában fejlődésre képes. Vértük vegyülése az öszvér. Minden tűz, hevület,

érdeklődés és életkedv nélküli állat. S a továbbfejlődésre, szaporodásra már képtelen. Két faj életének — a ló és szamár életének — örök befejezése, megfulladása, zsákutcába jutása az öszvér. Egyesülés és egyben befejező pont is, mely után megszűnik az élet. Valahogy durva ez a példa, de azt hiszem, érzékelteti a gondolatot. Ha a népfajok egy nép-öszvérben egyesülnének, elérkezne az emberiség pusztulása. Ezért tartom a nemzetköziséget az emberiség öngyilkosságának.

— Örök vívódás, örök ellenszegülés a Háború. Az öszvérség, a Halál, a megsemmisülés ellene. Ellenszegülés, melynek eszköze a Halál, de célja az Élet...

— Az Élet pedig mindennél erősebb.

— Törvények hajtanak minket — Pajtás —, melyek súlyosak, melyek fájnak, melyek az egyes embert elpusztítják; törvények, melyek okát, célját nem látjuk, de meg kell őket tennünk; törvények, melyek kinyilatkoztatva nincsenek, de érezzük hatalmunkat. Nem az ember teszi a Háborút, hanem az Élet...

— És azért történik a jánosok, mihályok és péterek elmulása, hogy Ádám éljen.

— Nem az ember teszi a Háborút, Pajtás, hanem az élni akaró Élet...

Rohanó gépkocsi túlkölt bele a Zászlós szavába.

Aztán rajongva folytatta:

— És itt szép, itt gyönyörű az én ember-

életem. Olyan jó porszemnek lenni a fajtám útján, olyan jó vércsöppnek — elvesző vércsöppnek — lenni abban a véráradatban, mely a Tisza-Duna mellől most északra hömpölyög, harcolva, lázadozva önnön tisztaságáért önnön életéért...

Most sokszor kívülről nézem magamat — ha meguntam a befelé nézést — és ilyenkor gyönyörűségnek látom az én tizenhétéves életemet, melyet én tettem — mint egy derék, kis sakk-figurát — a Háború, a Halál s mindezen túl a magyar Élet elé...

Nevetve ütött a vállamra:

— Pajtás! Tudod-e, hogy én el fogok esni? A fajtám életeért. Óriási sors, gyönyörű, örömteljes sors az enyém... Elpusztulok. Lehet, hogy félve és halálverítékben, de becsülettel... S majd fekszem egy sírban, összeszorított foggal, katonáskodva; fölöttem robog ezer évre való akarattal a népem élete... és fekszem... majd fekszem, kihűlt agyamban azzal az egy, csonttá merevedett gondolattal, hogy itt fekszik egy kis vércsöpp, magyarok erős, tengersokaságú, örökkéélő véréből, vércsöpp, mely nagyon kicsi volt, de derék, húséges volt és becsülettel hajtott végre a Törvényt... És a szívem nyugodt lesz és boldog, mint a halott Krisztusé Nagyszombaton...

Elhallgatott. A nyikorgó kocsik megtorlódtak előttünk s megálltak. Az egyik kocsi tetején valami peros fiú rózsaszínű lapot írt.

És megint beszélni kezdett a Zászlós:

— Az anyám sírni fog... de nem soká... mert megérti majd az én szép messiásságomat... És áldottak leszünk mindnyájan: megszűnő, elhulló magyar vércseppek, mindörökké!

Nem szóltam. De valahogy nagy melegség gyulladt a szívem táján s nagy fényesség a szemeim előtt s úgy éreztem, hogy ez a fiatal, tizenhétéves próféta nagy igazságot hordoz magában.

Később újból felém fordult. Ragyogott a szeme és újjongva mondta:

— Ugye írgyelsz a sorsomért!

Bólintottam. S éreztem, hogy ez a bólintás a legőszintébb szó volt egész életemben.

Valahol, nagyon messze, villant az égbolt és aztán hosszan, tompán, halk morajlással dörrent az ágyú...

Aztán megint vonaton mentünk. Keletről Nyugatnak. Lengyel erdők és hegyek és Krakó és füstölő gyárak a városok szíven... és Bécs... és megint hegyek és fehérruhás fürdőző nép futottak el a vonat mellett.

Nyár volt, a vonat játékosan futott, kanyargott völgyek alján, átszaladt az ezüstös hidakon, kattogott, pöfögött és hátul a kocsikban egyre csengett a bakanóta.

Kendők lobogtak a vonat után, másszávi lányok nagy, idegen szemekkel, félbemaradt, bámuló gesztussal néztek a szemünkbe és ezüsvízü patakok mellett apró tehenek — idegen Riskák és Csákók és Bimbók — legelészték.

Valahol a Dráva mellett, kékszemű, karcsú leány állt az álmáson. Délután volt, a vonat — mint egy lefejezett kígyó — mozdulatlan hevert reggel óta. A bakák évődtek, aludtak, pipáztak és köptek.

Almodozva dőlt a palánknak a Zászlós. A leány csendesen mosolyogva nézett a szemébe, fehérkeztyűs keze a napernyőn játszott és az arcán finom rózsák bimbóztak.

És zsongott szelíden, melegen a szó. (Mint sürgő méhek dongása nyári délutánon.)

Nem hallottam a szavuk. Nem tudom mit beszéltek. De nem kacagtak, mint mások, ha fiatalok.

Aztán hívón, sürgetően dalolt a kürt. És a mozdony gyöngén taszított a kocsisoron...

Kínéztem. Piros arccal, lehajtott fejjel állott a kislány és tépegette egy égő rózsza levelét. A Zászlós meg előtte várt s a kezét feléje nyujtotta.

Élesen vágott a fütty a fülünkbe, a Zászlós sürgetve, unszolva várt, a lány felemelte a fejét, a szeme harmatos volt a könnytől és tele volt ijedt aggodalommal.

Aztán indult a gép. A bakák nótába kezd-

tek, a Zászlós felugrott hozzám és kifelé intett. És két szempár — majdnem idegenek még — félénken és szerelmesen, bódultan és öntudatlanul, utoljára egymásba kapaszkodott gyerekes, gyáva fájdalommal...

Este volt. Valahol a Karsztban jártunk. Egy szó sem volt köztünk, csak az az égő rózsa illatozott.

Később lehunyta két szemét a Zászlós, de én tudom, hogy ébren volt.

És akkor este sokáig, panaszosan kínozott, kóválygott bennem egy régi gyerekdal: „Ispiláng, ispiláng, ispilángi rózsa“...

Piros pünkösöd pedig a köpenyét kereste...

Attól kezdve az élet után futott.

Egyszer vallott is. Szégyenlősen és akadozva, de a szeme csillogott.

Akkortájt az olasz még nem lőtte szét Cotici-t. A kis falu a kőtengerben zöldült, lélekzett.

Fáradt regimentek jártak oda pihenni.

Este volt s egy bókoló, vén fűzfa alatt ki-
gyúlt a Zászlós és lángolt szóban és szemekben:

— Pajtás! Élni! Ó élni! — aztán csendesebben tette hozzá:

— Most olyan furcsán érzem magam, mint a bűnös és mint a nagyon jó ember. Mint a bű-

nős, mert nemcsak az anyámra gondolok az imádságok s a virágok között — s mint a nagyon jó ember, mert más valaki is eszembe jut a támadások és rohamok idején, mint az anyám.

Elhallgatott, suttogva pirult a vallomásba:

— Olyan idegen és olyan édes a neve: Liselott... Liselott Weber... És hogyan összelátkoztunk! Hallod-e pajtás! Hiszel-e a fátumban? Én hiszek. Mert nézd csak: én azért születtem, hogy találkozzam Liselott Weberrel. Én azért jártam iskolába, hogy sokat tudjak. Hogy tudjam, mért van a virág a földön, mikor nem lehet megenni; hogy tudjam, mért kell a jó ember, mikor úgyis mindenki kineveti. És azért olvastam Schopenhauert és Nietzschét, hogy egyszer majd Liselott Weberrel beszélhessek róluk. És azért lett ez a véres háború, hogy én katona legyek, hogy önként jelentkezhessem. Hogy én a Liselott Webert lássam. Mert azért jöttem ki ép testtel a drohobyczi támadásból s a jakimowi rohamból, hogy Liselott Webert megismerjem. És azért izent hadat az olasz, hidd el csak azért, hogy idehozzák az ezredet. Azért, hogy a vonat egy félnapot álljon a Dráva mellett, Unterdrauburgban. És azért állt egy fél napig, hogy az utolsó órákban Liselott Weber kijöjjön az állomásra. Pedig máskor soh'se jött ki. Csak a

Mert velem kellett találkoznia. Mert el kellett jönnie erre a nagy, szent randevúra, melyet

a fátum határozott el időtlen idők előtt, amelyről sem én, sem Liselott Weber nem tudott, erre a randevúra, ahol az életek találkoznak. Életek, amelyek egymás végett lettek, egymás végett nem multak el, mint annyi más élet, mert találkozniok kellett egyszer...

— Hidd el, hogy csak azért van minden így, a háború, a vér, a könnyek, az elmúlások és anyák-sírása, hogy Sebespuszta eljusson Unterdrauburgig...

Elhallgatott. És most én akartam azt mondani, hogy bolond vagy pajtás! — de valahogy nem jött ki a számon.

Később tűnődve susogott, mosolygó szájjal:

— Keskeny, finom bokája van és a mellén a medaillon fölött kék ér lüktet gyöngéden, áhítatosan. És Liselott a neve... Liselott... Weber...

Majd sürgetve fordult hozzám:

— Ugye elhiszed, hogy vár? Visszavár. Mert kell, hogy várjon. No mondd! — És elpirult.

Felnéztem az égre.

A kék bolton, hosszú sorban, lassan és békésen báránylehők szelíd trénje vonult keletről nyugatra.

Aztán sóhajtottam és igen halkán ezt mondtam: vár.

Éjszaka

Feketén kanyarog az árok, átlátszó felhők közt bukdácsol a hold, nagynéha egy-egy álmos figyelő fegyvere durran.

Vacog a fogam és lázam van.

Sistergő rakéta nyargal az ég felé reszkető fénnel, aztán elgyöngül a futása és hullik lefelé, mint a csillag. Fázom és ballagok botor-kálva.

Valahol előttem felbukkan egy ember és rámkiált:

— Állj, ki vagy?

— Vonalügyeletes! — szólok vissza.

— Jelszó?

— Dragoner. — És most én kérdem:

— Jelhang?

— Drauburg. Tovább! — feleli az őrszem.

Tovább megyek és egyre a fejemben motoszkál: Drauburg, Drauburg... hol is hallottam ezt a szót? Ideges vagyok és nem jut az eszembe.

Egyre sekélyebb az árok, derékig ér talán. S előttem mozdulatlan, sötét szobor. A drótra bámul. Tüskésdrót kanyargó sávjára.

Megállok. A szívem mintha a homlokom-ban volna. Ver, kopog, kalapál...

És a szobor gyötrődve jajdul:

— Kereslek. Éjeken. Hívlak, nappal. És a kínom égőbb a tűznél. És a holnap titkosabb, titkos tavak vizénél. Lenyugvó napnak végső sugara nem fájóbb annál, ha rád gondolk. Tudom, hogy vársz és elküldöd a szemed ide hoz-

zám. (Könnyektől nyílt ki olyan csudakékre!)
S megborzong a szíved, álmaidban, ha rágon-
dolsz, hogy vége is lesz egyszer. Minden vérnek
és minden vágyódásnak. Hogy jövök egyszer
kopottszegényen a harcok minden átka rajtam
lesz majd s mégis édes lesz, jó és boldogságos
az én sokat várt eljövetelem... Akkor majd
újra szólnak a trombiták s az ajkam szikrás
lesz a csóknál. Ne haragudj érte... Csendes,
szomorú, szerelmes Liselott...

Kő zörrent a lábam alatt, könnyek futottak
két szememre s fátyolos arccal gyászolt a hold.

Arra, északnak, fönt a Podgorán, gyáván
reszketett egy bukó rakéta...

Hajnalban támadott volt az olasz. De reg-
gel már ott feküdtek a szikár, sziciliai legények
a drótnál. Kifáradtak a rohanásban és pihen-
tek az elmulásban. Tüzüket mind elégették s
olyan csendes álmodók lettek!

Fáradtan dőltünk a sziklafalhoz.

— Az anyám szeme mint az ég — rajon-
gott a Zászlós. — És kék a Liselotté is. Az én
szemem is kék és könnyes. Az ég, a víz, a mesz-
szeség: mind kék... És a Végtelen is. És kékek
a titkok és kék a Halál...

Megborzongott. És mosolyogva mondta
aztán:

— Holnap más lesz. Le fogok győzni minden sírást, a gyávaságot és a vágýakat. Csendes, nyugodt lesz a szívem. Hiszen bajom úgýsem eshet. Ketten imádkoznak értem. Édesanyám és Liselott...

A „Haláldombon“ dobolt a gránát.

Másnap előre kellett menni. A bosnyák-ezred véres roncsai mind ott heverték szerte-széjjel. És vonított a gránát egyre.

Haragtól kínzott bakák rohantak velünk. Éhes szuronyok szíveket kerestek. Hullott a szilánk, a kő, az imádság és a szítok és a hörgés.

S abban a véres zűrzavarban, tomboló, harogó ítéletben és eszeveszett rohanásban, frissen és csillogó szemmel lihegett a Zászlós:

— Pajtás! Csillagok rohannak így az égen, hulló, szikrázó nyári csillagok!...

Aztán már semmit sem hallottam. Túlánról vadul, kétségbeesetten dadogtak a gépfegyverek...

És éjszaka behozták hozzám.

Két szanitéz fáradt és kérges keze hozta véres hordágyon. Azt mondták, hogy reggel értejönnék. Aztán kimentek.

Nyugodt és sápadt volt az arca. A nyaka

alatt, a hordágyon, vékony, piros csík szívé-
gott. S a két szeme — jaj! — tágra nyílt s bá-
mulva nézte a Semmit...

És azon az éjszakán, hangtalan hangon,
könnytelen szemmel sírtam, becéztem, hívtam,
kérdézettem és amit mondott, elmondotta
nékem:

HALOTT SZEMEK HALOTT BESZÉDE.

A sziklaárok csendes most a jajtól,
a sziklaárok alszik. Vért ivott.
Bujkál a hold a felhők rongya közt
s a bús oduban csak ketten virrasztunk:
én — az élő és te — a halott...
Szemedbe nézek Olyan különös!
Soh'se néztél így, kicsi Pajtikám.
A két kezed s a homlokod hideg,
— miért nem szólsz te lányképű gyerek —
örökre hallgatsz? Mondd: hát igazán?!
Beszélj, felelj hát nékem cimbora!
Es hunyd le, hunyd le két, fáradt szemed.
Valami bánt még és nem hagy aludni?
„Hess!” — nézd elűzőm mind a rémeket,
aludj csendesen kis koma.

Virrasztunk. Pedig beh fáradtak vagyunk!
S a szemed fénye, jaj de különös.
A hajad csapzott s a gyertya fénye reszket...
Mondd: a szikla, nem nyomja gyöngé tested?

Fáradt vagyok. A fejem ég és kábult
s mintha most szólna tört tekinteted...
szavad nem hallom... mégis értelek...
hatalmas Isten!... szólnak a szemek!

„Én már elvégeztem minden számadásom.
Ifjú életemből kora elmulásom
nehéz volt Pajtás. Mert az élet drága.
S e drágaságot egy olcsó golyó
olyan egyszerűen halálra átváltja...

Ahol most járok, minden olyan szép,
ahol most járok, minden olyan jó,
ahol most járok, ágyú nem dörög
és nem suhan a füttyenő golyó...
Ahol most járok, a vér nem bugyog,
nincsenek könnyek, fájó sóhajok,
csak csönd, csak fény, csak halk szeretet van.
Én már átjöttem a titkos hidon,
ami ott úgy fáj, azon túl vagyok.
Oly jó: a szívnek mozdulatlan lenni,
oly jó: az agynak gond nélkül pihenni!
S a titkok titka, látó szemünk előtt
mint oldott rejtély megfejtve ragyog.
Amit otthagytam gyötrötten; szegényen,
temessétek el, majd ifjú testemet!
Halott jobbot szorítsad meg Pajtás,
most már majd alszom. Fogd le szememet..."

...Ott kint már pirkad. S újra döng az ágyúl
... Örök zenénk ez immár minékünk.
Piros reggelbe piros vér bugyan...

Téged, kis Pajtás, este temetünk!...

És aznap este csákány tépte a sziklát.

Veritékes és bagószagú bakák ingujjra vet-
közve hányták a követ.

Ponyvák alatt, sápadtan, némán feküdt a
Zászlós és reszkettek az égen síró csillagok.

Félrehajtottam csöndesen a ponyvát s meg-
dőbbentem, mert mosolygott a Zászlós. Üveg-
szeme most titkosan kinyílt s lopva, titokban
suttogta nékem:

— Ugy-e szép vagyok. Így: véresen, csen-
desen, szótartó becsülettel.

Ugy-e szép vagyok így: halottan. Szép va-

gyok így: — derék vércsöpp magyarok fajából...

Letakartam újra. Aztán az égre néztem. S a ponyva alatt feküdt a Zászlós.

Nehéz, keserű könnyek fojtogattak, véresre martam, haraptam az ajkam s a fejemben kábán kóválygott egy szó, panaszosan, egy bús melódiára: Liselott... Liselott...

Aztán a páter hangját hallottam. A ház mögött beszélt egy szanitésszel:

— Igen. Hát majd kettőt értesítek: özvegy Székács Imrénét Sebespusztán és Liselott Weibert, Unterdrauburgban, Radetzky-Gasse négy.

Sajgott bennem az a néhány szó. A Podgora felől gépfegyver kattogott s egy pillanatra vad fortyogással agyarkodott egymásra a két rajvonal.

Aztán újra csönd lett. A véres ponyva feküdt mozdulatlan.

És akkor szólt az egyik:

— Elég lesz mán, a többit a közösbe.

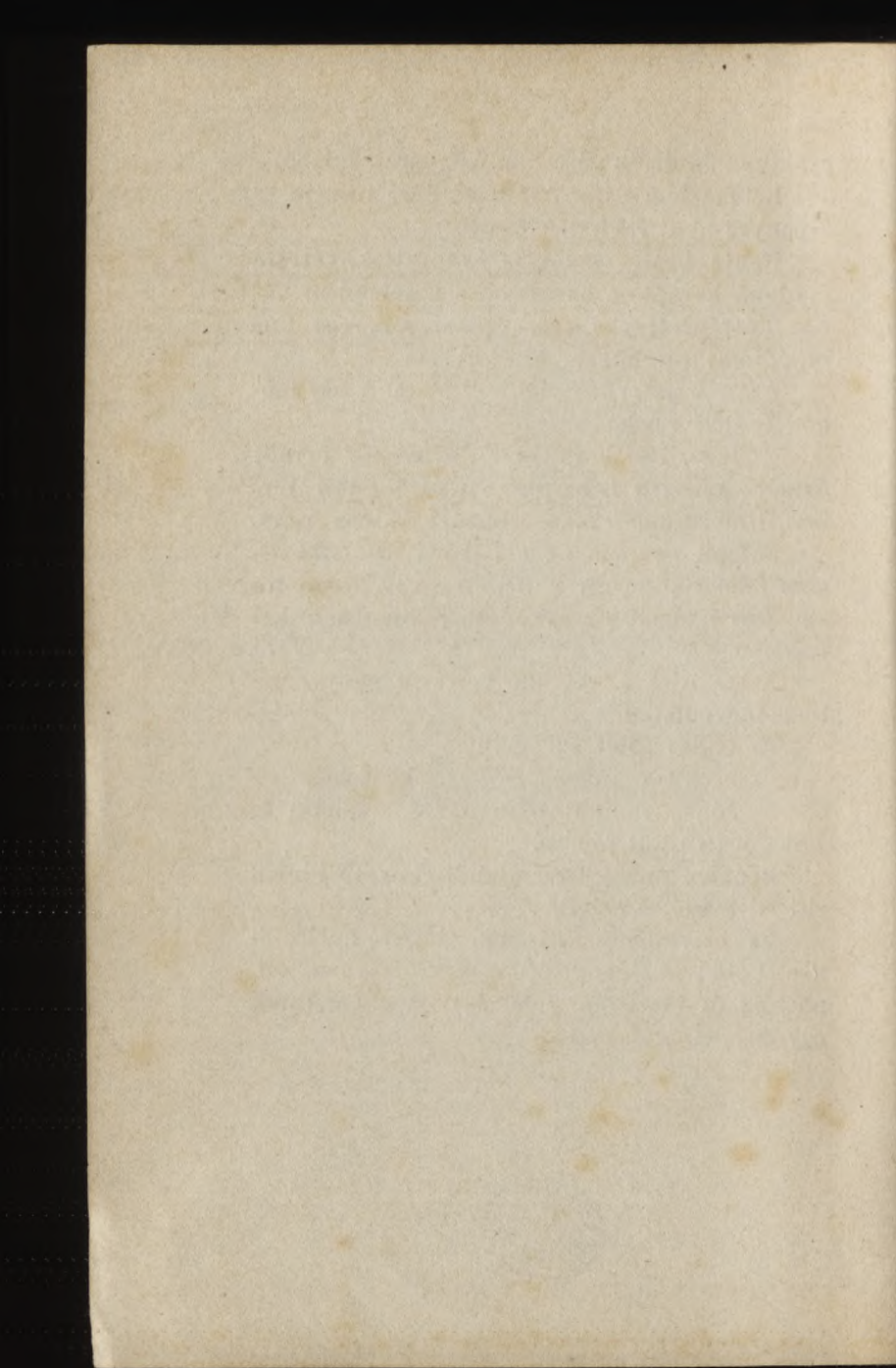
— Jó, — mondta a másik — s köpött és fásultan gyujtott pipára.

Bennem még egyszer vadul, emésztő kinnal sírt fel a szó: Liselott...

És ezerkilencszáztizenöt, július nyolcadikán, Cotici községben, Görz örgrófságban, ott, ahol az út Marcotini felé ágazik, eltemettünk egy tartalékos Zászlóst.

Tartalomjegyzék

Gyujtogatás 1918—1921

Diákok utolsója	5	Lesz úgy megint	41
Bizánc alatt	6	Keletre üzenek	42
Magyar Miatyánk 1919- ben	7	A hadak útján	43
Zsoltár	10	Halott magyarok szá- jával szólók	44
Sereginduláskor	11	A turáni testvérekhez	45
Fecske-várás	12	Petur pincéjében	46
Számadás	13	Peturral a temetőben	47
Varju zárándok	16	Petur vezet éjféli pusz- tán	49
Kérdések	17	Mária asszony panasz- kodott	51
Gyujtogatás	18	Apáknak mondom	52
Égi magyarok vándor- rolnak	19	Koldusok Babilon előtt	53
Repülj fehér galamb..	20	Magyar templomok	
A Szajna felé s a Tisza felé	21	üzennek	54
Hitetlenekhez szólók ..	22	Bágyadás	55
Ihol kerekedik	23	Egy magyarhoz, aki el- ment a nem magyar- ságba és megint visz- zatért	56
Éjféli lázak	24	Magyar Bábel	58
Lélekszentelés	27	Te vagy a legény	59
Panaszkodnak a ma- gyar szelek	27	A kocsmajáró magya- rokhoz	60
Fekete madarokról ..	32	Ármány-Isten fiai	61
Idők fordulásában való bizakodásunk éneke ..	33	Hazajáró magyarok ..	62
Magam bátorítása	35	Memento	63
Fegyverkovácsok mű- helyében	36	Az én tűzem	67
Egy kis magyar fiúhoz	37	Egyszer majd eljön ..	68
Magyar	38	Az én prófétaágom ..	69
Kiáltás a végekre	39	Magvető a Tiszaparton	70
Rabok	40	Tavaszwárás	71

Idők sodrában

I. Véres zsoldárok		Az elfoglalt sáncon ..	79
Anyám én elmegyek ..	75	Az éhes kúnok	80
Gyöngeség	77	Az élen	84

Az élen	84
Szulkovszky grófnőhöz	86
Láz	87
Az ivangorodi trombitás	90
Levél	93
Az új Gethsemane .. .	95
Roham után	96
Gyónás	98
Üzenet	99

Halott szemek halott beszéde	101
Giuletta	103
Anyám	104
Bíbelődés	105

II. A Kulpa-parton

A Kulpa-parton .. .	107
Mit néztél rajtam .. .	108
Símogatás	109
Boldog cigányok a Kulpa-parton	110
Vallomás	111
Suttogás	112
A kezéd áldom	113
Eltűnk mi már	114
Ne kérdezz!	115
Csókoljad meg a számat	116
Haragszik rám az édes	117
Már nemsokára el kell mennem	118

III. Vert hadak útján

Vert hadak útján .. .	121
A Jánosok	124

IV. Visszasíráások a Kulpa-partra

Édesanyám	127
Hát most már hogy lesz	129
1919 október	130
A címzetlen levelekből	132
Tükör előtt	133
Most vásárookra járok..	134

V. Kétségek útján

En	137
Bolondozás a temető- szélén	138
Asszony-anyám és élet- anyám	140
Tudom	141

VI. Torony alatt

Valaki a szemembe né- zett	143
Fáradt szonáta	144
Április	145
Anyám szemével nézel	146
Kérdések, melyeket mégsem kérdeztem..	147
Megáld az Isten	148
Ballagtam megint a kálváriára	149
Őriznek téged az Isten katonái	150

VII. A megáldott ember énekel

Istennek szólok	151
Most újra rámtette pa- lástját	152
A páromnak mondom..	153
Változások	154
Üdvözlégy Éva!	154
Melegedés	155
Nem sajnálod	156
Elmegyek és hazatérek	156
Tűzbe nézünk	157
Itt maradt a nyár	157
Szerenáda, mely elhallik odáig	158
Csönd-anyámnak va- gyok a fia	159
Tavasza előtt	159
Csillagok alatt	160
A mi nászunk	161
Édes	162
„Kölykőm“	162
Párom	163

Éjféli dal	164
Beteg a kicsi	165
I. Madonna	165

II. Nagyanyó	166
A fiú	167
Az első bűn	168

Éjfél után

I. Jaj!

Jaj	173
Három halászegények-ről	174
Erdélyi bordal 1921-ből	176
Magyarok éjszakáján	177
Halott legény istenvárása	178
Végigjárom az istrázsá-kat	181
Tót anya altatóéneke	182
A vádlott	183

A zászló alatt	204
A bástyán	205
Eljött az ősz	206
Pásztorkönyörgés	208
A hívők éneke	209
Ábel a Tiszaparton	210
Tihany alatt	211

IV. Biztatom a rügyet

II. Recrudescunt Vulnera	
Valami elindult napke-letről	187
Kuruc riadó a soproni sáncon	188
Lajtai felkelők búcsu-éneke	190
Pilátus tornácán	191
Sopron segíts!	192
Búcsuzott a szülőfalum	194

A golgotás ember meg a tavasz	215
Régi legenda feltámadása	216
Székelyek	218
Déli harangszó	219
Fecske a gályán	220
Hajóvontatás	221
Márciusi zsoltár	222
Hajnali imádság	225

V. Vén levelesláda.

III. Horpadt trombitával	
Újmagyarok zarándok-útja	195
Álarc alatt	197
Az ősi juss	198
A vezér	200
Csüggedés	202
Egy unatkozó franciá-nak	203

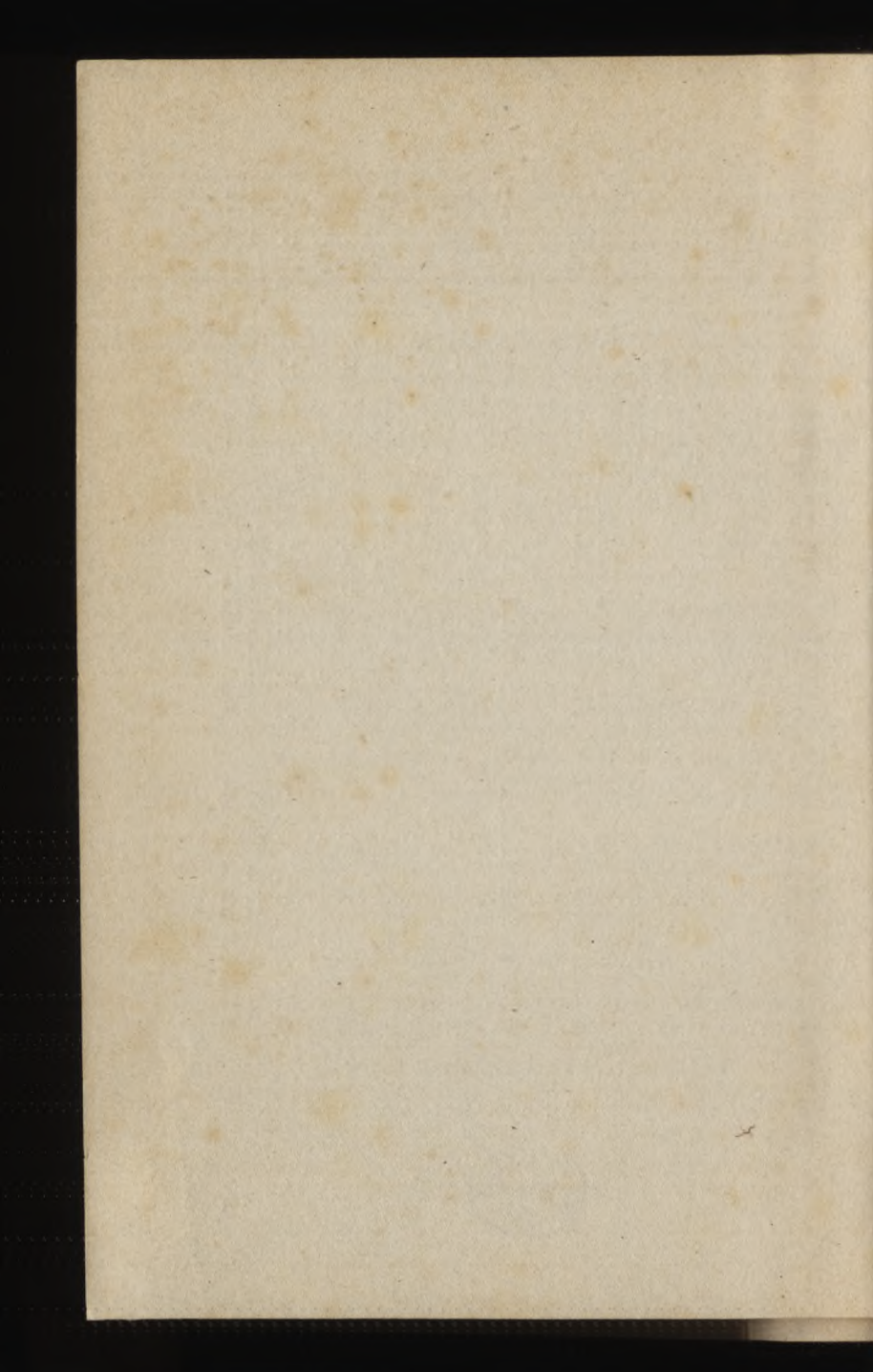
Október 31	227
A bán veszedelme	229
Petőfi	232
Öreg pásztor: Bada-csöny	233
Petur bár nótája	235
Jókai	239
Fénykép	241
Hősi emlék talpára	242
„Nagyatádi“	242
Petőfi földjén	243
A soproni tuszok	245

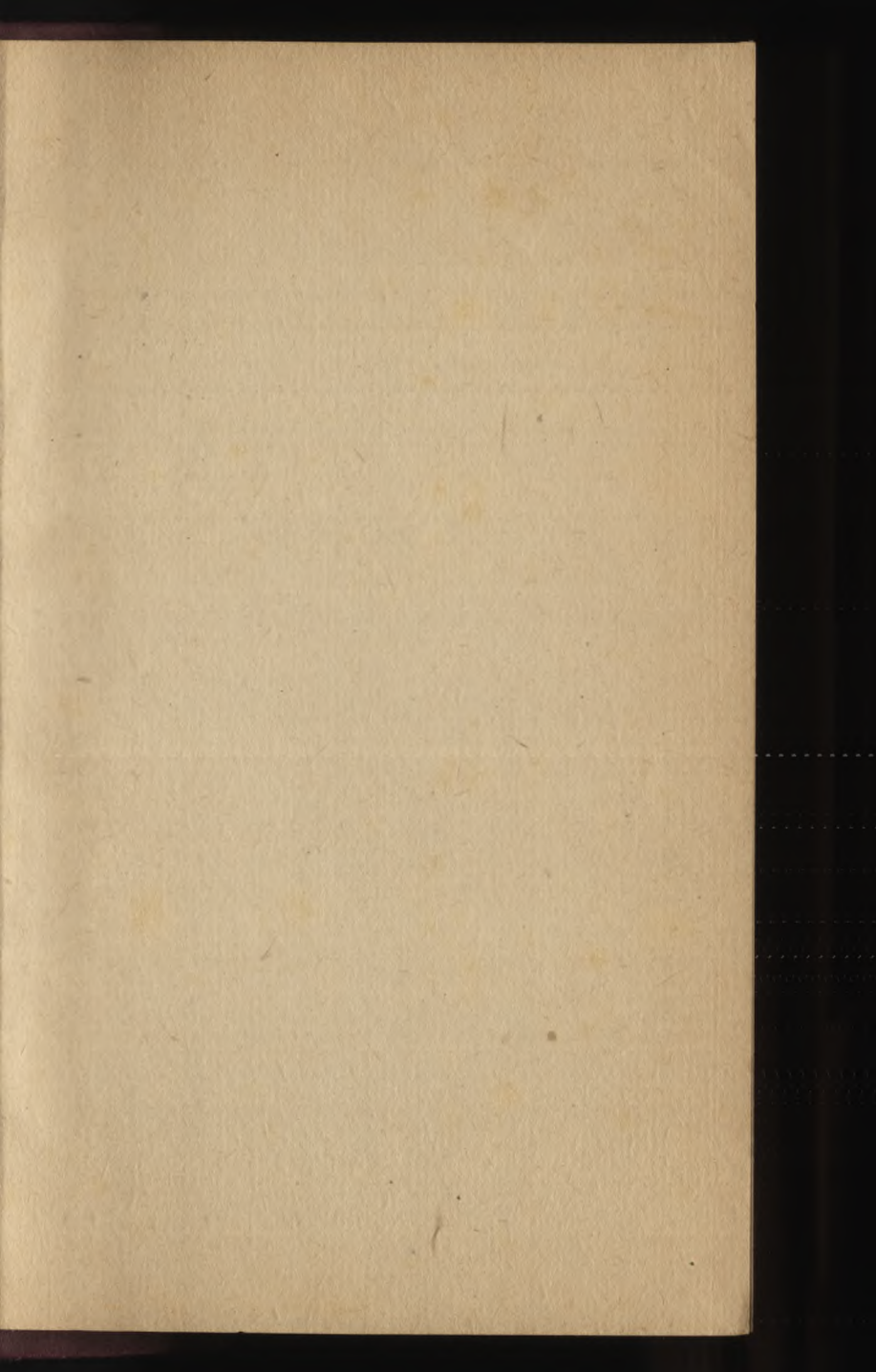
Dal, amelyet nem daloltak végig

Dal, amelyet nem daloltak végig	255
---	-----

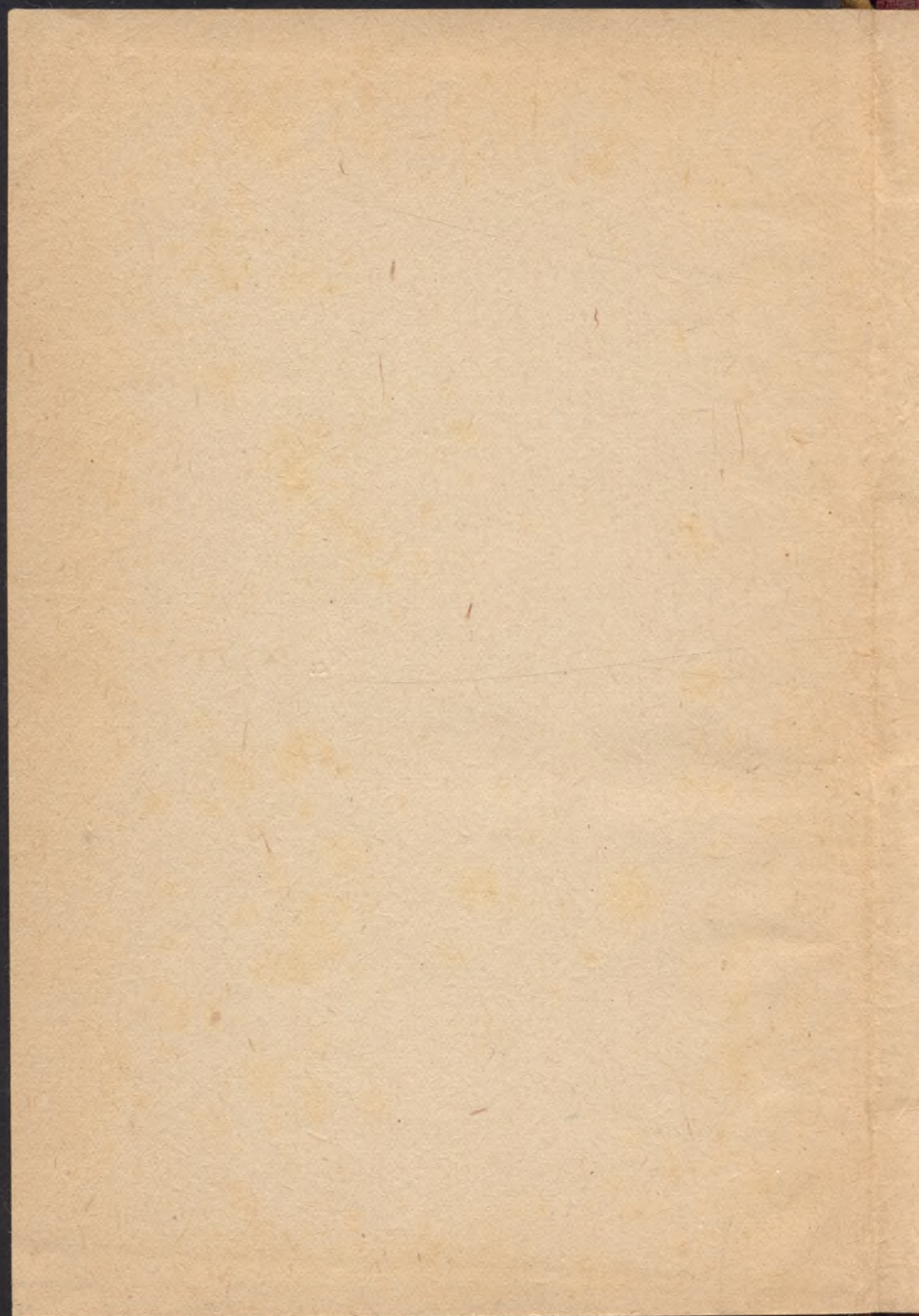

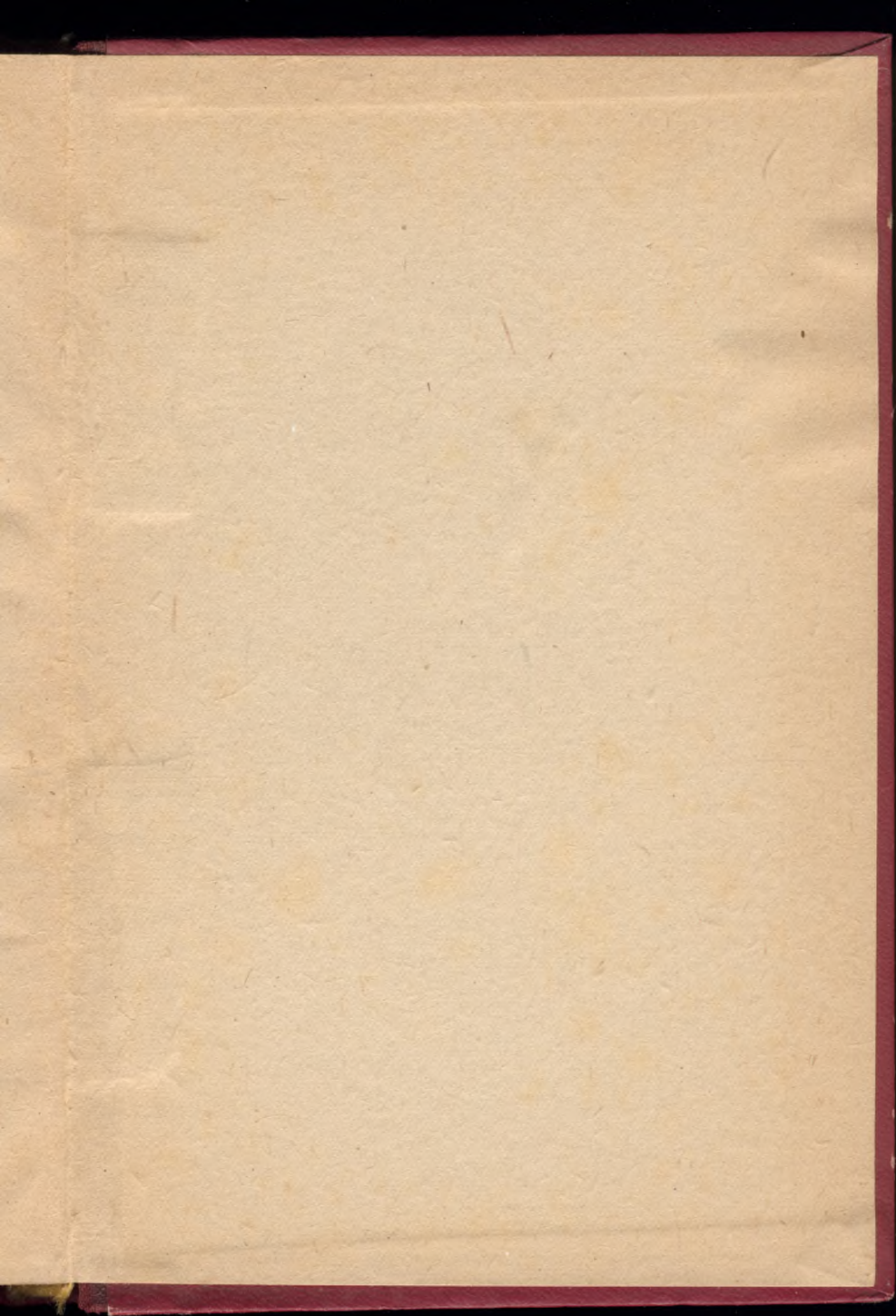

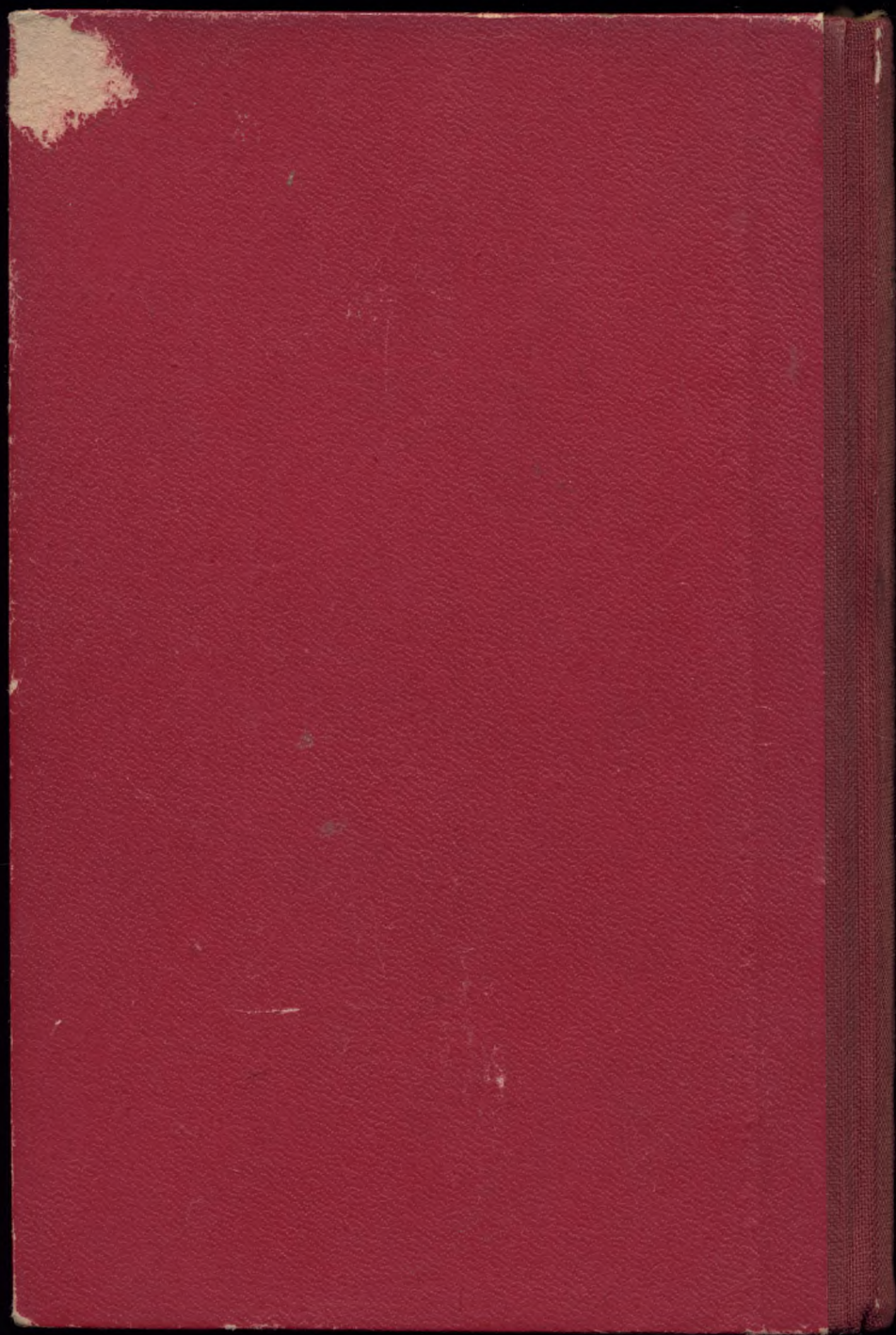

*Index
Summary
Carula*

VERSEI

